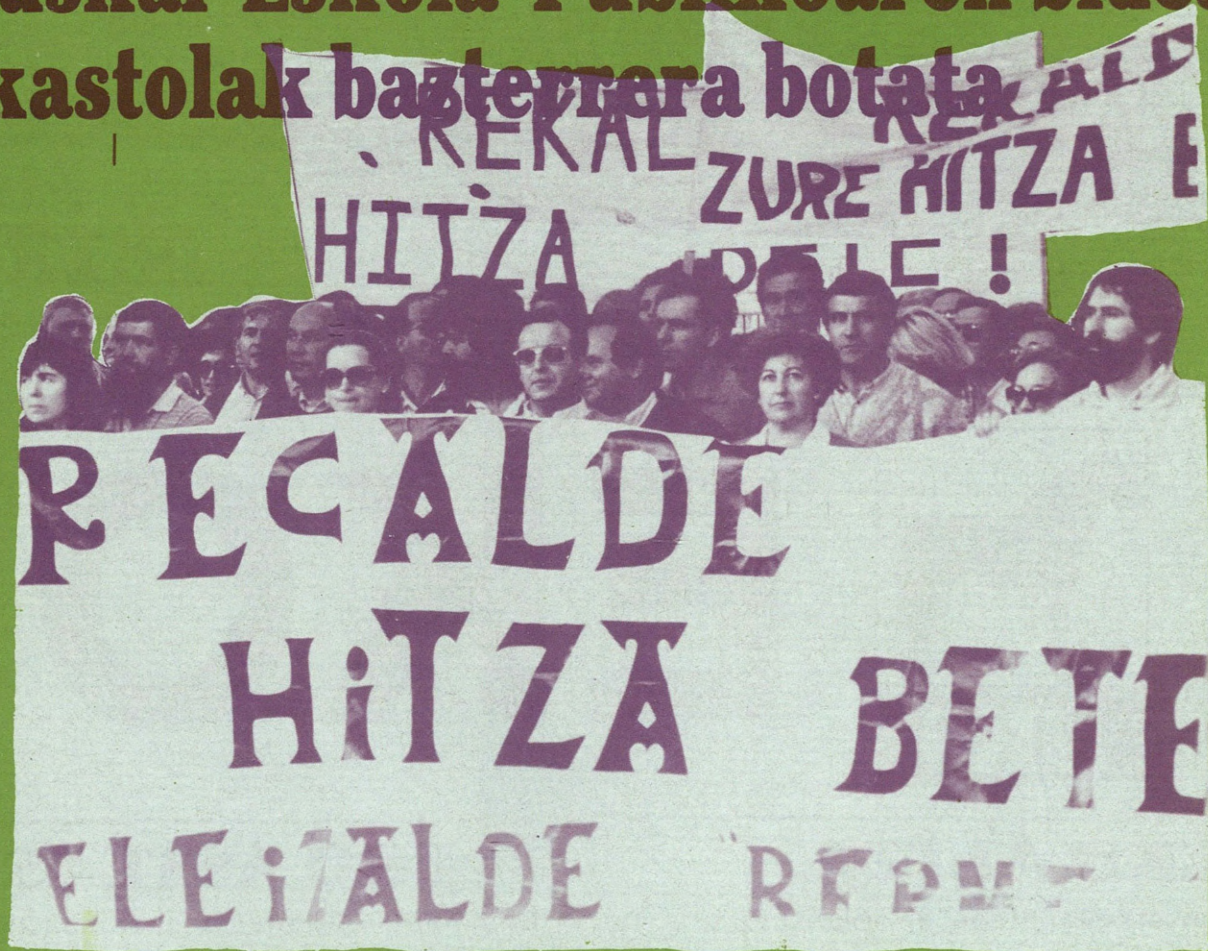

ARGIA

**Euskal Eskola Publikoaren bidean
ikastolak bazterrerara botata**

**Justo de la Cueva:
“EAJren zatiketa,
munduko politika
ekonomikoari lotuta”**

**KEMEN gazte mugimendua
subertsioaren bila**

DISENU BAT

IRIZARREN DRAGOI modeloa

GOI MAILAKO

© Lauki

Capazitatea,
konforta eta diseinua,
IRIZAR
kalitatearen zigiluarekin.

IRIZAR

Barrio San Andrés s/n. ORMAIZTEGI Gipuzkoa Tel. (943) 881900 - Telex 36670 IIRKIA E

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

Vivodist

1.200. zenbakia

POLITIKA

- 13.— «Kemen» gazte mugimendua subertsioaren bila. **I. Zubiondo.**
- 16.— Kronika politikoa. **I.Z.**
- 17.— Diruaren hotsa. **J. Tobar-Arbulu.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Bananoari eusten ahalegin-tzen dira produktoreak. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

- 20.— Euskal Eskola Publikoaren bidean ikastolak baztertera botata. **Tx. Iturria eta L. Aristi.**
- 23.— Ibilaldi-88, Bilboko Txurdinaga auzoan igandean. **L. Fernandez.**
- 24.— Kiratsa aldenduko duen urazpiko tuboa Zarautzen. **B. Artola.**
- 35.— Euskara larratu, mugak urratu AEKelarrean. **I. Goitioitza.**
- 36.— Bilboko trenbide metropolitanoa bidegurutzean. **A. Izar-zelaia.**
- 38.— Justo de la Cueva: «EAIren zatiketaren arrazoiak munduko politika ekonomikoan bilatu behar dira». **L. Mintegi.**
- 42.— Michel Foucault-en itzala mintzo. **F.R. Bornaetxea.**

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
- 46.— Euskal komikigintzaren panoramari errepasoa. **J. Arano.**
- 48.— Musikaste-88, euskal musika gizonak zuzpertz. **G. Arrese.**
- 50.— Joxe Gaztañaga: «Formato tikiko saioak zine zaletuen eskola bakarra. **P. Untzueta.**
- 51.— Txillardegik: «Oraindik bada-go halako mesfidantza bat intelektualekiko». **M. Aramendi.**

ETA BESTE

- 58.— Azkena: «Euskararen borroka: herri mugimenduak antzateko ordua». **J. Azurmendi.**

PASATU zen abenduan Euskal Herriko Ikastolen Federakundeak eta Gasteizko Gobernuak Hezkuntza Sailak hitzartutako ikastolen publikotasunerako lege zirriborroa ez dator bat Recalde kontseilariak Legebiltzarrean aurkeztu duen lege proiektuarekin, eta ikastolako ordezkariak atzera bota dadin eskatu dute. Egun gauzak zertan dauden erakusten saiatu gara zenbaki honetako erreportai nagusian (**20. orrialdetik aurrera**). Elkar hizketa interesgarria Laura Mintegik Justo de la Cueva soziologoari egin diona (**30. orrialdean**), makro-politikari buruzko bere teoriak ezagutarazi dizkiguna. Eta kultur orrialdeetan Txillardegirekin mintzatu gara Durangoko azokan aurkeztuko duen nobela berriari buruz: «Exkixu», hamar urte eta gero...

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermite Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogorza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elozegi, Xabier Erro, Karlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Iras-tortza, Iñaki Irizabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Iza-girre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karme-lo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Al-fonso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Mat-tin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari To-rrealda, J.L. Alvarez 'Txillardegik', Urederra, Aitor Zabalgoberria.

Disenatu eta montajea: Jon Barandiaran, Ene-ko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Os-tolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

MAIATZA 29 EKAINA 4

maiatzaren 31an ilbete

eguzkia: (maiatzaren 29an)
irten: 06.49
sartu: 21.37

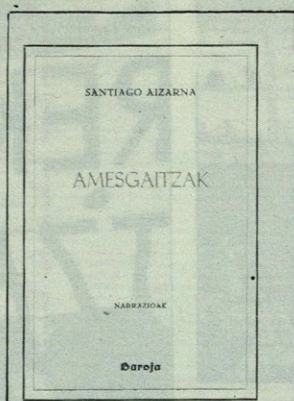
mareak: (maiatzaren 29an)
gora: 03.36 eta 15.59
behera: 09.45 eta 22.07

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Izenburua: Amesgaitzak.
Egilea: Santiago Aizarna.
Argitaratzailea: Baroja.
Ezaugarriak: 84 orri, 530 pta.

Santiago Aizarna ezaguna da Gipuzkoan, baina behar bada ez beste Euskal Herrietan: kazetaria da, lehen «La voz de España»n eta orain «El Diario Vasco»n, eta kultur munduko berriak ematen ari izan da. Honez gero urte mordoxka duen gizona da, eta nolarebait Gipuzkoan soka luzea izan duen idazle elebidunen —inor mintzeko asmorik gabe hobeki 'diglosi-koen'— tradizioak azken katenbegia: Jose de Artetxe, Pelay Orozco... Gipuzkeraz idatzi izan du Aizarnak —nahiko petral portzierto— euskaraz egin duenetan, baina ez da batere amorratua horretan: esan nahi baita euskara batuzko liburuak begi onez komentatu izan dituela beti, eta oraingo honetan badirudi batuaz egin duela, edo ez duela bat ere oztoporik jarri beste batek h-ak eta beste abarrak ipin diezazkion —azken hau seguruago—.

«Amesgaitzak» da liburua-ren titulua, eta horixe du mamia ere, hitzaurrean bertan egileak aitortua. Narrazio labur modoska bat dugu, denak ere giro irreal batekin, ametsari dagokionez hain zuzen. Eta bigarren partea, «gaitz» hain zuzen, ipuinen belztasunak, heriotzak, etsipenak ematen dute. Irrealtasuna, belztasuna aipatu ditugu. Misterio kutsua ere aipatu behar, eta guzti honetan XIX. mendeko joera fantastiko hori datorkigu gogora, Poe eta, (Lovecraft adibidez, ipuinetako batean aipatzen digute). Diferentzia, modernotasuna, narrazioen minimaltasuna litzateke. Argümenturik ez da kausitzen ahal ia-ia, eta alde horretatik ez dute ipuinen eraikuntza lana: gehiago dira narrazio poetikoa, bere iluntasunarekin ere poetikoak.

Poetikotasun horretarako hizkera da bereizgarri nagusia. Idazle askok ere askok prosa molde berbera erabiltzen dutenean, eskertzekoa da beste modu bat, beste estilistika bat darabilen prosalaria topatzea. Ezagun du beste tradizio batetik edan duela.

Guztiarekin ere, aitortu beharra dugu aspertu egin gara. Nahiz eta noizean behin umore edo filosofi apurren batzuk ixuri, narrazioen tonoa monotonoa egiten zaizu, edo egin zait, eta haria galdu ere bai sarri askotan.

Hala ere, euskaraz kalera-turiko lehenengo liburua omen du Santiago Aizarnak eta hala bada eskumuinak eman nahi dizkiogu hemen-dik.

Izenburua: Bezperan entregatu nituenak.
Egilea: Pako Aristi.
Argitaratzailea: Elkar.
Ezaugarriak: 200 orri, 660 pta.

Hara gure Pako famosoa-ren gauza zaharren liburu berria. Liburua bai, baina bertako lanak ez dira berri-berriak. Izan ere, hau P. Aristik urtetan zehar egin dituen kazetaritza lanen antologia dugu. Zaharrak berri beraz —behin eta berriro diogu—, edo denboraren naufragiotik salbatu nahi diren paperak. Guk nostalgia kutsu nabarmena hartu diogu liburuari, maiz antxean agertzen dire-lako edo haurtzaroko oroitzapenak-eta, babes bila bailebilen, eta kutsu nostalgiko hori areagotu egiten du liburuaren diseinuak.

Antologia honetan hiru lan klase sartu ditu batipat egileak: erreportaiak, elkarrizketak eta zutabeak. Banan bana komentatuko ditugu? Erreportaietan barietate handia dago, baina badira nagusitzen zaizkion joerak: bat adibidez, gai beltz, trukulen-to samarretarako gustoa; beste Urolarekiko atxikimendua litzateke, baina hori hurbiltasunak dakarren eza-gutza hobeari egotzi behar. Erreportaiotan erritmo ona eransten du, narratiboa ia, eta neri berezi-bereziki gustatu zait liburuak azkena, Erretereriako haur basatiare-na, trebezia eta sentsibilitatea nabari baitzaizkio Pakori.

Elkarrizketak ere ugari. Nagusienak, bai luzeraz bai elkarren artean batasun bat dutelako, gure zenbait idazle-ri egindakoak: hortxe dauz-kagu Atxaga, Txillardegi, Andu, Irigoien... Bakoitzaren produkzioari errebasoa ematen zaio, eta kontu asko le-hendik ere ezagunak ditugun arren, gustagarria da halako elkarrizketa zabal eta patxadatsuk dastatu ahal izatea. Liburuak argazkiek, gutxi izan arren, bixitasuna erans-ten diote.

Zutabeak azkenik, bestee-kin tartekatuta. Genero zaila da eta nork bere estiloa bila-

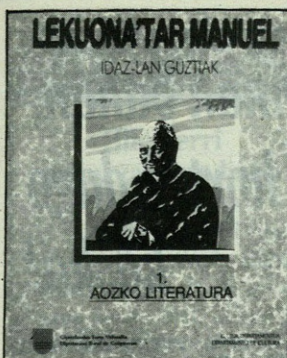
BEZPERAN ENTREGATU NITUENAK

Pako Aristi

tzen du bertan. Aristik ere badu berea: zuzentasunare-na, publikoari gauzak errax esanda komunikatzeko gaitasuna. Batzuetan pasadizoak eta kontatzen ditu. Beste batzuetan gogoetan hasten da, eta agian hauxe da liburuaren, egilearen, alderdi kaxkarrrena: gai arrunt edo trazen-denteekin pentsaka jartzen denean, konturatu gabe erortzen da manikeismoan batzuetan, ximplekerietan ia beti. Eta estilo hori ona izan liteke tabernan berriketan ari-tzeko, baina ez horrenbeste letra inprimatueta jartzeko. Aholkurik onartzen badu horixe esango genioke Pakori: bera ez dela filosofo —are guttiago poeta—, ez politiko, kontalaria dela, eta horretan duela aurrerabidea.

«Elkar»-ekoek abisatzen digute sail berri bat abiarazten dutela honekin: bertan biografiak, bidai liburuak, epis-tolak eta holakoak sartzeko asmoa omen dute, eta guri ondo iruditzen zaigu. Ea aurrera egiten duten, orain arte bezala.

Izenburua: Idatz Lan guztiak (12 liburuki).

Egilea: Manuel Lekuona.

Argitaratzailea: Gipuzkoako Foru Aldundia.

Euskal kulturaren iazko galerarik handienetako bat, denok dakigunez, Manuel Lekuonaren heriotza izan zen. Gizonarekin batera bere lanak itzal ez daitezzen, Gipuzkoako Diputazioak, bestelako omenaldien artean, haren lan guztiak argitaratzea erabaki zuen, eta dudarik gabe txalogarri deritzogu erabaki horri.

Bizitza osoan langile porrokatua izan zen, eta argi ikusten da bere emaitzaren neurriari erreparatzean. Hamabi liburuki, hamabi tomo mardul etorri zaizkigu erre-dakziora eta guzti hori laburbiltzen ezinezkoa dela jakinik, aipamen hutsean geratu behar.

Euskal kulturaren inguruan beti ere, interesgune desberdinak izan zituen don Manuelek beti, eta gai horien arabera sailkatu dira liburuak. Lehena, oiertzuar apezkar goratzen lagundu zuen ahozko literaturaz. Hurrena arteari buruzkoa. Beste lau kondaira dutela mintzagai. Euskarari buruzko lanek beste bat hartzen dute, literatur sorkuntzak beste bat eta Gabon eta eliz kanteak ere badute berea. «Azken Urratsak» izendatu azkenaurrekoa, eta azkenean berriz, gehigarri eta aurkibideak aurki litezke.

Manuel Lekuona lehendakari izan zuen «Kardaberaz» elkartearen bildumaren barnean doaz liburu guzti hauek, egileak idatzi bezala, gipuzkeraz. Xabi Oteroren azala ere asko gustatu zaigu, ederra oso.

Xabier Gereño AFRICA BELTZEAN

Izenburua: Africa beltzean.

Egilea: Xabier Gereño.

Argitaratzailea: Idem.

Ezaugarriak: 154 orri, 640 pta.

Bidaia amorratua bihurtu zaigu azken boladan Xabier Gereño. Libian, Iranen, eta orain Afrikan agertu zaigu, Afrikako bihotz beltzean dagoen Senegalen.

Aleman bat hara joan negozioetan, ezagutzen zuen lagun bakarra hilik azaldu, eta hortik aurrera espioitza kontu korapilatsuetan nahastuta ageri zaigu.

Horrekin batera maitasunaren sareek ere harrapatuko dute gure protagonista, nobelari bixigarri emanaz (Noski, guk ez dugu irakurri, berak esaten duena baino ez da hau, beti bezala).

Aldeko eta kontrako, guztiek onartu behar diote gauza bat Xabier Gereñori. Honen nobela bat erosten dutenean badakite gutxi gora behera zer aurkituko duten bertan, eta gutxitan izaten da ustekaberik, ez batzuk ez besteak ez ditu defraudatuko. Beraz, zaleok irakur ezazue, eta kontrakook isilik geratu, ez erostearekin nahikoa baituzue.

Xabier Gereño bitartean, lan ta lan, nork asmatuko zer ekarriko digun hurrengoan?

Marzelino
Soroa

Euskal Naparren
Joaera edo
Emigrazioa

Izenburua: Euskal Naparren joaera edo emigrazioa.

Egilea: Marzelino Soroa.

Prestatzailea: Inazio Mujika Iraola.

Argitaratzailea: Editore Elkartea.

Liburu hauek komentatzeko hitza eman bai baina aspaldi honetan ez dugu bete. Ea Soroaren honekin konpontzen hasten garen. Soroaren liburutzat aurkeztu dugu, baina egia esan liburu honen egilea José Colá Goiti arabarra izan zen, erdaraz, eta Marzelino Soroa donostiarra euskaratzailea.

Liburuaren helburua euskaldunen ameriketarako emigrazioa geldiaraztea zen, eta itzulpenaren asmoa ere horixe bera izan zen, euskaldun hutsei hango makurrak eta okerrak ikus eraztea. Hala ere, gaur egun liburuaren interesa historikoa baino ez da, eta apala; itzulpenak berriz filologiarako interes berezia du.

Zer dela eta interes berezi hori? Gipuzkerazko XIX. mendeko prosa erakusten digulako, askok uste baino malgu eta indartsuagoa. Ikusteko da gero, teatrozko jostirudietan herriko eta xelebre zen Xoroak idazkera kultoagoa nahi duenean nola jotzen duen Larramendiren hiztegi-ra.

Honetaz eta beste zenbait gauzaz dihardu Mujika Iraola idazle gazteak sarreran. Baina halako kontuak utzirik ere, liburuaren irakurketa atsegin eta gustagarri izan liteke erreportai moduko hau eskuetan hartzen duen edonorentzat. Edo ia edonorentzat.

Aldizkariaren izena: Aizu!

Ezaugarriak: 88ko Maiatza, 68. zenb, 68 orri, 225 pta-13 libera.

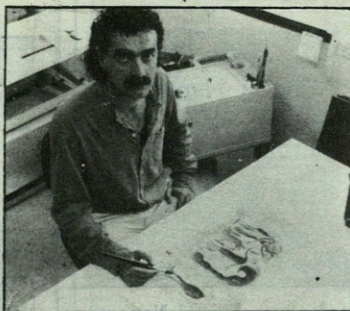
Aspaldidanik genbiltzan «Aizu!»ren bat gure orriotara ekarri nahian, baina bata dela, bestea dela orain arte ezin izan dugu. Izan ere, badira hiru bat hilabete komikiari zortzi orritako gehigarria erantsiz eskaintzen digutela, erdia koloretan, eta agian horregatixe kostatu zaigu esku-ratzea, beste batzuk aurrera-tu zitzaizkigulako.

Berritasun nagusi horren berri eman dizuegunez, aldizkariaren bestelako alderdi aipagarriei helduko diegu: AEK-EAJ akordioaz hitz egiten zaigu, literatur lehiaketaren kritika bat bada (honez gero atzeratuxe ez agian?), maiatzeko loreez zerbait, Inaki Gastonekin elkarriketa, lan istripuez erreportai, negurako kontserbez zertxobait...

Horrez gain ohizko sail guzti-guztiak: hemerotea, alkoholerria, Mafaldatxu, liburuak, denborapasak eta abar eta abar.

Beti bezala mailakaturik, ba ote, euskara ikasten ari, eta «Aizu!» ezagutzen ez duen anima erraturik?!

Koldo Etxeberriak
dioenez, jendeari
begiak ireki
behar zaizkio
begi-mezuaren
garrantzi latzaz
jabetzera iritsi
dadin.

Koldo Etxeberria: «Diseinua erreboluzionatuta dago guztiz»

Duela lau urte edo sartu zen diseinu lanetan, ETBn, Koldo Etxeberria. Ordurako jada Arte Ederretako ikastaroak bukatuta telebista egungo arteari erantzun bat emateko nahiko medio ego-kia (moderno) zelakoan.

Oraintsu arte nahiko bazterrean egon dela diseinugintza aitatu digu Koldok, elite baten lana kontsideratua. Hala ere, berak dioenez, erabat erreboluzionaturik aurkitzen da momentu honetan. «80. hamarkadan Arte Ederretako eskoletan disziplina moduan sartu zenetik asko aldatu dira gauzak», garrantzia izugarria ematen hasi zaiolarik, «telebistan adibidez, errotuloe-tan eta informatiboetako grafikoetan besterik ez zen erabiltzen eta orain berri,

Ingeles eta Frantsesen lan bikaina dela medio, mezu bisualak asko irabazi du».

ETBri dagokionez, aipatu Koldok esan digun bezala, diseinuaren urte gorenenak harrapatu dituela xuxen-xuxenetik, «berri-berriak gare-lako eta oraingo berrikun-tza guztiak oso gertutik ja-rraitu direlako. Duela bi hi-labete (bi urtez eskaka aritu ostein) adibidez, izugarri-ko makina eskuratu ge-nuen, pintzel elektronikoa deiturikoa». Aldatzen doaz beraz garaiak. Belarritik baino gehiago begitik iren-tsi beharrean gara aurreran-tzean era guztietako me-zuak. «Jendeari begiak ireki behar dizkiogu begi-mezu-a-ren garrantziaz jabetu da-din» dio Koldo Etxeberriak amaitzeko.

Larunbatez «Gerrara joan nahi dugu».
Jerry Lewis antzesle eta zuzendari lanetan arituko zaigu.

Banan banan, hortxe dago koska!

Ganbara zahar berritu batetan, ostegunero, ho-nako pertsonai saldo bitxia ikusteko parada suertatzen zaigu, alegia: ajeak jotako horma erloju bat, teontzi marmarti bat, txontxongilo bihurria eta kakatua ziztatzaile bat; Polonio izeneko aurkezle onbera eta atse-giña batailoi honen buruzagia dugularik. Ikuspegi honen arauera garbi dago programa honen nondik norakoak, bai, haurrei zuzendutako saioa dugu, «Banan banan» ize-nekoa hain zuzen ere.

3 eta 7 urte bitarteko haurrentzat osatutako programa honek, ahalbide tekniko eta bitartekoen alorrean aberat-sa ez bada ere, helburu pedagogiko horri erantzun txu-kun eta jator ematen dio. Polonioren (Mikel Garmendia) azalpen eta experimentoak interesgarriak (haurreen ikus-puntutik) zenbakiak eta lexikoz jabetzeko sailatxoekin tartekatzen dira saioaren zehar. Bitartean lehen aitatuta-ko pertsonai hauen solasaldi eratzen dira (beharbada al-derdi xumeena), sarri askotan Polonioren bitartekotza es-katuz, tenkak eta amorrazialdiak direla eta. Azkenik tele-saioari osotasuna emanez Imanol Urbietaren abestiak pantailaratzen dira irudizko bideoen bidez.

Saioa nahikoa borobila beraz, (hobetzekorik ukanez jakina!), ea horrelako saioak, hemendik aurrera, «banan banan» etorri beharrean arrapaladan gureganatzen zaiz-kigun!

Erosketen erizpideak zine onzaleen kaltetarako

Hainbestetan aipatu dena berriro ere errepikatzea lo-tsa ematen badigu ere, halere egia esan behar: luze mer-ke eta eskasak gure txoritxo gizarajoak aste honetan es-keintzen dizkigunak.

Igandez «Brigada arinaren eraso». Armadako ofizial ba-tek, Balaclava-ko batailari hasiera emango dio nahita, Su-rat Khan-ekin aspaldidanik dituen iskanbilak behin betira-ko berdintzeko asmoz. Zuzendaria: Michael Curtiz. An-tzesleak: Errol Flynn, Olivia de Havilland eta Patric Knowles. Luzemetraia hau koloreztatutakoa dugu.

Asteazkenez «Amorioa. Emakume eder batek, haurtza-rotik elbarrituta berau, lehendabiziko aldiz amodioa topa-tuko du... baina etorri ahala ihes egingo dio. Natalie Wood eta Robert wagner dira istorio hunkigarri bezain sentikor honetako antzesle nagusiak. Zuzendaria: Gilbert Cates.

Larunbatez «Gerrara joan nahi dugu». Brendan Byers III.a, munduko gizon abertsena izanik, armadatik bazter-tua izanen da eta bere armada osatzea erabakiko du. An-tzesleak: Jerry Lewis, Jan Murray eta John Wood. Zuzen-daria: Jerry Lewis.

musika

Hile berri soinu zaharra berri

ekaina

[1] Zigoitian Anje Duhalde, Hertzainak Bilboko La Casillan (bere azken diskoa aurkeztuz), Lekunberrin Tijuana in blue eta Delirium Tremens dira ekainaren 1ean, besteak beste, ditugun entzungaiak.

■ Datorren asteazkenean, ekainak 1, Gazteizko The End musikaretoak "The Lyres" taldearen kontzertu bat eskainiko digu, gaueko 9,30etan. Dirudienez zuzenean, psikodelia alorrean, talderik hobere-netakoa.

■ Datorren Larunbatean, ekainak 4, Zuberoko Eskiula herrian Hertzainak gazteiztarak izango ditugu kontzertuan.

■ Hilaren 29ean, Alkaia, AEKlarre dela eta, goizaldeko 2etan Minxoriak, arratsede 3etan Erramun Martikorena, Txanbela 5etan eta arratsaldeko 7etan Izan taldea entzungai izango ditugu besteak beste.

maiatza

[30] Astelehen honetan eta Donostiako Anoetako polikiroldegian Baldin Bada, Kortatu, eta La Polla Records taldeek ez dakit noiz egindako kontzertuez osatutako bideo musikala Donostiako Okendo kultur etxean bistaratuko da, arratsaldeko 7,30tan, eta dohainik.

zinema

"Maite zaitut"

maiatza

[30] Aste honetan, astelehenean, Bilboko Fas zine klubak bukaera eman dio, maiatzaren zehar zine italiarraren ikuspegi bat eman digun zikloari. Horrela, "I love you" izeneko frantzia-italiar elkarrekoizpena, arratsaldeko 7,30etan San Vicente kaleko aretoan, ikusgai izango dugu. Orain dela bi urte osatutako luze honen zuzendaria Marco Ferreri dugu, aktoreriaren artean berriz, Christopher Lambert, Eddy Michel eta Flora Barillaro aurkitzen dira. Mamia bestalde Ferrerik hainbeste pantailaratutako dugu, hiri gizakia bere inguruaren preso hain zuzen.

Plazerra txirristaka

maiatza

[31] Baita Bilbon eta baita ziklo bati bukaera emanez ere aurkituko dugu Arte Ederretako museoak, zinemateka sailak hain zuzen ere, aste honetan zehar eskainiko digun filmea (igandea eta astelehena izan ezik). Alain Robe-Grillet nobela eta zinemaegile frantziarraren "Glissements Progressifs du Plaisir" izeneko filmea, arratsaldero, 5etan, ikusgai izango dugu bere berezko bertsioan. Azkenik aipatu 105 minutuetako kolorezko luze honek Anicee Alvina, Olga Georges-Picot eta Jean-Louis Trintignant, beteak beste, aktore-aktoreseen lana azaltzen digula.

bertsoak

Usurbilgo Bertsolarien Jaialdia

maiatza

[28] Larunbat honetan —azkar ibiltzea duzue—, Usurbilgo pilotalekuan iluntzeko 10etan, "Herrriko Bertsolarien Jaialdia" izenburupean bertso saio bat izango da entzungai. Hasiera gisa edo, Patxi Zaiz eta Itziar Zamora abeslariaren entzunkizuna izango dugu. Jarraian honako bertsolari hauek "Bota Puntutaba" taldekideek jarritako gaiak jorratuko beharko dituzte: Kandido Arrojeria, J.M. Izeta, Niko Izeta, Joxe Loidi, Joxe Arbitza, Santi Bedaio, Antton Aranburu,

M. Lertxundi eta Aiaola. Azkenik aipatu, giroa berotzen trikitilariak izango ditugula. Egun berean, etajoan den asteko informazioa osatuz, Bilboko Arenalean arratsede 8etan Amuritz, Jon Lopategi eta Jon Sarasua Santutxuko Bertso Eskolaren eskutik.

Bertsolaritzaren Astea Manuel Lekuonaren omenez.— Girizia elkartearen eskutik, aste honetan zehar Oiartzunen zenbait saio eta ekitaldi izango ditugu ikus eta entzungai. Horrela, hilaren 28an Aduriz sagardotegian gaueko 9,30etan hasiera emango zaio aste honi, Imanol Lazkano, Joxe Agirre, Lazkao Txiki eta J.J. Mitxelenak Joxe Kruz Ezeizak jarritako gaiak jorratuko dituztelarik. Biharamunean, goizeko 10etan herri meza Ozentzio ermitan, 11etan On Manuel Lekuonari buruz osatutako argazki erakusketaren zabalpena Lankide Aurrezkiaren aretoetan. Eguerdian udaletxean, Manuel Lekuona Bertso-Paper lehiaketaren sariak banatuko dira. Ostegunean, hilak 2 eguerdian, Oiartzun eta Hernaniko bertsolari gazteen arteko lehia (hiruna) Madalenkoron, jaialdi ostean Manuel Lekuonaren uobian izango dugularik. Biharamunean, igazko asteari buruz bideo emanaldi bat izango dugu Lankide Aurrezki Kutxaren aretoan, jaialdi nagusia hilaren 5erako utziz.

■ Alkaiagan, AEKela-
rre ekitaldien ba-
rruan hilaren 29ean
eguerdiko ordubatetan
Telleria, Lizaso, Peña-
rikano eta Mendizabal
arrituko dira.

■ Datorren asteko
gandean, ekainak
4, Aia eta Mugako He-
rrien Arteko I. Bertsola-
ri Txapelketa ospatuko
da Aian, gai jartzailea
Juanxo Iruretagiena
izango delarik.

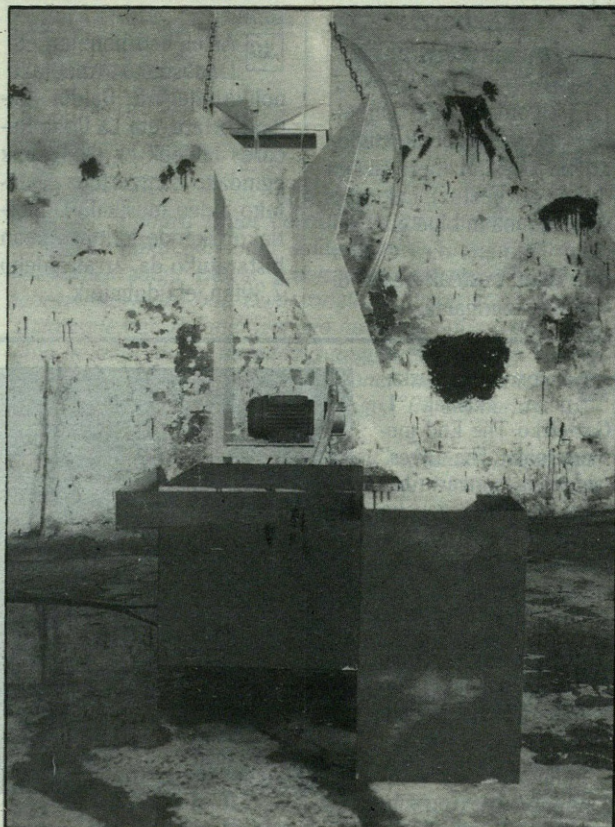
■ Kameraren aurrean.— Igande honetan eguerdian, hi-
lak 29, Euskal Herriko Bertsolari Elkartearen eskutik,
bertso saio bat eratuko da Lizarran, Udal Kontserbato-
rioan, ETBko "Ahotik ahora" programaren kameran
aurrean. Lorentxo Aburuzak jarritako gaiak landu behar-
ko dituzten bertsolariak honako hauek ditugu: Anjel Larra-
ñaga, Iribar, Olalde, Joxe Fermin Argiñarena eta Aristore-
na.

Bi saio egun berean

ekaina

■ 4 Alde batetik, Jokin So-
rozabal, Xabier Nar-
barte, Joxe Agirre eta Anjel
Larrañaga datorren larun-
batean eta Txaramako He-
rriko Plazan gaueko 10etan
arrituko dira; gai-jartzaile
J.M. Aranalde. Bestetik,
egun eta ordu berean Elo-
sun, Sebastian Lizasok jarri-
tako gaiak Lazkao Txiki,
Imanol Lazkano, Murua,
Jon Sarasua eta Eguzkitzek
jorratuko beharko dituzte.

arte

antzerkia

■ 28an Artxandako
parkean arratsalde-
ko 5etan biharamunean
Txurdinagan (Ibilaldia
dela eta) eguerdian "Ku-
kubiltxo" taldeak 'Zoko-
zorrimonia' izeneko
ikuskitzuna bistaratuko
du.

■ Irunen ospatzen ari
den Antzerki Gaz-
tearen IV. Erakustaldia-
ri bukaera emanez,
igande honetan, hilak
29, Getxoko Antzerki
Eskolaren eskutik "Em-
brujada" izeneko an-
tzerkiaren aurkeztuko
zaigu Pfo Baroja Institu-
tuan.

10 ESKULTO- RE GIPUZ- KOAR GAZTE

José Ramón Anda,
Xabier Saenz de
Gorbea, Gonzalo
Sánchez eta Ricar-
do Ugarteren hau-
tapenaren arauera
eta Gipuzkoako
Aldundiaren esku-
tik aurkeztzen zai-
gu "10 eskultore
gipuzkoar gazte"
izeneko erakuske-
ta. Honako hauek
ditugu beraien es-
kulanek bistaratu-
ko dutenak: Ayui
Revol, J.L. Baroja,
Mikel Campo, J.M.
Herrera, Koldobi-
ka Jauregi, M.J.
Lacadena, Kepa
Landaluze, Nieves
Larroy eta Pello
Mitxelena hain zu-
zen. Bistaratzeko
hau ekainaren 5
arte, Donostiako

San Telmo mu-
seoan, ikusgai
izango dugu. Or-
dutegia: goizeko
10etatik eguerdiko
1,30etara eta arra-
tsaldeko 3,30etatik
8etara.

GETXOAL- DEAN EDURNE LABIRUA

Areetako kultur
gelan, ekainaren
15 arte Aiboa ins-
titutuko ikasleek
osatutako bilduma
ikusgai izango di-
tugu. Romoko kul-
tur etxean berriz,
eta data bera arte
Edurne Labiruak
bere artelanak bis-
taratuko ditu. Bes-
taldetik hilabetea
amaitu arte udale-
rriaren kaleetan
zohar Getxoko his-
toria argazkien bi-
dez plazaratuko
da.

MEXICOKO AINTZIN IRUDIAK

Espainiarrak iritsi
artean loratu zen
kultura mexikar
aintzinakoaren
jainko eta jainko-
sak eskaintzen
zaizkigu Donostia-
ko «Colchonería
San Vicente» osta-
tuan. Edorta Mu-
rua Zubietakoa eta
bere emazte Jaio-
ne Fierro eus-
kal-mexikarrak
margotu dituzte
jainko azteka eta
maiaz osatutako
serieak, eta baita
Mexico-Tenochtit-
lango historiari lo-
tutako irudi eta
mitoak. Mexico
euskaldunen be-
gietan.

dantza

Dantzari Eguna Gasteizen.— Igande honetan ospatuko da Gasteizen aurtengo Dantzari Eguna. Besteak beste, zazpi herrialdeetako etorritako 3500 dantzari bilduko dira aurten (ehun dantza talde pila-tuz). Goizeko desfilea 7 pasagune iragangune izango ditu, Gasteiz osoa (Zaramagatik Alde Zaharraino alegia) zeharkatuz. Desfilea osatuz gero, dantzariak "El Prado" izeneko tokian, goizeko 11etan, bilduko dira Mendizorrotzaruntz abiatzeko non ospatuko den jaialdi nagusia.

Dantzaren azken joerak

29 "Maiatza Dantzan" dantza garaikideako ihardunaldien amaiera dagoeneko ailegatu zaigu. Izan ere igande honetan, maiatzak 29, 1970. urtean EEBBetan sortutako "Trisha Brown dance company" izeneko dantza konpainiak bere azken ikuskizuna taularatuko du, dantzaldi honi bukaera emanez. Besteak beste "Carmen" klasikoaren moldapen bat eskainiko digu, "Prelude from Carmen" izenekoa hain zuzen.

maiatza

29 Igande honetan ospatuko da Bergarako Haurren Eguna, bailarako dantzari koxkor guztiak bilduz. Goizean kaleetan zehar talde orok ikuzkizun polita eskainiko badigu ere, jaialdi nagusia arratsalde izango dugu.

■ Aurtengo AEKela-rreko ospakizunen artean, hilaren 29an arratsaldeko 4etan Baigorri eta Baztan bailarako dantzariak ikusgai izango ditugu.

Zertan garen

maiatza

31 Atseginen izenburupean eta Bilboko Gabriel Aresti euskaltegiaren laguntzarekin hitzaldi sorta bat antolatu dute Bilbo aldean. Ihardunaldi hauen barruan ospatutako lehen hitzaldian "Atseginaldia sexual" gaia aztertzen zen. Honako honetan Euskal sukaldaritza berriko sortzailetarikoa den Juan Mari Arzakek eta mediku naturala den Alberto Iturbek Atseginaldia janean" gaia

aztertuko dute. Hitzaldi hau asteartean izanen da, Bilboko aurrezki kutxa municipalak Elkano, 20 kalean duen kultur aretoan, arratsaldeko 7,30tan.

Sagardoaren eguna Usurbilen

maiatza

29 Lehengo astean adierazi genizuen bezala, aurten ere Usurbilgo Akerra taldeak eta gaztetxeak Gipuzkoako sagardoaren feria antolatu dute, honako hau maiatzaren 29an ospatuko delarik. Gipuzkoako 40 sagardogileen sagardoak hartuko dute parte egun honetan. Sagardo erakusketa egun guztian zehar izango bada ere, arratsalde partean 5etan hasi eta 8ak bitartean izango da jaialdia, barne sagardo botatzaile txapelketa bat izango delarik. Sagardoaren inguruan ospatuko den egun honetan, trikitilariak arituko dira egun guztian zehar umore alaisu eta giro aparta sortzeko asmoz.

Elkarte gastronomikoen erakusketa

Donostiako elkarte gastronomikoen erakusketa bat antolatu dute ekainaren 9tik 16ra Donostiako udal-txearen aretoetan. Erakusketa honen inguruan zenbait ekintza antolatu dituzte, honela ekainaren 9an Antiguotarrak taldeko txistularien eta dantzarien emanaldia izango da. Ekainaren 11ean Gaztelubideko abesbatzak emanaldi bat eskeiniko du arratsaldeko 8etan hasita. Hurrengo egunean eta eguerdiko hamabietan hasita, Bulebarrean, Donostiako musika eskolako musika taldearen emanaldia izanen da. Hurrengo bi egunetan, hau da, astelehenean eta asteartean, gai desberdinei buruzko beste hainbat hitzaldi izango dira, honela erakusketaren inguruan ospatuko diren ekintza hauei bukaera emanez.

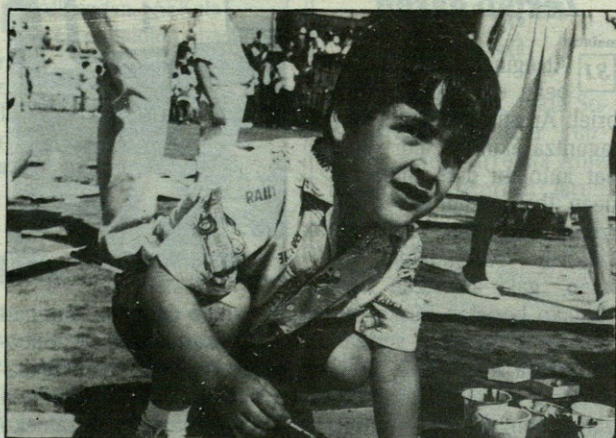

ihardunaldiak

maiatza

GITEk 68ko gora **31** behera haiek izan zirela eta antolatu dituen hitzaldien barnean, batto gelditzen zaigu aste honetarako. "Euskal kulturarekiko jarre-rak" darama izenburutzat, eta gai horrexen inguruan Txillardegi, Eusebio Osa eta Maite Idirin arituko dira, Begoña Etxebarria moderatzaile dutela. Asteartean beraz, arratsateko 7,30tan eta Maestro Garcia Rivero eskolatan, Atxurin.

Txurduinagan aurtengo Ibilaldia.— Euskara maiatza 29
eta euskal kultura indartzeko xedez, "Euskaraz behin betiko" lemapean burutuko da Bilboko Txurduinaga auzoan «Ibilaldia 88» datorren igande honetan. Itxura eta eritzi desberdinetako euskaltzaileak batzeko moduko programa prestatu dute antolatzaileak, ihardunaldiaren muga bakarra euskara bait da. Denetatik egongo da egunean zehar Txurduinagako zirkuitoan: Euskal musika tresnak, herri kirolak, bertsolariak, haur jolasak, antzerkia, musika eta beste hainbat ekitaldi.

Berako hirian AEKren sorginfesta

apirila

5 Bortziria eta Maldaerrekako AEK-k antolaturik hilaren 28tik 29rako gauetz "Euskara larratu, mugak urratu" lemapean, aurtengo AEKlarrea ospatuko da Beran. 24 ordutan zehar ospatuko den festa egun honetan, helburuetako bat mugak oztopatutako harreman kulturak sendotzea da. Jakina den bezala, ekintza ugari izanen dira aste bukaera honetan Beran, hauen artean musika jaialdiak, dantzariak, antzerkia... eta beste hainbat ekintza azpimarragarri (ikus 'musika' eta 'bertsoak' sailetan). Orobat azpimarra daiteke, bertara gerturatuz gero eta nahi baldin baduzue, igandean bazkari herritarra izanen dela.

lehiaketak

□ **Balendin Enbeita bertso paper lehiaketa.**— Algortako bertsolari eskolak antolatu du honako lehiaketa hau. Bi sail desberdindu dituzte antolatzaileak, alde batetik umeen atala, bertan 14 urte bitartekoak gaztetxoan saila osatzen dutelarik eta gazteak 18 urte artekoak. Bestalde helduen atala, bertan sail orokorrean edozeinek parte hartu dezakelarik eta bestea bertsolari eskolen artekoa. Umeen atalean, partaide bakoitzak gutxienez sei bertso idatzi beharko ditu eta zortzi gehienez; Helduen atalean, partaide bakoitzak gutxienez zortzi bertso idatzi beharko ditu eta gehienez hamabi. Guztientzat gaia libre izango da baina sari berezi bat emango zaio Baledin Enbeitari buruzko bertsorik onena egiten dituenari. Lanak honako helbide honetara igorri behar dira ekainaren 30a baino lehen: Algortako bertsolari eskola, Arene Azpi, 5 Algorta Bizkaia.

□ **Literatur lehiaketak.**— Iruñako udalak, egile berrientzako euskaraz egindako olerki, narrazio labur eta komikien laugarren lehiaketa antolatu du. Egileek beraien helbidea Nafarroan eduki behar dute kokaturik. Idatz-lanek gai libre izaki, honako baldintzak bete behar dituzte: Euskaraz idatzia egotea, jatorrizkoak eta argitaratu gabeak, egile berberak sail bakoitzean lan bakar bat aurkeztu ahal du, bere izenpean literatur edukinezko obrak argitaratu dituen egileak ezin izanen du bere lanik aurkeztu. Lanak Iruñako udalaren erregistro ofizialean aurkeztu behar dira urriaren 20a baino lehen. Lehiaketa honi buruzko informazio gehiago jasoitzeko, Iruñako udalera jo daiteke.

kirolak

Gipuzkoan segalarien lehiaketa

ekaina

5 Egun honetan emango zaio hasiera Gipuzkoako segalarien txapelketari, lehen ekitaldi hau Hernanin ospatuko delarik. Egun honetan parte hartuko duten segalariak hauek izango dira: Gabilondo, Aburuza, Etxetxo eta Izeta. Ondoren Larratitzen honako segalari hauek jokatu beharko dute beste kanporaketa bat: Aiako txikia, Agirre, Agirrezabala eta Irazusta. Bi kanporaketak egin ondoren finala Hernanin izango da Jauregi baserriko zelaietan. Lehiaketa hau zorroztaile eta laguntzailekin egingo da.

mendi ibilaldiak

□ **Arrola:** Antzuolako mendigoizaleak Xoxotera egingo dute ibilaldia maiatzaren 29an.

□ **Pagoeta:** Zarautzeko mendigoizaleak Izarraitzera egingo dute irteeraldia egun berean.

□ **Euskalduna:** Egun berezia izamgo dute Andoaingo mendigoizaleak maiatzaren 29an. Aralarren ikasketa eguna izango dute Arantzadikoen laguntzaz.

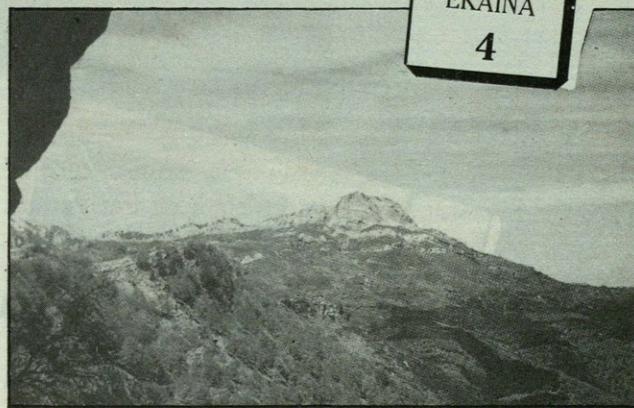
□ **Miru-gain:** Aniere egingo dute ibilaldia Otxandioko mendigoizale hauek ekainaren 5ean.

□ **Xabier-Aitzarte:** Ekainaren 2tik 5a bitartean Posets-Aneto inguruan ibiliko dira Donostiako mendigoizale hauek.

□ **Tabira:** Belaguara egingo dute irteeraldia Durangoko mendigoizale hauek ekainako zubi honetan.

57. orrialdeko gurutzegramaren soluzioa

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	U	L	T	Z	A	●	G	E	L	D	I
2	A	R	A	U	A	●	G	A	R	A	I	Z
3	I	R	●	A	R	P	A	N	A	●	T	U
4	N	U	N	●	E	U	R	I	●	A	Z	A
5	U	N	A	I	●	T	O	B	E	R	A	K
6	A	●	U	Z	T	A	●	E	Z	I	N	●
7	●	E	K	A	R	●	E	T	E	N	●	Z
8	E	Z	A	R	I	A	K	●	N	A	G	O
9	Z	A	N	●	S	I	A	M	●	K	O	R
10	B	I	●	E	T	S	I	A	N	●	I	I
11	A	N	D	R	E	A	●	M	O	T	Z	A
12	I	A	I	O	A	●	S	A	R	E	A	K

Urrioko Sakana

Sarako haitzuloetatik km 1 mendebaldera, Urrio erretoa bi ebakiduren artean sartzen da oldarka. Errekaren ezkeraldeko ertzaren gainean dagoen harri-ertz handiari Urriobehera deritza eta errearen alderdi berean 200 metro gorago dagoen kararizko ebakidurari, aldiz, Urriogaina. Hain zuzen Urriobeherako haitzulorako sarbiderako irteera aukeratu dugu gaurko honetan, Mikel Anguloren liburutik aterezaz.

Egia esateko ez dago Urriobeherako haitzulorako sarbide errazik, karaitzeko ebakiduraren inguruko alderdia alda patsu eta irristakorra delako. Hala ere, guk aholkatu egingo genuke, Urrio errekatxoaren ezkerreko ertza (mendebaldean) menperatzen duen gandor arboleztatuaren bideari jarraitu eta handik higidura handiko harri-ertzaren (lapiaz) gainean dagoen lepo antzeko batera heltzea, 300 metrotako garaieran gutxi gorabehera. Lepo hau araketa-abiapuntutzat harturik haitzuloko sarrera desberdinak banan banan aurkitu ahal izango ditugu.

Hegoaldeko sarreraraino iristeko, (kaskoa eta argia beharrezkoak) harri tartean aurrera joanez hegoaldera jo eta altuera pixkat galdu ondoren amildegi bazterretik, ezkerretik jaisten den ertz zeihar nabaria hartu behar da, hortik haitzulo-sarreran egin bide duten zabalgunek batera helduz.

Galeria nagusia oso pendiz irristakorreko tunel batez osaturik dago eta arrastaka igaro beharreko barnebidetatu eta bitxi bat du, berrogeitahamarren bat metro geroago iparraldeko sarrerara ateratzen dena. Garbi ikusten ez den bidezidor bat igotzen da beste aldetik lehen atera garen lepora. Beste alderditik joanda, bidezidor hau iparraldeko sarbiderik egokiena da, baina ondo jakin behar da, ordean, basoan zein bidegurutze hartu (250 metro inguruko altueran).

Gorritxo

□ Hasiera baino ez den ibilaldi honek jarraipen ugari eskaintzen du, gaurkoan jendearen baitan uzten dugularik hautaketa.

**JASO ITZAZU
AURTENGO BI LIBURU
ERAKARGARRIENAK.
DURANGOKO EUSKAL
LIBURU AZOKAN
ZURE ESKUTAN**

EUSKAL HERRIKO HISTORIA

Frankoak edo gaskoinak, juduak eta mairuak, agotak, ijitoak eta kaskarinak... gutxiengo eta talde baztertu guzti horiekin batera ere egin dugu euskaldunok gure historia.

ZIENTZIA ETA NATURA

Animalia bitxi hauek, Euskal Herria itsaspeetatik sortzen hasi bezain laster, gure Lurra ezagutu eta kolonizatu egin zuten. Horiek izan ziren Euskal Herriko gure arbasorik zaharrenak.

GAIK Liburu saila

TXALAPARTA ARGITALDARIA

Zabalbide 68-Behea A. Tlfn. 421 23 00. 48006 BILBO

Kemen gazte taldeko hiru lagunekin mintzo

«Iraultzarik gabe ez dago independentziarik»

Antsoainen, maiatzaren 6, 7 eta 8an, 'Subertsio bidean bil gaitzen borrokarako' lemapean burutu zituen Kemen gazte taldeak bere lehen topaketak. Berrehunen bat lagunek egungo gazteen arazoei gainbegirada bota, aztertu eta finkaturiko helburuei zein bide eman eztabaidatu zuten. Honezaz eta gazte bezala, egungo Euskal Herriaren egoera politikoaz zein eritzi duten galdetu diegu Gerardo, Ester eta Igorri.

Garai batetako Euskadiko Gaztedi Gorria, orain bi urte Kemen gazte taldean bilakatu zen.

ARGIA.— Kemen gazte talde bezala, noiz sortu, nola, zein taldetik...

Kemen.— Kemen bezala bi urte daragu, talde autonomo bat izan arren, politikoki EMKn gaude bilduta. EMK-k, orain 12 urte, gazte talde bat sortu zuen, Euskadiko Gaztedi Gorria (EGG), denborarekin, 80. urtearen inguruan, Ezkerreko Gaztedi Komunistarekin (EGK-JIC) bildu zen eta orain bi urte arte EGG bezala funtzionatu zuen. Baina egoera politikoa aldatu zenez eta gazte mogimendua beste mogida batzuetan sortzen hasi zenez gure organizazioa piska bat egokitu genuen. Era berean, izena ere aldatu zen.

ARGIA.— Gazte mogimendua oso zabala da, Jarrai, Kemen, konfirmazio taldeak...

Kemen.— Iraultza taldea ere hor dago. Guk gazte mugimendua borrokarako potentziatzen dugu. Elizetan eta beste zenbait tokitan ere, gazteak biltzen dira baina guri interesatzen zaizkigunak beren eskubideak eskatzen dituzten gazteak dira: ekologistak, feminista taldeetan dauden emakume gazteak, antimilitaristak, Amnistiaren Aldeko organizaziokoak... esparru honetakoak.

ARGIA.— Maiatzaren 6, 7 eta 8an Antsoainen 'Subertsio bidean, bil gaitzen borrokarako' lemapean burutu zenituzten topaketa batzu, Kemen taldearen lehen topaketak hain zuzen. Zer adieratzen du lema horrek?

Kemen.— Gizarte honetako injustiziak borrokatze gaude, eta borroka hori subertsioa da guretzat. Horregatik antolaketa behar beharrezkoa ikusten dugu, bakarka gutxi egin daitekeenez 'bil gaitzen borrokarako' diogu.

ARGIA.— Halere, subertsio hitza erabiltzen duzue. Zer zentzu du subertsio hitzak zuen ezpainetan?

Kemen.— Subertsioa estatu hau apurtu eta guk nahi dugun gizartea egitea da. Horretarako lehen urratsa estatua apurtzea da eta subertsioa, gauza guztien gainetik, jarrera bat.

«Nazional askapena sozial askapenarekin batera ulertzen dugu, biak zaku berean».

ARGIA.— Garai batetan egiten ziren eta egun eliz inguruko taldeek ondotxo egiten duten formazio mailako lanen beharra ikusten al da zuen taldean?

Kemen.— Antsoainen eginiko topaketetako %60a 15-20 urte bitarteko gazteak ziren eta %20 20-25 bitartekoa. Guk talde bezala ideia batzu ditugu eta egunero ikusten ditugu 15-16 urtetako gazte batzu sentitzen dituzten gauzen alde borrokatzen, gaztetxeak direla, presoan alde dela... eta gure asmoa borroka moeta hauek sistimaren kontrako ideiekin lotzea da, horretarako gu, Kemen bezala, formazio zehatz bat eman ez arren, gizarte eta estatu honen kontrako ideiak zabaltzen ditugu.

Gure ustez, eta gure historiak hori erakutsi digu, geure buruekin ere oso kritikoak izan behar dugu. Eguneroko praktikan oso aktiboak izanik, jaso dugun esperientziatik ideia batzu atera dira eta topaketa hauetan ideia horiek hartu, kondentsatu eta zazpi edo zortzi ponentzia eztabaidatu dira. Hemendik aurrera, lan praktikoez gain honelako esperientziak bultzatzea da gure asmoa.

ARGIA.— Beraz, laburbliduz, zeintzu izan dira topaketa hauetan ukitu dituzuen gaiak.

Kemen.— Horietako bat antimilitarismoa gaia izan zen eta gu horrezaz dugun ideiarekin lotu genuen. Antimilitarismoa ez da soldaduskaren edo ejerzitoaren aurka bakarrik borrokatzea, bai zik eta bi borroka daudela: bata antimi-

litarismoa, eta bestea kapitalismoaren aurka. Guretzat bi horiek oso loturik doaz, zeren ezin bait da ulertu ejerzitorik gabeko kapitalismoa. Honela, *Kakitzat* plataforma unitarioaren alde gaudе, objezioa ejerzitoaren aurka borrokatzeko bidea dela uste dugu eta intsumisioa bultzatzen dugu.

Beste ponentzia gaztetxearena zen. Gazteok kalean gaudе eta Gaztetxea ongi pasetzeko lekua izateaz gain gauzak egiteko eta gazteon arteko ideiak eta eztabaidak aurrera ateratzeko lekua izan beharko luke. Udaletxeen jarriera kontraesanek beterik izan da, ez bait dituzte lokalak eman zeren gazteok borrokatzeko erabiliko bait genituen. Gazteok gure protagonismoa lortu behar du.

ARGIA.— EMK-k garai batetan udaletxeetan esku hartzen bazuen, antza denez, orain ez duzue udaletxeak eskua sartzea eta zuek udaletxeetan esku hartzea nahi.

Kemen.— Ez, ez. Aurreko udal hauteskundeetan zenbait herritan EMK bezala edo beste koalizioetan aurkeztu ginen eta orain, Nafarroan, Batzarren gaudе sartuak eta zinegotziak dauzkagu. Guk ez dugu esaten instituzioen barnean ezin denik lan egin, zinegotzi batek borroka dezake eta udaletxea plataforma ona da borroka hori aurrera eramateko baina gazte mogidek eta beste batzuk ere, ez dute udaletxe eta instituzioei loturik egon behar. Autonomoak eta autojestionarioak izan behar dute. Udaletxearekin harremanak izan

behar dira baina ez berak funtzionamenduari buruzko 'aholkuak' inposatzeko.

ARGIA.— Beste ponentzia emakume feminista gazteen ponentzia zenuen.

Kemen.— Emakume gazteen egoerari gainbegirada bat bota diogu. Etzeko egoera, ekonomia, sexualitatea, lanaren arazoa... gai hauekiko emakume gazteok ditugun arazo zehatzak eztabaidatu eta aztertu egin ditugu. Begibistakoa da emakume gazteok zein papeara jokatzaren dugun etxean, zein baldintza lotsagarrietan ematen dizkiguten lanak... Bestalde, Kemen barnean pisuzko ardurak hartu behar ditugula eta feminismoa ahal den alor gehienetara zabaldu behar dugula ikusi dugu.

Feminismoa ez da bakarrik emakumeon gauza. Gizonezkoek ideia hauek hartu eta praktikan ipini behar dituzte.

ARGIA.— Drogak, errepresioa... gai hauek ere ukitu dituzue.

Kemen.— Bai. Drogari buruzko eztabaida handiena hauen legalizazio onuragarria izango litzatekeen ala ez izan da. Bestalde, drogazaleak erreintsertatzeko sortu diren taldeen jokaera aztertu dugu. Talde hauetan moral bikoitz bat dagoelaren konklusiora iritsi gara, zeren talde hauen helburua gizarte honek markatzen dituen arauak defenda eta errespetatzea da eta hori irakasten bait diote jende honi; eta berriro diogu, gu gizarte zentralista honen kontra gaudе.

Errepresioan aldaketa batzu eman dira. Orain arte gure artean izan ditugun polizien 'lanak' ezagutzen genituen baina orain bi polizia berri hasi dira 'lanean'. Ertzantza, mogimendu erradikal bat garenez, Hego Euskal Herrian dagoen mini-estatuaren interesak, kapitalismoaren defendatzen dituen beste polizia bat dela uste dugu. Kalean borrokan egon diren gazte askok dakite hori.

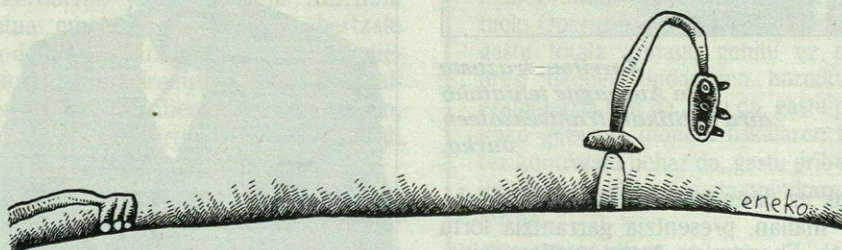
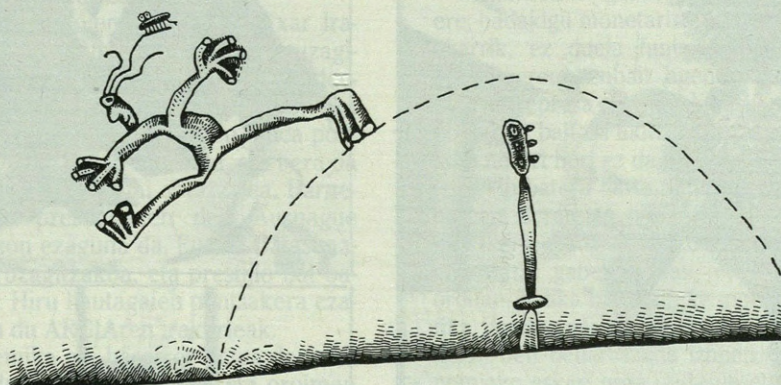
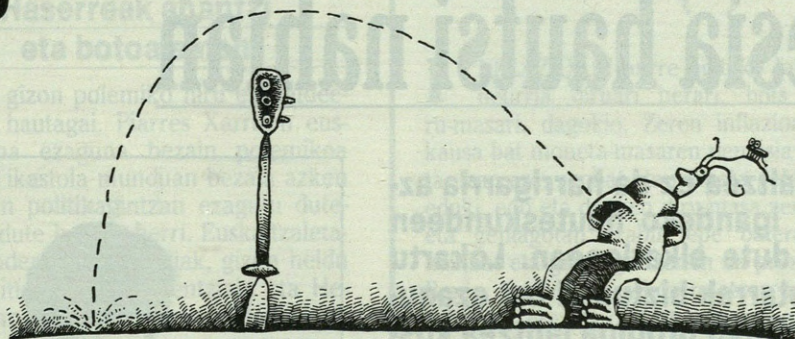
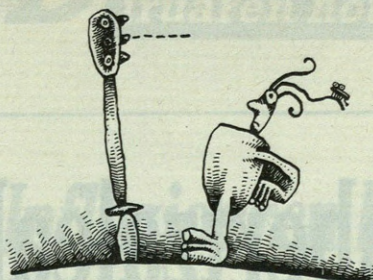
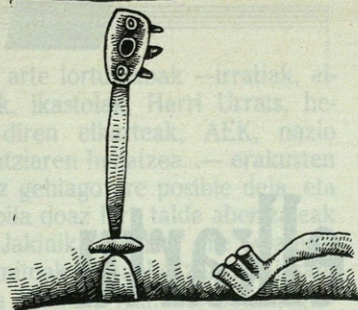
Eta bestea, polizia municipalena. Hain argi ez bazegoen ere, eztabaidatu eta polizia municipal instituzio baten politza dela, udaletxearena, eta askotan beste edozein polizia bezala bere funtzioak betetzen dituela onartu zen.

ARGIA.— Polizia den neurrian beti instituzio baten menpe egongo dela suposatzen da. Interes batzu defendatuko ditu.

Kemen.— Estatuaren kontra atake bat egoten denean, bai manifestapen bat, bai atrako bat, estatuak beti polizia ateratzen du. Polizia guztiek paper errepresibo bat betetzen dute.

ARGIA.— Beraz, ez duzue inolako poliziarik onartzen, inolako balditzatan?

Kemen.— Ez. Gainera gaztetxe bat pikutara botatzerakoan guardia zibila

edota nazionalak joaten badira, nola-bait jendeak gazteen borroka lejitimatzten du, baina munizipalak ala ertzainak joaten badira, jendeak 'oraingoan zer egingo zuten gazteok' pentsatuko du. Instituzioek bultzatzen dituzten kontraesan horien arriskua ikusi dugu eta salatu egiten dugu.

Polizia bat dagoenean estatu bat dagoela esan nahi du eta estatu horren in-

teresak defendatzen dituela eta gu estatu guztien aurka gaude. Eta ez idealistak izateagatik, guk uste dugu hori praktikara eraman daitekeela.

ARGIA.— Kemen-en ikuspuntutik, nola ikusten da orain Euskal Herrian ireki den kontakto edo negoziazioa fase berri hau?

Kemen.— Politika arloan aurrerape-nak ematea ona da, baina gure borro-

karen helburua estatua apurtzea eta gizarte desberdin bat osatzea da, eta orain negoziazioa ematea oso zaila, estatua oso indartsu dago, eta indartsuago egiten ari da, eta bestalde, mogida erradikalak eta estatuaren kontrakoak oso baztertuak daude. Horregatik negoziazio hori, KAS alternatiba negoziagaitzat hartzen badugu behintzat, irreal dela uste dugu, ez da emango. Ematen bada hobeto.

Borroka iturri guztiak hartu, indarrak bildu eta ezkertiar indar iraultzaileak elkartu ondoren estatua apurtu behar dugu.

Iraultza ez da guk planteiatu dugun helburu polit bat, behar bat da. Hau aldatu nahi badugu iraultza egin behar da, ez dago beste biderik. Orduan, aukera bat baldin badago hori lortzeko bide horretan sartzen gara. Urrats handia bada ere, gizarte hau aldatu nahi badugu negoziazioaren bideak ez du balio.

ARGIA.— Negoziaketa helburutzat hartzen dela ikusten duzue?

Kemen.— Inork hori ez du esaten baina gauza asko negoziatioari lotzen ari dira, maiatzaren lehenean LABen lema 'langileen eskubideak negoziatioaren bidetik' zen eta hori bai dela negoziaketa helburutzat hartzea, inoiz ez dira negoziatuko estatuarekin edo kapitalarekin langileen lan baldintzak. Eta bestalde, azken 'Garraisaika'n Jarrai-k 'ejerzito okupatzailearen aurka negoziaketa' dio.

Guk uste dugu ideologia bera negoziatzen ari direla. Estrategia bat da, gauzak pausoka egitea: lehengo, negoziatio, gero autodeterminazioa, independentzia, estatu demokratikoa... guretzat bidea iraultza eta gizarte hau hankaz gora jartzea da, erabat aldatzea. Baina negoziatioa estatuaren kontrako urrats bat bada, ongi dakusagu, baina urrats bat besterik ez da. Indarrak bildu behar ditugu, ez negoziatioa emateko, iraultza emateko baizik.

Ona ez dena negoziatioa helburutzat jartzea eta honekin gauza guztiak konponduko direla esatea. Eta hori planteatzen dutenak errespetatzen ditugu, baina ez da gure kontua.

ARGIA.— Eskubide nazionalak direla eta, zein eritzi duzue?

Kemen.— Momentu honetan Euskal Herriaren eskubide nazionalak lortzeko borrokatu behar dela ikusten dugu, eta momentu honetan irtenbidea independentzia da eta gu horren alde gaude baina nazional askapena sozial askapenarekin batera ulertzen dugu, biak zaku berean. Ez nazional arazoa aurretik eta soziala atzetik, horregatik sarritan borroka soziala ahaztu egiten da. Iraultzarik gabe ez dago independentziarik.

INAKI ZUBIONDO

Iparraldeko abertzaleak elkartu ghetoaren hesia hautsi nahian

EA, EB, eta EMA elkarrekin azaltzea ez da harrigarria azken urteotan, baina heldu den igandeko hauteskundeen aurrean urrats berri bat eman dute elkarlanean. Lokartu samarra zen politikagintza paristarrek biztualdi bat ezagutzen du asteotan, eta espazio politiko propioa lantzea kostako zaie Iparraldeko abertzaleei.

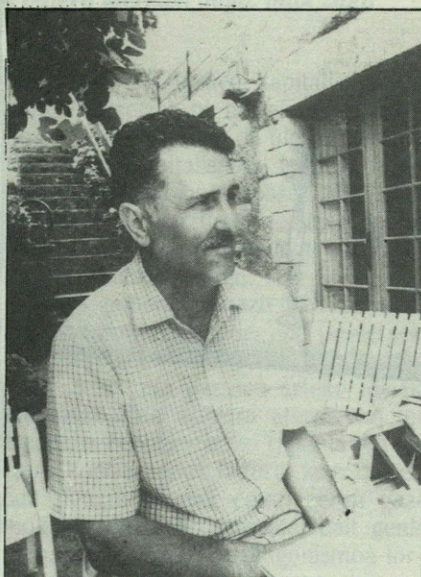
Korrika eta presaka lotu behar izan dituzte gauzak: Mitterrandek bere garaipenaren ondoren hartutako erabakiek pentsatu eta erabakitze denbora gutxi utzi bait die gainerako guztiei. Sozialistak luzarako oposizioa kondenatuta zeudela pentsatu eta orain «Tonton» zaharrak egin dituen maniobrak ikusirik, askok errepikatu dute aspaldiko «Mitterrand hau azeri bat duk!» hura.

PSFk, kaleko hitzetan «ezkerrak», berriro agintea hartzeko posibilitatea ikusten da, Frantzia berri bat eraikitze bidean abiatzea aipatzen da, ezker bozkatzeari maite dutenek Chirac, Barre eta Le Peni ostikada bat emateko aukera dakusate. Parisko politikagintza «handiak» protagonismo berri bat hartzen du: are zailtasun gehiago Ipar Euskadiko abertzaleentzako beren mezu «partikularista» populazioaren gehiengoari pasaerazteko.

Bi mendetako arlauza mugitu nahiz

Aberri euskaldun bat eraikitzearena ezzen gutxienik Parisek euskaldunoi gure nortasuna errespetatzea, horra Iparraldeko abertzaleek populazioari pasa erazteko duten mezua eta hainbeste oztopo aurkitzen dituen. Hogeitabost urteotan abertzalegoa lau intelektualen erreflexio izatetik orduan amestu ere ezingo zuten puntura iritsia da.

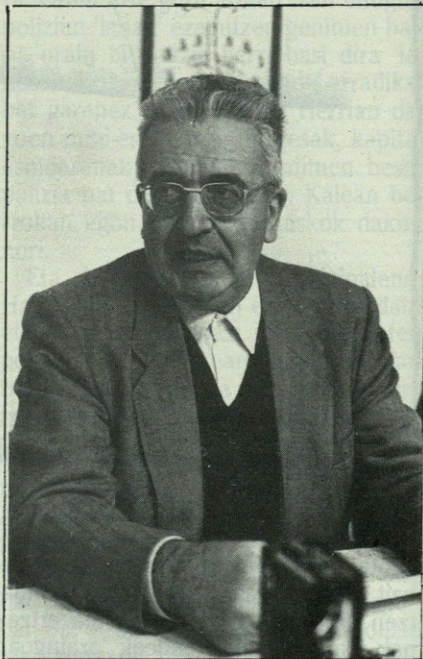
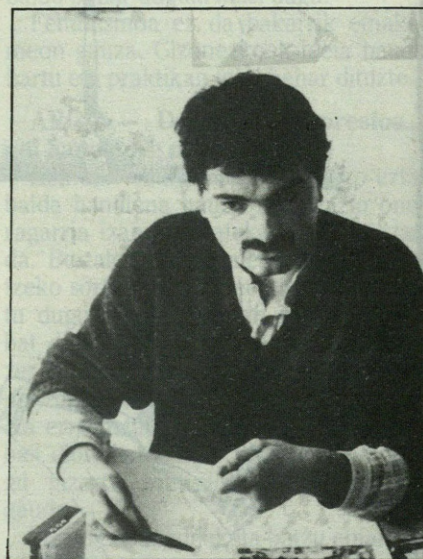
Kultur mailan Iparraldeko talderik dinamikoena da, Ikastolak, antzerki taldeak, edozein motatako kultur ekitaldiak, bere gain dituelarik. Herri Urrats festa erraldoia sinbolo bat da euskaltza-

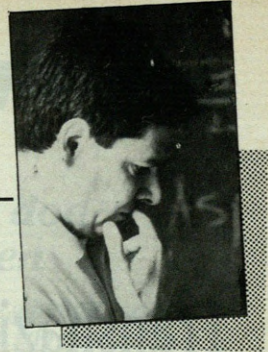
*Xarriton, Irazusta
eta Aurnague lehiatuko
dira politikari frantseszaileen
aurka.*

leak ez direnentzako ere. Komunikabide mailan, presentzia garrantzia lortu dute. Ekonomia, traba guztien gainetik enplegurik gehien sortzen duen talde ekonomikoa osatzen dute. Politika mailan, hala ere, ghetto batean hesiturik bizitzera kondenatuak dirudite.

Ghetto horren esplikazioa ez da bilatu behar bakarrik «politique politicienne» abertzaleek egoki ez egitean. Ezta politikan sartuak direnen sektarismoan ere, soilik. Norbaitek uste bazuen errefuxiatuek traba egiten ziotela mezu abertzaleari, edo Filip Bidart zela horretarako oztoporik handiena, frogatu

ahal izango du horien ezkutatzak ez dituela bototan gauzak hainbeste aldarazten. Historia luze bat dago hor gainean, Frantzia handia, eta harlauza hori mugitu ezinik osatu da hogeitabost urteotako bidea.

Orain arte lortutakoak —irratia, al-dizkariak, ikastolak, Herri Urrats, herrietan diren elkarteak, AEK, nazio kontzientziaren hedatzea...— erakusten du askoz gehiago ere posible dela, eta horren bila doaz hiru talde abertzaleak lotuta. Jakinik berriro ere «batasuna»ren mitoak sekulako zafrada jasan-go duela Frantzia Handiko politikagintzak beti herrian duen lilurak emanik.

Haserreak ahan-tzi eta botoa eman

Hiru gizon polemiko hiru eskualdeetarako hautagai. Piarres Xarriton euskaltzaina ezaguna bezain polemikoa da, eta ikastola munduan bezala azken urteotan politikagintzan ezagutu dutenek badute horren berri. Euskaltzale-tasun moderatuaren irudiak, gizon heldu eta jakitun baten presentziak, eta Hegoaldean indarra duen seilu baten garrantziak —Garaikoetxea— botoak biltzeko aukerak ematen dizkiote lehen ia kontseiler edo zinegotzi abertzale bat edukitzera iritsi zen Baionan.

Xarriton polemikoa bada, Rixar Irazusta talde polemiko bateko buruzagitzakoa da. EMA barruan Herri Taldeetako partaidea da, Iparretarrek borroka armatuan defenditzen duten bidea politikaren egiten duten taldekoa, eta bera da Kostaldeko hautagai abertzalea. Barnekaldean presentatzen den Aurnague ere gizon ezaguna da, Euskal Batasunako buruzagitzakoa, eta prestijio bat badiena. Hiru hautagaien pentsakera eza-gutzen du ARGIAren irakurleak.

Polemika eta haserrez bete dago hiru taldeen arteko historia, eta oroimen horiek gutxienik bozketa egunerako ahanteraztea eta abertzaleen artean disziplina zentzua ezartzea izango dute behar urjente bat. Baionako abertzale ezkertiarrek joan daitezela Xarritoni botua ematera, Kostaldeko abertzale moderatuek xuxen-xuxen eman diezaioela botua Irazustari, eta Barnekaldean beste hainbeste Aurnaguerekin, nahiz eta seguruenik barnekaldean emanen den kontsentsurik handiena.

Bi Aberri Egun eta beste zenbait ekintza burutu ahal izan dira abertzaleen kontsentsu horretan. Noraino izango da posible iristea? Seguruenik, frantsesak zerbait ematera prestatzen diren egunera arte. Sozialistak departametuaren arazoan zerbait aldatzera mar-kutuko diren ikusi beharko da horretarako. Baina bitartean, hauteskundeak diren uholde frantsesaren erdian euskal abertzaleenaren mezua Iparralde kolonizatu honetan tinko eutsi eta ghetoa-ren kopuru dramatikoak —botoen %5a— haustea da abertzaleen behar urjentea.

I.Z.

Inflazioaren kontrako katixima (1)

INFLAZIOARI aurre egiteko lehen neurria diruari berari, hots diru-masari, dagokio. Zeren inflazioaren kausa bat moneta-masaren demasia baita. Izan ere, zenbat eta moneta gehiago eduki, edo eta dagoen diru-masa zenbat eta gehiagotan erabili epe baterako, hainbat eta garaiago izanen da prezioa. Beraz, moneta-masa kontrolatzen bada, inflazioa ere, behintzat kausa horrek sortzen duen inflazio-mota, kontrola daiteke. Hauxe da, hain zuzen ere, Milton Friedman-en erremedioa.

Dirua sendo gorde behar da. Hala ere, badakigu monetarismoak, berez eta akarrak, ez duela funtzionatzen gaur egun, zeren zenbait agente ekonomiko, enpresa erraldoiek kasu, politika horrek ez bait du ukitzen. Beraz, aipatu-tako neurri hori ez da bakarra, beste bazeurekin batera hartu behar da denbora berean. Zeren eta, baldin eta lortzen bada eskaria eta eskeintza berdintzea, lan-gabeziarik gabe, orduan, eta bakarrik orduan, aplika bait daiteke moneta-politika. Jendea erabat enplegatutako dagoen, beti beharrezkoa izanen da ekonomia eskari osoa ondasun eta zerbitzuen hornikuntzarekin erlazio hurbilean edukitzea. Izan ere, aipatutako orekatik ekonomia hedatzen den heinean, antzeko hedatzea edukitzen dute fondo mailegatutako gastu publiko eta pribatuek. Operazio hau kontrolatu behar da gastu totala arinago gehitu ez dadin prest dauden ondasunen hornikuntza erabilgarria bait da. Hau da, gastu publiko gehitzea moneta fiskalaren bitartez kontrolatu behar da, gastu pribatu-gehitzea, berriz, moneta-politikaren bitartez.

DIRU-MASARI dagokionez, banku mailegatuak eta gastu publiko-gehitzeak esku murrutatzaile bat behar da bereziki. Ekonomia azkor batetan ekonomia eskari osoa eta eskaitza totalaren artean oreka moneta-murrizteaz gorde daiteke (bai eta denbora berean murrizte fiskalaz ere). Hau ez da batere zail izanen. Markoak, berak, eskari osoa eta hornikuntza totalaren gutxi gora beherako baliokidetzat hori da. Baina markoa da bakarrik, zeren merkatuaren disziplinatik eskapa egin duten

gutziek oraindik beren errentak eta prezioak gora bultzatzen bait ditzakete. Beraz, beste neurri batzuk ere hartu behar dira.

Moneta-politikak negozio-inbertsioetarako mailegatzea murriztuz funtzionatzen duenez gero, jendeak ateratzen du makinaria eta inbentarioa erostetik, negozioak gero eta ez ekoizkorragoak bihurtuz. Instalazio berrien inbertsiorik ezak enpresa txkietara produktibitatearen ondorio latza dakar. Beraz, hori gerta ez dadin, politika fiskalean moneta-politikan baino enfasi gehiago jarri behar da. Politika fiskalak kontsumo-gastuak, inbertipen gastuaren orde, atakutzen bait du. Beraz, produktibitatearen kalte gutxiago agertzen da eta beraren ondorio ekonomikoak erreza-goak dira aurreratzeko. Gobernuak berak defizit publiko gutxiago batera jo beharko luke, bai eta, inbertsioak bultzarazteko, interes tasa beheragora eta maileguen erreztasun haundiagora ere. Hego Euskal Herrirako, neurri hoiek esan nahi dute beharrezkoa dela moneta-masa eta dibisak kontrolatzeko banku zentral bat. Gauza bera esan daiteke Iparraldeari buruz. Hau egiten ez den bitartean kolonizazio ekonomikoak, zentzu monetari batean behintzat hitzegin daiteke.

BANKU zentral horrek banku komertzialak zein aurrezki kutxak nahiz beste kreditu ofizialeko institutuekin edo Moltzarekin aritu beharrean legoke, edozein estatutan oraintxe egiten den modura. (Beste artikulua batean aztertuko da instituzio horien nazionalitatea eta sozialtzeari buruzko eztabaida). Ez dezala inongo inozok aipa, oraingo Europako Ekonomi Elkartean 'gaude-nez', ez dagoela gehiagorik Banku horren beharrik. Zer dela eta, bada, oraindik funtzionatzen duten Alemaniako, Ingalaterrako zein Espainiako edo Frantziako banku zentralak?

Euskal Herriak boterea eduki behar du beraren barnean erabiltzen den moneta-masaren gainean. Hauxe da, hain zuzen ere, inflazioari aurre egiteko aipatu beharreko lehen neurria.

JOSEBA TOBAR-ARBULU

Transnazionalak eta lekuan lekuko
agintari fardoak eta guzti

Bananoari eusten ahalegintzen dira produktoreak

Hegoaldeko herriek ez dute batzuek besteekin sobera
aldiz kolaboratzen, horregatik platano-bananoaren in-
guruan Ameriketara gertatu den bilketak fenomeno
ohargarria iduri duke.

Ecuadoreko komuna bateko nekazariak.

Duela hamalau bat urte Honduras, Costa Rica, Panama, Guatemala eta Colombiako gobernuek esportaturiko banano kaxa bakoitzagatik dolar bateko tasa pagarazten hasi ziren; hura, transnazionalak fruta honen gainean zeukaten kontrola amini bat neutralizatzeko neurria izan zena, geroxeago, handik bi urtetara mamitu zen, UPEB (*Unión de Países Exportadores de Banano*) erakundearen sorreraz. 1979an Republica Dominicana eta Nicaraguak egingo zuten beste horiekin bat, Venezuelak 1982an eta handik urte batera Ecuadorek ere bai. Orotara, UPEBeko estatuek munduko banano esportaketetatik %57a bururatzen dute, nahiz produzitu %21a soilik produzitzen duten.

Arestian bukatu zuen UPEBeko lehendakari gisa bere agintaldia Abelardo Carles panamarrak, eta bere agurtze diskurtsoari kasu eginez gero, eskualde horietan kontzientzia antiinperialista argiko pertsonai politikoen eskasiak bananoari buruzko dinamika independienteari bat galerazi dio, azkeneko urteetan. Datu batek laburbiltzen du egoera egokiro: bananoaren salmentak utzi mozkinetatik %16a baizik ez da estatu produktoreetan gelditzen.

Nicaragua aisa baliatu zen harturiko esperientziak

Alderdi positiboan, berriz, Talde Teknikoen lana azpimarra daiteke. Bost talde dira, eta produkzioa eta komertzioari dagozkion variable guztiak azterkatzen dituzte, bestalde zerbitzuak, garraioak eta zernahi laguntza eskaintzen dituztelarik.

Ingresoen banaketa	%
esku lana	5.5
materialeak eta	11.8
karga	2.9
produktorea	2.1
zerga	2.6
fletea, segurua eta deskarga	15.8
komertzializatzailearen margena	6.6
helarazlearen margena	21.0
txikikako salmentaren margena	31.6

Bost unitate horietarik bat, Merkatalgintzari zegokiona hain zuzen ere, saiatu zen, aldi batez, bananoaren salmenta zuzena eragiten, baina multinazionalak boikota egin zioten eta galera handiak eragin eta 1982an itxi egin behar izan zuten «barraka». Esperientzi hura, halere, txit positiboa izan zen Nicaraguak, 1984ko estatubatuarren enbargoaren ondorioz nozitu zuen itxitura hausteko, merkatu berriak aurkitu zitzaizkion.

Trabak traba, UPEBek lehen nagusi zen joera itzuliarazi ahal izan du: United Brands, Standard Fruit eta Del Monte bezalako transnazionalak bananoaren komertzioaren %70a zeukaten orduan beren esku; egun, Venezuela, Colombia, Ecuador eta Nicaraguak beren produkzio osoa zuzenean saltzen dute, Costa Rica eta Panama berriz linean horretan ahalegintzen dira.

PABLO SASTRE

Kaledonian bake neke-minak

Ouvea, maiatzaren 8an: kanaken lurperatea.

Duela bi aste militar frantsek eginiko saraskiaren ondoren, non 19 kanak hil bait zituzten, egoera ez da irudiz baino baretu Kaledonian. Independentizaleen protesten al-

dean, eskuindarren atentatuak ditugu, eta gauzak akomodatu nahian Frantziatik heldu den «batzorde bake bilatzailea», zeinak oso errealtate moldagaitz batez egin bait du topo.

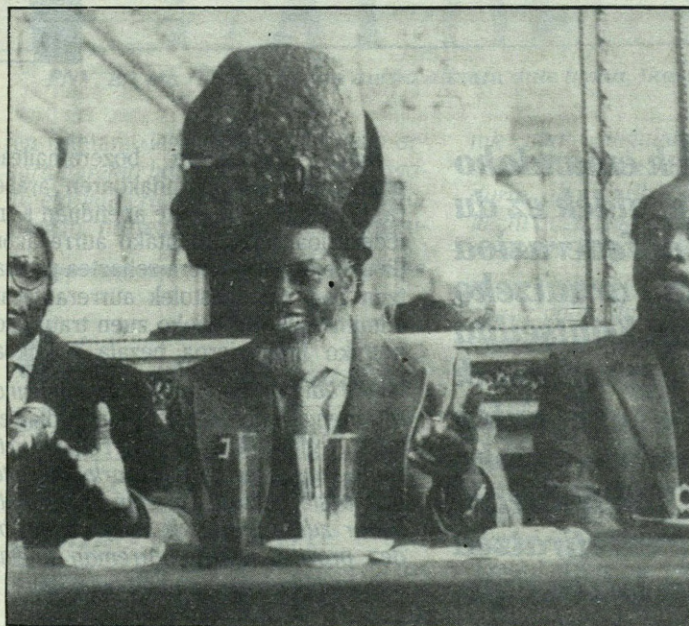
Zerbait aldatuz doa Magreben

Oso hilabete gutxitan gertakizun ugari ikusi, edo gehienetan somatzeko aukera izan dugu Magreben. Denboran kokatuta, eta orain dela astebetara arte, nolabaiteko tregua eman izan du Polisariok eraso militarretan. Ez kasualitatez edo indar faltaz ordea, hoge mila gerrilari ondo armatuk ezin bait dute inola ere etsi. Arrazoiak bestelakoa da: ONU eta OUAk igorritako batzordeak ziren Saharan bertako egoera ezagutzeko eta autodeterminaziorako erreferendumak sortzen dituen arazo «teknikoak» baztertzeko. Autodeterminaziorako, eta bakea aurrera ateratzeko, berriz, ezinbesteko da Marokoko administrazioa, armada eta etorkinak jatorrira itzuli daitezen eta elkarriketa zuzenak izan daitezen Maroko eta RASDen artean erreferendumaren xehetasunak finkatzeko. Hori gabe, azken urteotan Rabatek, Tel-Aviv-en ikasi lezioak praktikara eramanik, populazio zibila tanken artean sartu du menperatu lurretan.

Egun populazio marokiarrak Saharan —ia berrehun mila pertsona— jatorrizkoa baino gehiago da —120 mila inguru. Beraz, erreferenduma egitekotan ere, Hassanen aipatu bezala —gaurko populazio osoa kontutan hartuz—, anexioa burutuko litzateke, eta beraz sahararrentzat garaipen militarra beste biderik ez.

Bestalde, Ajeria eta Maroko adiskidetu berri dira, eta inguruko herriek Magreb batuan dituzte begiak jarrita; halabaina, Magreb batu horrek ezinbesteko baldintza du RASDen errekonozimientua, autodeterminazio eskubidea jatorrizko populazioak erabilita. Bitartean, hamaboskarren urteurrena bete duen Polosariok argi utzi du independentzia ala borroka dela aukera, iragan astean Tichla aldeko destakamentua suntsitu zuen 20ren bat marokiak akabatuz. Espainiak bere aldetik, aspaldian hartutako konpromezuak ahaztuz, arrantzaleak bidaltzen ditu marokiak banderapean, eta hor dago Brukaa-ko fosfatoak noiz etorri zai. Marinel hilak datozkionean polisariotarrak kanporatzeak ez dio balioko senideen ez eritzi publikoaren aurrean deus justifikatzeko.

Iñaki Goitioltza

Sam Nujoma
Namibiako
SWAPOkoa,
ihazko
prentsaurre

● **Angola eta Namibiaz, batera mintzatuko ote?.**— Anatoli Adamixin, Afrikako aferetarako sobietar ministrariak aurreratu duenez, litekeena da laster Afrika hegomendebaldeko egoeraz akordio batera iristea negoziaketetan diharduten lau estatuek, Cubak eta Angolak alde batetik, eta Hegoafrikak eta Estatu Batuek kontratetik noski.

Recaldek Publikotasunerako lege projektua
Gazteizko Parlamentuan sartu duen honetan

Euskal Eskola Publikoaren bidean ikastolak bazterrera botata

Maiatzak 19an, ostegunez, Ikastolek emandako prentsurrekoan salatu zenez, Recaldek ez du ezertarako kontutan hartu Konfederazioa publikotasunerako lege projektua arautzeko orduan. Recaldek, gainera, Gobernu Kontseilua engainatu egin duela zioen Iñaki Etxezarretak bozeramaileak. Entzerrona bat egin zuten ostiralean hasita konfederazioko zuzendaritzakoek. Manifestazioa larunbatean. Mobilizazioen erdian, Legea erretiratzea ezinbestekotzat jotzen dute.

Iñaki Etxezarreta bozeramaileak prentsurrekoan esandakoaren arabera, Recaldek ez du bete abenduan Konfederazioarekin sinatutako aurre akordioa, zeinaren arabera zehaztea pentsatzen bait zen Ikastolek aurrerantzean administralgotik jasoko zuen tratu ekonomiko finantzieroa bezala politikoa.

«Badirudi gurekin aurre projektua sinatu zutenak batzuk zirela —argudiatzen zion Argiari Iñaki Etxezarretak—, eta orain lege projektu hau aurkeztu dutenak beste batzuk. Gurekin kontsultatu behar zuten, batzorde mixto baten bidez prozesu osoan harreman onetan aritzea hitzarmendua bait geneukan».

**Recalde gezurretan
Gobernu
Kontseiluarekin**

«Izugarrizko anka sartzeari izan da Recalderen aldetik», Iñaki Etxezarretak.

PNV, EA eta HB lege honen aurka altzatu dute botza, Ikastolekin bat abenduko akordioak errespetatu daitezkeen eskatuz.

ren ustetan, «lege projektua egiteko ar-
dura gurekin batere ez kontsultatzeaga-
tik eta gainera, kontuak eskatu dizkio-
gunean, horretarako eskubiderik dugu-

“*Euskal Eskola
Publikoa noizbait
martxan jarriko bada
izango da gizarte
honek gutxiengo
baldintza batzuk
onartu dituelako
kontsentsu sozial bat
aurrera eramateko*”

nik ukatu digulako». Bozeramaileak
adierazi zigunez, «abenduan sinatu zen
aurre akordiotik orain Recalde aur-
keztu duen lege projektura funtsean an-
tzematen dugun lehendabiziko aldake-
ta gure aurrean daudenean kredibilitatea
guztiz galdu dutela litzateke». Ikastolak
ezertarako kontutan ez hartzeaz gain,
engainu eta gezurren bidez atera bait
da aurrera Publikotasunerako Lege
Projektua Iñaki Etxezarretak argi eta
garbi zionez. «Projektua Gobernu Kon-
tseiluari aurkeztekoan Ikastolak a
dos zeudela adierazi zien Recalde, eta
gainera ahalik eta azkarren atera zedin
presionatzen ari ginela aipatu. Ez da
egia, kontseilua engainatu besterik ez
zuen egin».

«Aurre akordioa ona zen guretzat»

• Abenduko aurre akordio hura zazpi
puntutan zehaztu zuten Ikastolen Kon-

federazioa eta Eusko Jaurilaritzako Hez-
kuntza sailak, Ikastoletako irakaslegoa-
ren gastuak, zerbitzu lanetan ari dire-
nena, egin beharreko eraikuntza be-
rriak, Ikastolak erabiltzen dituen egoi-
tzen mantenua, lan postuak, D modu-
loaren potentziaketa eta beste beha-
tzen zirelarik bertan. «Akordio on bat
zen guretzat, tratu ekonomiko finan-
tzierako bezala politikoa ona. Orain
berriz, Recalderentzat txarra dirudi.
Zerbait gertatu da, agian alderdi PSOE-
zialistako pisuzko zenbaitek eragina
izugarria izan duelako berarengan».

Iñaki Etxezarretak bota zigunez, Par-
lamentura aurkeztutako legeak goitik
behera ahaztu ditu abenduan erabakita-
koak. Recalde izugarrizko gola sartu
duela zioen. «Asmoa zuen legea bizkor
ateratzea, inorekin kontsultatu gabe,
Gobernu Kontseilutik ahalik eta azka-
rren pasata urgutzizko tramite parla-
mentarioa eskatuz». Ikastolek moztu
dute, antza denez prozesua. «Ikasturte

Ikastolak ezertarako kontutan ez hartzeaz gain, gezurra eta engainuen bidez atera da Publikotasunerako Lege Projektua aurrera, Ikastolek diotenez.

amaierarako legea bukatuta nahi zuten baina ez zaie xuxen atera tiroa».

Legea erretiratzea exijitzen Ikastolek

«Nahiago dugu legerik ez edukitzea lege txar bat edukitzea baino» diote Ikastolek, jada projektua Parlamentuan dagoela ez direlarik batere fio bertan zuzendutako «lege epela» izan daitekeenaz. «Akordio ekonomiko finantzieroa defendatzen genuen osotasun batean tratatzen zelako gaia. Orain berriz, Parlamentuan kontrola galtuta dugu ze ez bait gara partidu politiko bat eta azken batean, alderdietaz baliatu beharko ginateke projektua aldatzeko». Hau honela, argi dakusate Ikastolek alderdi abertzaleek prozesu honetan izan dezaketen eragina. Erantzun behar dutela diote. Dagoeneko, bai PNV (legea erretiratzeke eskatuz), bai EA (zuzenketak eginez legeari) eta bai HB (abenduko akordioak errespetatu daitezkeen eskatuz) alde jarri zaizkie ikastolen defenestrazioa suposa dezakeen lege honen aurrean. «Akordio hau aurrera aterako balitz —erizten zuen Iñaki Etxezarretak— izugarrizko atzerapausoa litzateke. Alde batetik, ez lieke patxadarik emango ikastolei Eskola Publikoaren aurrean eztabaidak tajuz emateko, eta gure larritasun ekonomiko haundiak areaguko lirateke, besteak beste».

Entenditzeko bideak zabaldu behar

Dirudienaz luzerako joko du guzti honen konponketak. «Kartutxo guztiak ez ditugu orain erre behar», zioten prentsaurrekoan, «azken batean, Arantzaz berak hartu beharko du eraba-

“Abenduko aurre akordioa ona zen, eskeintzen zigun tratu ekonomiko finantzieroa bezala politikoan. Orain, badirudi PSOEzialistako pisuzko zenbaitek eragina izugarria izan duela akordioarekin mozteko orduan”

kia adarretatik. PSOEzialistek negoziaketaren aldeko ditugu orain, denbora irabazten ari dira nonbait. Lehendakariak zuhurtasunez jokatu nahi izan du guzti honetan —beti ere kontutan hartuta Gobernu paktua moztu dezakeela—, denbora bat emanaz PSOEko alderdiki-dei. Guk errespetatzen dugu bere erabakia». Erabakia errespetatzeaz gain hitzegiteko prest zirela aitatzten zuen Iñaki Etxezarretak. «Dei bat egin digu Recalde elkartzeko prest azalduz. Gu joango gara. Hala ere, ez dirudi Recalde eritiziz aldatu duenik, prentsan eta esaten dituenaren arabera».

Euskal Eskola Publikoa diseinatuko duen marko baten truke borrokatzeko prest ditugu Ikastolak, mobilizazio kapazitatea haundi baten babesa beti ere. «Euskal Eskola Publikoa noizbait martxan jarriko bada, izango da gizarte honek gutxiengo baldintza batzuk onartzen dituelako kontsentsu sozial bat aurrera eramateko. Kondizio berdinetan behar dugu egon ez baditugu betiko mamuak piztu nahi. Ikastolek egoera honetan ezin ditu matrikulak mantendu, gero gainera tentsio akademikoa eta sozialak atzera pauso bat suposatzen du Euskal Eskola Publikoa egiteko orduan. Ikastolak ez dira joko honetan eroriko».

TXUMAI ITURRIA
LOREN ARISTI

Bildutako dirua Nafarroa eta Iparraldeko ikastolentzat izango delarik

Ibilaldia 88, Bilboko **Txurdinaga auzoan igandean**

Gipuzkoan 'Kilometroak' eta Nafarroan 'Nafarroa Oinez' egiten diren bezala, Bizkaiko ikastolek 'Ibilaldia' antolatu ohi dute urtero, ikastolentzat dirua biltzen den artean euskararen erreibindikapena jaia bihurtuz. Aurtengo Ibilaldia Bilbon ospatuko da asteburu honetan, 29an, Bilboko parke berri eta haundienaren inguruan, Txurdinaga auzoan. Jaia konpletoa izan dadin eta euskara Bilboko bizitzan 'behin betiko' —aurtengo lema dioen legez— murgil dadin ez dute antolatzaileek ahaleginik gorde.

Ibilaldia 88 honen antolatzaileak Bilbon dauden zazpi ikastolak dira. Ikastola haueetatik eta Txurdinaga eta Santutxu auzoetatik sortu dira komisio antolatzaileak, bost denetara. Komisioetako lanaz gain iganderako 1.500 boluntario arituko dira zirkuitoan lanean, hauetariko asko Txurdinagan dauden bi institutuetako gazteak direlarik. Txurdinaga auzoa nahiko berria izanda, ikasketa zentro asko dauzkan ingurua da. Bertan dago ikastola antolatzaileetako bat (Kirikiño ikastetxea) eta baita ere Euskal Herrian euskarazko hezkuntzazko D eredua aplikatu zuen lehen ikastetxe publikoa, Txurdinagako Eskola Publikoa. Bai eskola hau eta Txurdinagan dauden beste eskolek ere, kolaborazio osoa eskeini diote antolatzaileei zirkuitoa osatzeko orduan.

Euskara maila guztietara zabaldu

Euskal Eskola Publikoaren erreibindikazioak ere izango du bere tokia Ibilaldia 88 honetan, puntu honetan Ikasto-

len artean ere badelarik eritzi ezberdinek. Santutxuko Karmelo Ikastolaren inguruan jaso dugun eritziazen arabera, erreibindikazio hori da prezესki Ibilaldiaren asmo nagusia, euskal eskola publikoa lehen bait lehen lortzea. Bestalde, Ibilaldiaren koordinatzailea den Kepa Albisuk lehengo asteko Argian «*geure eskola nazionalaren bila joan behar dugula*» adierazten zuen. Tirabira posibleen ginetik beste hiru helburu amankomun baditu aurtengo Ibilaldiaren edizioak: Euskara maila guztietara zabaltzea, «*eguneroko hats bihurtu, behin betikoz, euskara Bilbon*», eta helburu ekonomikoa, aurtengo egoera horren larrian dauden Nafarroa eta Iparraldeko ikastolei laguntzeko zuzendua egongo dena.

Hainbat ikuskizun zirkuitoan

Bidea alaitzeko zortzi txozna instalatuko dituzte antolatzaileek, eta egun osoan zehar hainbat ekitaldi programatu dira zirkuitoko alderdi ezberdinetan

eguna paregabea suerta dadin. Ekitaldiok batez ere umeentzat izango dira aproposak: Goloka taldeko zankodunak, eta Ortzadarreko erraldoiak hor ibiliko dira buletaka, baita ere Kukubiltxo, Heioka eta Etzi taldeak. Sebastopolako Titiriteroek haur tailerrak antolatuko dituzte, eskalatzeko 'eskolatxo' bat ere egongo delarik. Horretaz gain, airez puzturiko hiru gazteluk eta bi erakusketak, mendiko erreskatekoa bata eta automodelismokoa bestea, solasaldi ederrak eskainiko dizkiote umeei.

Nagusientzat ere beste horrenbeste ikuskizun ezberdin egongo dira. Goizaldean Herri Kirolak ikusgarri izango ditugu, pilota, sokatira, harrijasotzaile eta haizkolariak. Musika herrikoa ere bai, gaiteroak, alboka, txalaparta eta txistua. Bertsolariak ere ez dira faltako, bi toki ezberdin eta bi ordutan egongo diralarik saioak. Arratsalderuntz ikuskizun bareagoak programatu dira. Bostetan Gontzal Mendibilen kantaldia izango dugu, eta bost terdietan Imanolena. Bukatzeko zazpiretan Berakatz Band taldearen musikaldiak agurtuko ditu Ibilaldia 88ko bisitariak.

Igandeko jai nagusiaren giroa prestatzeko aste honetan zehar ere egon izan dira Bilbon. Azpimarragarriena, 27koa, ostiralekoa izan daiteke. Ordu berean, gaueko 10.30etan zentzu ezberdineko bi kantaldi egongo dira Bilbon. Bata, La Casilla—ko pabellioan izango da: Benito Lertxundiren errezitaldia. Kantaldi horren sarrera 200 pezetakoa izango da; bestea, Plaza Barrian izango den kontzertu bat, dohainik izango da. Kontzertu honetan Delirium Tremens, Jotakie eta Zarama talde ezagunek hartuko dute parte.

LUIS FERNANDEZ

Gipuzkoako diputazioaren Ur eta Osasungintza plan Zuzentzailearen barne

Kiratsa aldenduko duen urazpiko tuboa Zarautzen

Hasia da Zarautzen ur-zikinen arazoari konponbidea emango liokeen obra. 1977an hasi ziren Zarauzko itsasadarraren ibaiko urak garbitzeko lehen ikerketak eta azken hamar urteetan nahiko lan izan dira proiektua aurrera eraman ahal izateko. Gipuzkoako proiektuaren finantziamentua erdibana eramango dute Diputazioak eta Madrilgo gobernuak, nahiz eta Zarauzkoa Madrilek ordaindu bere osotasunean.

Aspaldidanik planteiatu zitzaion Zarautzi, kostaldeko beste zenbait herriri bezala, hondartzan itsasoratzen den ibaiko ur-zikinen arazoa. Ur distribuzio-bilketa eta kanalen egokitze batekin batera itsasadarraren zaindu beharra eta bertako fabrikek botatzen dituzten produktu toxikoen kontrola kausitu zitzaizkion udaletxeari. Guzti honen bideratzeko planak 50 mila milioitako presupuestoa du Gipuzkoa mailan eta Zarauzkoak konkretuki 600 milioi. Jakina da ur-zikinen itsasoratzeak arazo handiak sortu dituela Euskal Herriko kostaldean, eta gehiago oraindik Zarautz bezalako ekosistema konplexu eta aberatseko herrietan.

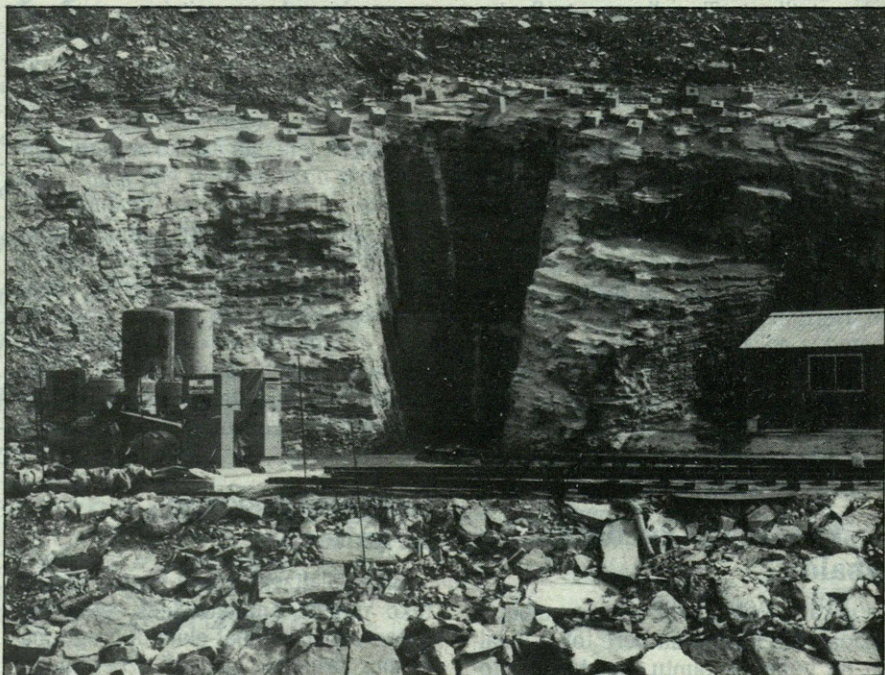
Ura tratatu ondoren itsasoratu

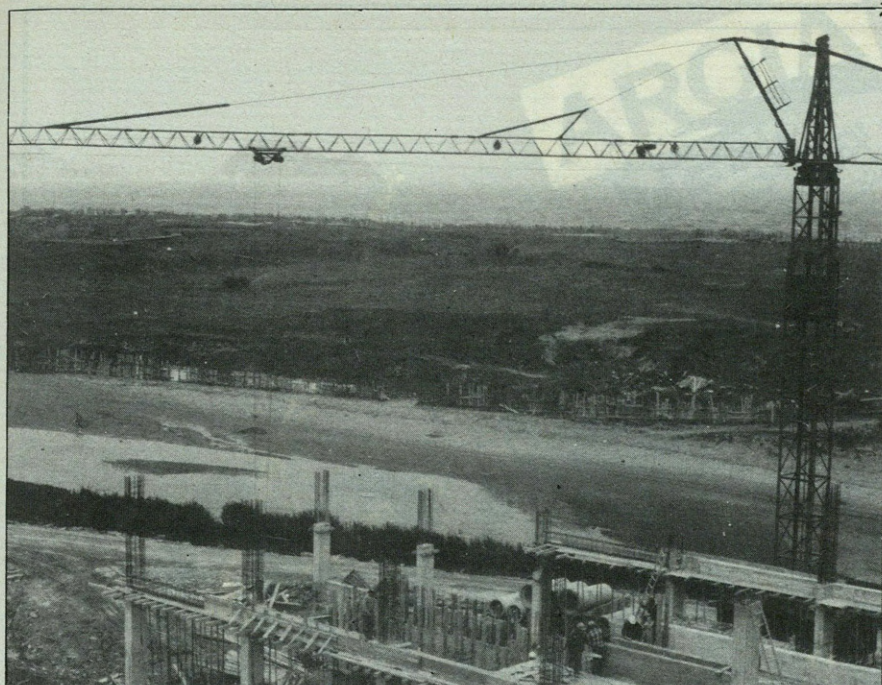
Itxasadar gutxiak dute Zarautzek dituen duna, erribera eta harrokalde nahasdura, bertan bizidun espezie mordera landare mota berezi pilo batekin lotzen direlarik. Ez da harritzekoa paisaia eta ekologiko aldetik berezko gune bezala izendatua izan dela. Hala, batzuk egin ondoren proiektuaren lehen fasea

den itsasazpiko tuboaren erabilera onartu zen 1981ean. Halere ur-zikinak Orioko hondartzatik hurbilegi jaurtiki-

ko zirela eta, arrantzaleen kofradiaren presioz, Orioko udalak proiektuaren aurka egin zuen, ondorioz 1985ean tuboaren luzapen eta zenbait aldaketa tekniko erantsi zizkiolarik udaletxeak.

HB eta EE aurka agertu arren, Zarauzko udaletxeko gehiengoak plangintza onartu zuela, duela denbora gutxi hasi dira ur-zikinak tubo baten bidez itsasoratuko dituen obrari ekiten. Ur hauek ibaitik aldenduz, tratamendu planta batetara bideratuak izango dira, bertan hiru prozesu jasanez: Lehenik, solido guztiak kanporatuko dira, gero koipeen tratamendu bat egingo da, eta azkenik sedimentazio prozesoa. Ondoren, urak berriz tubotik pasaz eta egiten ari den

Urak tratamendu planta batetara bideratuko lirateke, bertan hiru prozesu jasan eta azkenez berriro itsasora jartkitzeko.

zulo baten barrena Talai-Mendi zeharkatuz, lurrazpitik 50 bat metrotara joango den kilometro t'erdiko tubo baten bidez itsasora jaurtikiko dira.

Industrialguneari konponbiderik ez

Aipatu behar da dagoeneko mar-txan dagoen obra proiektuaren lehen fasea dela eta udaletxeak onartua duela urazpiko tuboaren erabilerak espero diren emaitzak emango ez balitu depuradoraren erabilera ezartzea. Baina udaletxeak garbi azaldu du, teknikoki, beraien ustetan depuradorak ez liokela Zarauzko ur eta osasungintza arazoari konponbiderik eskeiniko. Edonola ere beti tuboaren erabili beharra azpimarratzen da, depuradorak mantenimenduak suposatuko lukeen kostoa ez gain,

ur kantitate eta garbiketaren arazoari aurre egiteko baliogarritasunik ez duela arbuia-tuz. Ildo honetatik esan beharra dago, Zarauzko industrialde garrantzitsuenaren ur-zikinen tratamendua projektutik at geratzen dela, hots, ur hauek denak orain arte bezala zuzenean itsasora botako direla. Tratamendu planta bera kutsadura kimikoa detektatzeko gai ez izanik eta tubotik zehar gauza kutsakor asko ihes daitezkeelarik, Zelai Ondoko urak kontrolik gabe jaurtikiko dira gainera.

Uren proiektu baten beharra bazekusatzen ere, asko izan dira aukeraturiko bidearen aurka azaldu direnak. Haseratik Izadi taldeak eta Eguzkiko ekologistek proiektuaren aurka egin zuten, beraien ustetan itsasadarreko balio ekologikoa eta honi egingo zaizkion kalteak kontutan hartu ez zirelako. Nahiz eta bi talde hauek nahiko protesta eta ikerketa alternatibo burutu zituzten, haseran udaletxeak ez zien jaramon handirik egin, gerora Izadiri inguruaren ikerketa bat egiteko eskatu zielarik. Talde honen inguruarekiko ardurataz aprobetxatuz beraien ikerketetaz baliatu arren, udaletxeak ez du bere proiektuaren berrikuspenik onartu. Eguzki eta Izadikoen ustez, depuradora erabili beharko litzateke, tuboak, lixibiado eta kutsadura kimikoak konpontzen ez dituen neurrian, arazoaren urruntze bat besterik suposatzen ez omen du eta. Baina udaletxeak amore ematen ez duela eta, gutxienez proiektuaren hobe-keta lortze arren ari dira lanean. Egingo den kaltearen truke itsasadarra parke bat bihurtzeko proiektua eta paduraren zaintze-hedatze politika bat onar dadila nahi dute.

“Zarauzko industrialde garrantzitsuaren ur-zikinen tratamendua projektutik at geratzen da, ur hauek zuzenean itsasora botatzen direlarik”

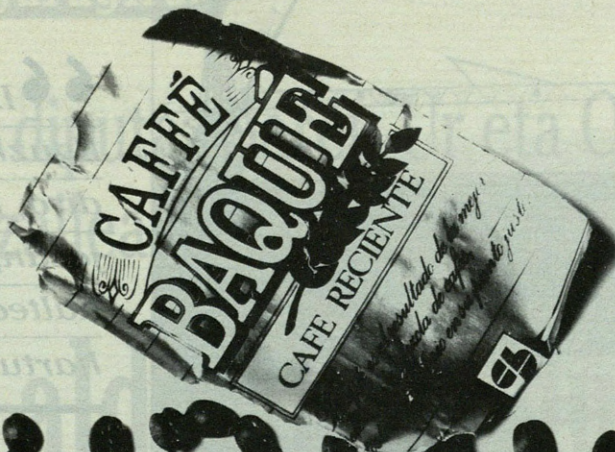
“Izadi taldea eta Eguzki aurka azaldu dira, itsasadarra jasango lituzkeen kalteak kontutan hartu ez direlako”

Ikuspegi ekonomiko teknikoa nagusi

Honetarako udaletxearekin, ahoz bada ere, paduraren zuzpertzera-ko betekizun konkretu batzutat arduratzen lortu da oraingoz. Honez gain onartezintzat jotzen dute tratamendu plantaren kokapena, ze ez bait dakusate logikotzat erreztasun tekniko batzuren izenean bakarrik, itsas muturraren malda erabiltzea bere finkapenerako. Zentzu honetan bi talde hauek kontradizio bat dela diote, udaletxeak alde batetik itsasadarra paisaia eta ekologiko gune berezitat jotzea eta bestalde leku hori ondatuko duen proiektu bat aurrera eramatea. Izadikoei eta Ekologistek udaletxeak haseratik ekosistimaren ikerketa sakonik ez egiteari leporatzen diote errua eta zentzu batean inguruaren arduratzen duten bitartean astakeri ekologistak egitera omen doazte salatzzen dute.

Badirudi lehendik aurreikusi eta baloratu behar ziren zenbait puntu alboratu direla, teknikoki eta ekonomikoki zailtasun bortitzak zeudela azalduz. Kontutan edukiz Zarauzko ur eta osasungintza plan zuzentzaile hau duela hamar urtetik ikertzen ari den kontu bat dela, zaila izango litzateke ulertzea proiektuaren baliogarritasun eta onspenaren aurka daudenek arrazoiak balute, zeren nahiko denbora egon bait da paduraren sortuko liratekeen kalteak estimatu eta ekiditzeko moduak urratzeko. Txosten biologikoak dioten legez, gutxi dira mundu guztian eta konkretuki Euskal Herrian geratzen diren azken heze guneak, eta udaletxearen gehiengoak proiektua onartzeko bere arrazoi tekniko eta ekonomikoak izan dituela zalantzan jarri gabe, pentsatzekoa da balio honetako ekosistema baten laguntzarako litzatekeen beste bide bat hartzea komenigarriagoa den ala ez.

B. ARTOLA
ARGAZKIAK: EGUZKI

DURANGO

**Bertakoak ez bagina,
gure kafea ez litzateke berria izango.**

Imagina ezazu unetxo batez BAQUÉ KAFIA, hemendik ia mila kilometrotara egongo balitz... Orduan, nahiz eta kafea egunero xigortuko bagenu ere, nahiz eta egiten dugun bezain ongi egingo bagenu ere, zuregana inisterako garraioak, biltegiak, bitartekariak eta abarrak direla medio, kafea zeharo zaharkiturik egongo litzateke eta lurrina bidean galduko luke kafea igortua geratuz, eta ez litzateke kafe berria izango. (Gertatu ohi da). Beraz, betidanik Durangon gaudenez gero eta gure kafea egunero xigortzen eta banatzen dugunez gero, argi eta garbi esan dezakegu, hemen, BAQUÉ KAFIA dela kafe berria.

CAFFÈ BAQUÉ
Hobeia, berri-berria
bait da.

**HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN**

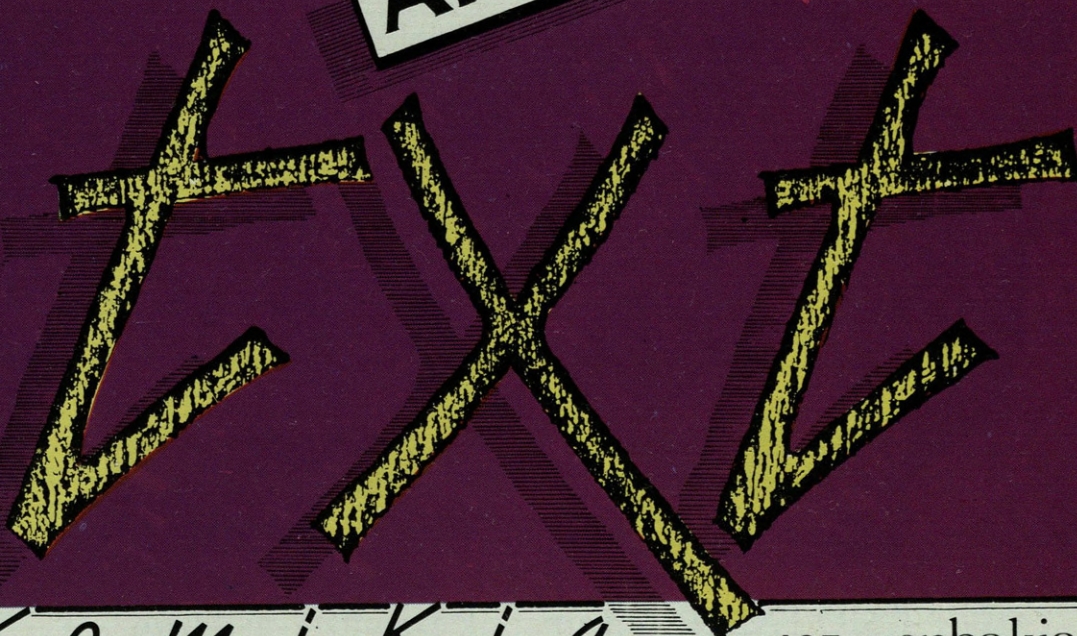
NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA. Ametzagaña, 19—20012 DONOSTIA

K O M I K I A

105. zenbakia

BOKARTA

JAKIN ta MORAU

ZE ARRAROA! TXAKUR MARDIKATU HORREK EZ NAU ESNATU ZAUNKAKA OHI DUEN BEZALA!!

ALUZINAZIO BAT OTE? EZ DIZKIT HATZAPARRAK KAFESNEAN SARTU GOI-ZERO DUEN LEGEZ!

ZER BAT ARRAROA GERTATZEN ARI DA ETXE HONETAN!!

ERABAT HARRITURIK MARLOUREN SASKIAN BEGIRATZERA DOA.... TXAN...TXAAN!!!

KLAK!

BOKARTA MAITEA: ZURE TXAKURRA BAHITU DUGU, KOKOTARAINO BAIT GAITUZU ZURE TXISTE IXARRE KIN. JAKIN EZAZU EZ BADUZU ORAINTXE BERTAN BEHERA UZTEN ZURE "YANA"...

TXAKURRA BUELATUTIKO DIZUGULA BESTE LAU EDO BOST LAGUNTZOEKIN EA HORRELAKO. EGUNEN BATETAN KOLPE TXAR BATEZ HILTZEN ZAREN! ASTE BATETAKO EPEA DUZU! "ARGIAKO IRAKURLE MOSKEATUEN ELKARTEA" MEZU HAU BOST SEGUNDOTAN AUTOSUNTITU-KO DA!!!!

NON DUTE MARLOU? ZER ELKARTE DA HORI? ETA LEHEKAI-LUAR HONA...

ALTARNA ARISKUTSA

BOKARTAREN BESTE ABENTURA BAT

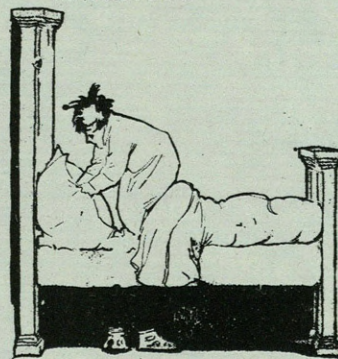
JAKIN + MORAU 88

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLE NEMO
WINSOR MCCAY

LITTLE NEMO
WINSOR MCCAY

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

ZINKUNEGI OPTIKA

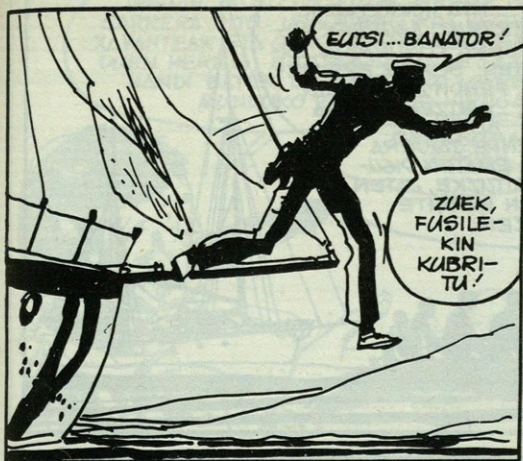
Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani, 4

donostia

t.42 06 24

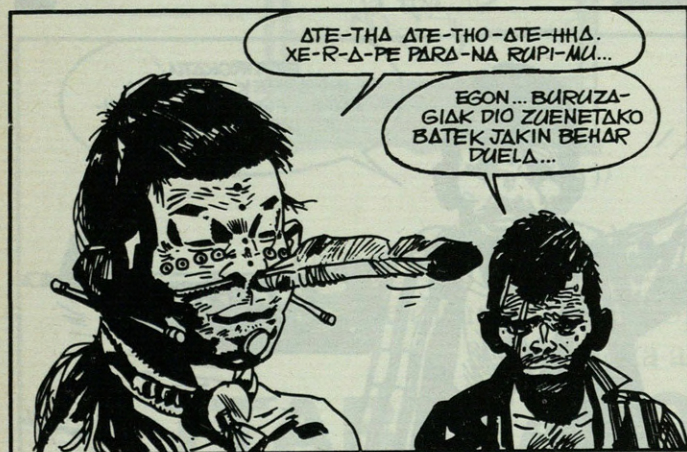

AZKEN BOLADAN
FRU-FRU OSO JUTA ZEBILEN.
BAKARDADEA, GAIKOTASUNAK...
ZUZENEAN HILKETARA JO
ZUEN.

...ETA HORREGATIK
TRIBUKO AGUREEK HIL-
TZERA KONDENATU ZU-
TEN. BERRIZ ERE DE-
FENDITZEN SAIATU
NINTZEN... BAINA
ALFERRIK.
OSO JENDE JATORRA
DA. LAGUNTZA EMATEN DISU-
TE, IZKUTATZEN GAITZUKE, JATEN
EMAN ETA TRUKEAN EZ DUTE
EZER ESKATZEN.

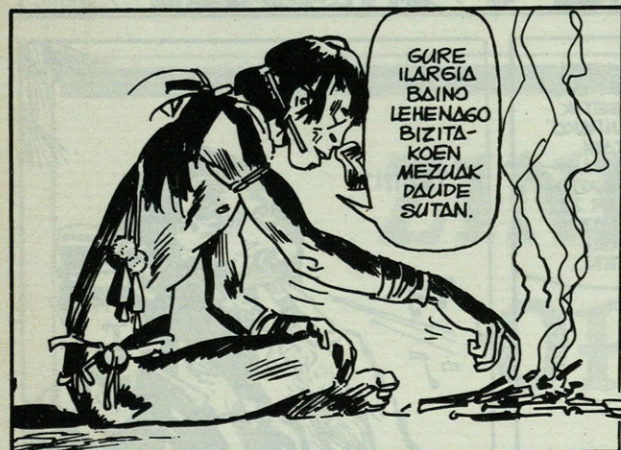
ATE-THA ATE-THO-ATE-HHA.
XE-R-A-PE PARA-NA RUPI-MU...

EGON... BURUZA-
GIAK DIO ZUENETAKO
BATEK JAKIN BEHAR
DUELA...

TRISTAN
BANTAM?

BAI!
ZER
DAGO?

GURE
ILARGIA BAINO
LEHENAGO
BIZITA-
KOEN
MEZUAK
DAUDE
SUTAN.

HIRU
ILARGI IZAN
DITAGU:
BI IURRAK
JAN ZITUEN...
IKASTEN
DAGUNA
HIRUGARRENA
DA. MUTILA
BISARRREN
ILARGIA-
REKIN
LOTURIK
DAGO...

SUAK DIO ARRISKUA
ETENGABEKO ITZALA
IZANGO DELA ZURE
BIZITZAN. EMAKUME
BATEK BABESTUKO
ZAITU.

ZURE ARREBA MOR-
GANAZ ARI DA...

BAI, BAINA
HARRIGARRIENA
DA GURE HIZ-
KUNTZAZ ARI
DELA!

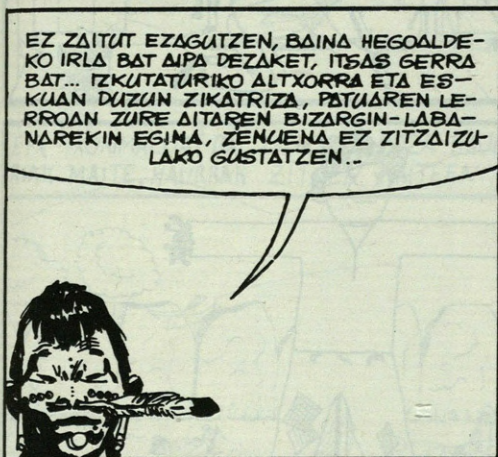

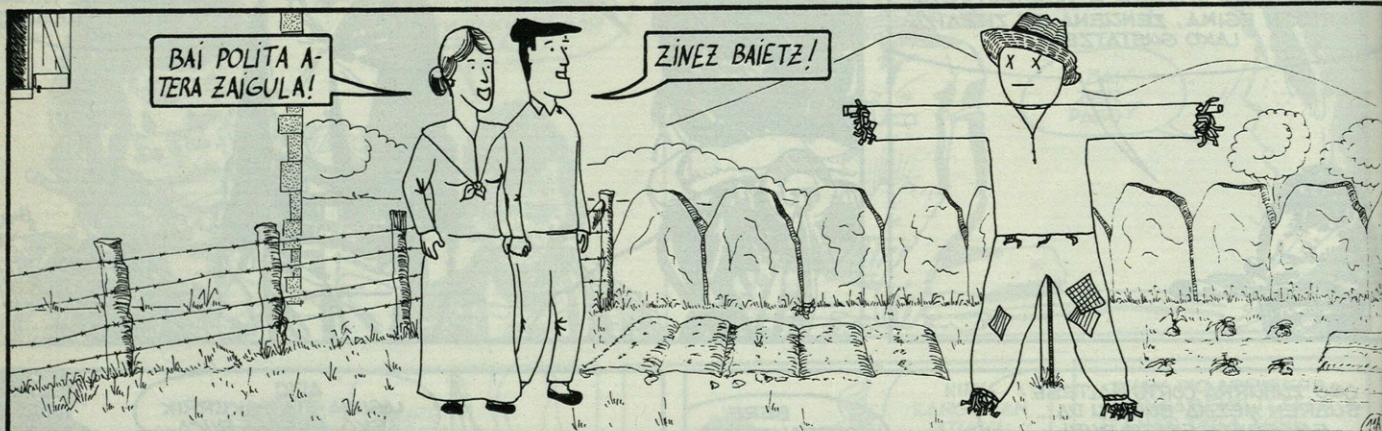
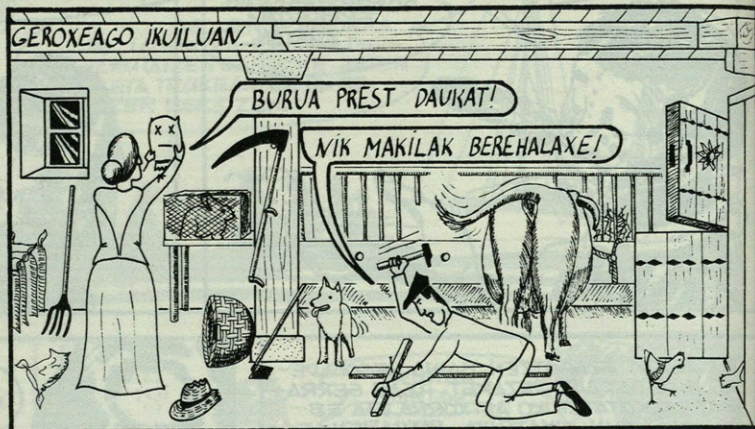
MIXIOETAKO
ESKOLAREN BATETAN
IKASITAKO MALTZA-
RRA IZANGO
DA.

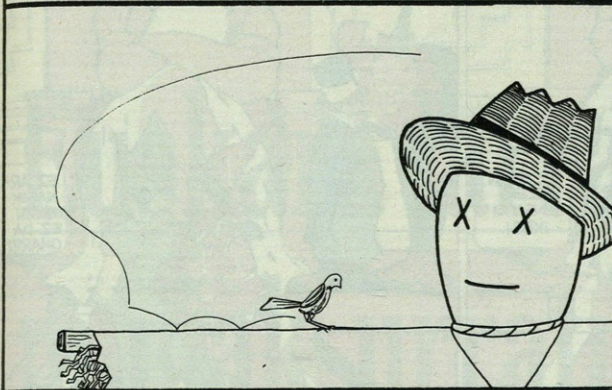
EZ! AZTIA DA, GAINERA
ERRUSIERAZ ETA ARABIE-
RAZ ERE ENTZUN DUT KAR-
TZELAKO LAGUN BIREKIN
HIZKETAN... SUTAN IRAKUR-
TZEN DUENEAN GAUZA BE-
REZIAK GERTATZEN ZAIZ-
KIO...

TIRA BA...
MORROI
BEREZIA
DA!

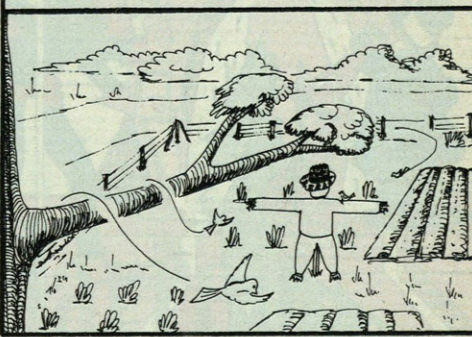
...HARRIGARRIA!! GIZON HARK EZ ZION DEUS EGÍTEN!!

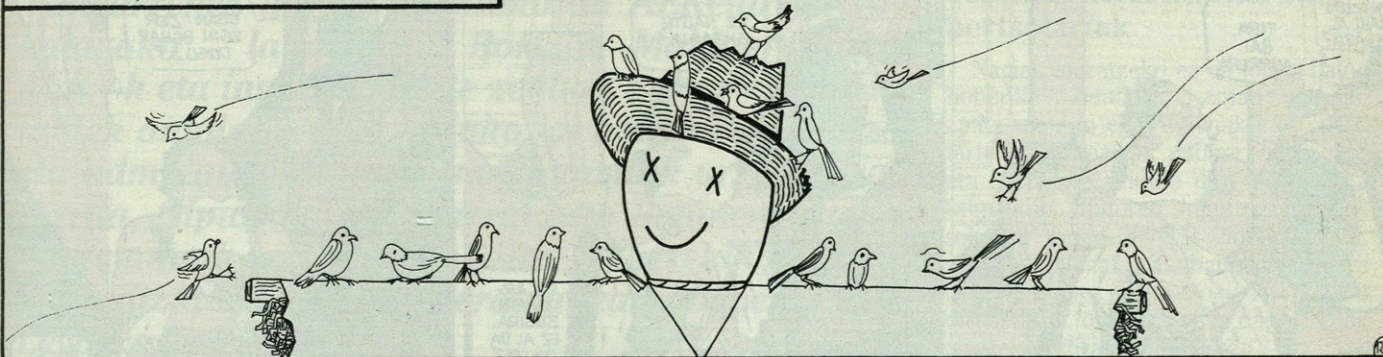
ETA HARRIGARRIAGO ZENA, EZ ZUEN, BADA, IRRI E-GÍTEN?!!

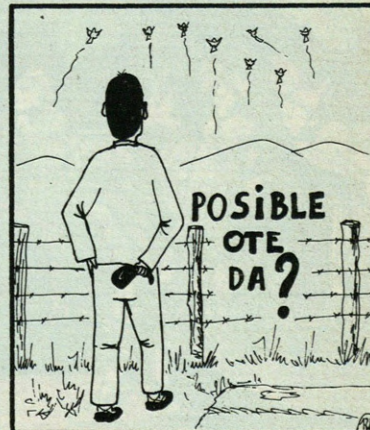
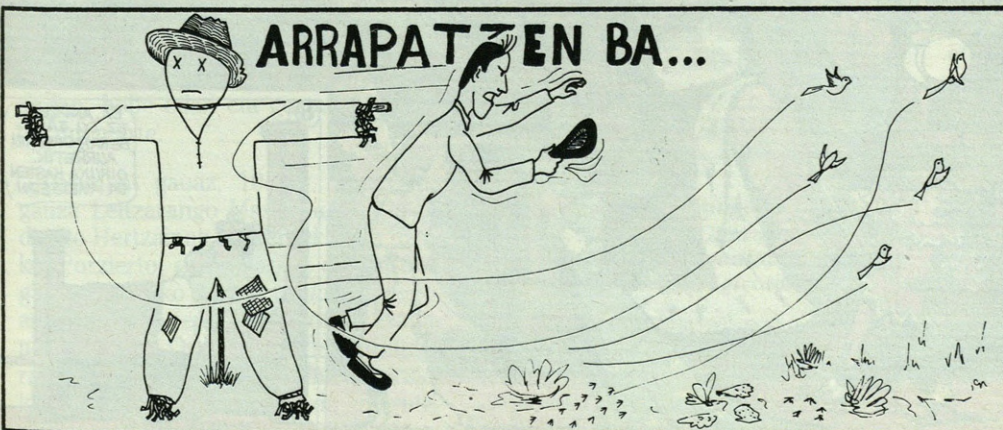
GAINERAKO TXORIAK BEREHALAXE OHARTU ZIREN ETA MEMENTU BATEZ TXORÍZ BETETZEN HASI ZEN BARATZEA!

ETA TXORIMALOA? BA... GERO TA POZA HAUNDIAGO SENDITZEN ZUEN, BAI... BEREZIA ZEN. EZ ZÍTUEN BAKARRIK TXORÍAK MAITE, HAURRAK ZÍTUEN MAITEEN

ETA MAÍZ AMETSETAN EMATEN ZEN JENDE ETA HAUR ARTEAN FAMATUA ZELA ASMATUZ.

1 LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

ERNE GERO!
ZERBAIT NAHI
DUDANEAN
INORK EZIN
NAU GELDIA-
RAZI!

XXXX...!
HITZ EGINGO
DIOTU!

ZER NAHI
DUZU?
EZ ZAIZU EZER
FALTAKO

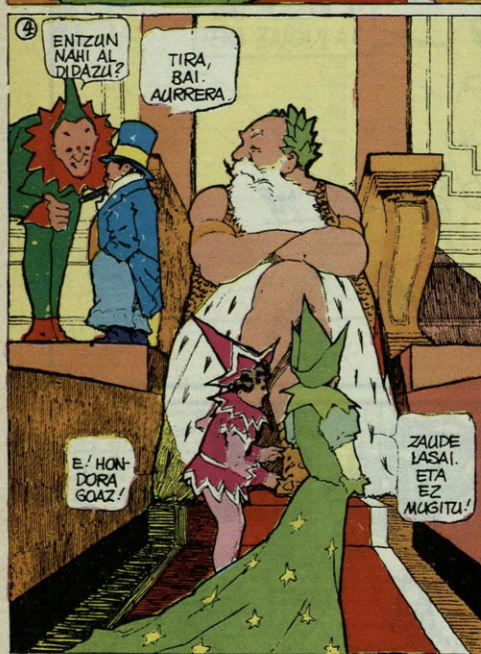
EZ ESAN
EZER
EZ GAITU
IKUSI.

INAUTERIAK
HONDATZEN
EZ BAPITU-
ZU, NIH

EA, ZER
ESAN NAHI
DIDAZU?

EZ AR-
NASIK
ESIN.
EZ DA
OHARTU

ENTZUN
NAHI AL
DIDAZU?

TIRA, BAI.
AURRERA

E' HON-
DORA
GOAZ!

ZAUDE
IASAI. ETA
EZ
MUGITU!

EZ NAUTE
ENGAINA-
TUKO!

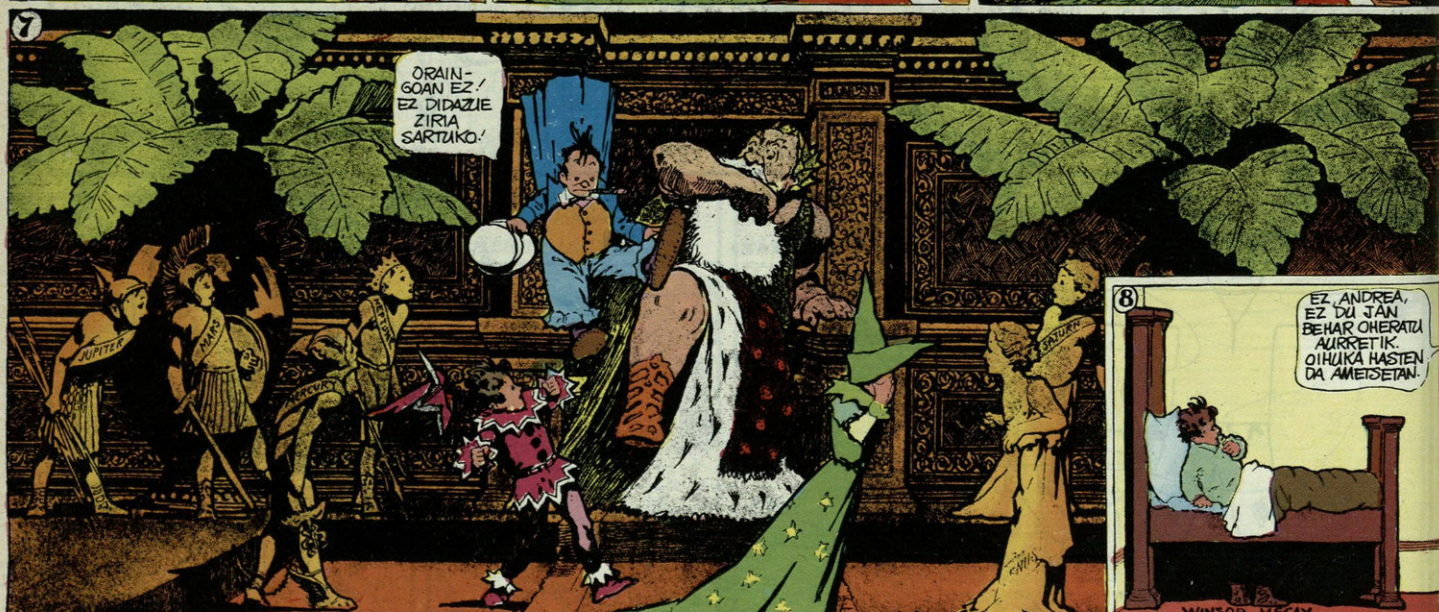
EZ AR-
DURATU.
BEGIRA,
EZ AL DA
POLITA?

ESAN / ZER
ESIN BEHAR
DUGA...?

HAU EDER-
TASUNA /
INAUTER-
IAK AL
DIRA?

BA AL
DUZUE
HONELA-
KORIK,
NEMO?

ORAIN-
GOAN EZ!
EZ DIDAZIE
ZIRIA
SARTUKO!

8 EZ ANDREA,
EZ DU JAN
BEHAR OHERATU
AURRETIK.
OIHUKA HASTEN
DA AMETSETAN.

WINSOR MCGAY

28 eta 29an Beran ospatuko da AEKellarrea

Euskara larratu, mugak urratu AEKellarren

Bigarren ez aurten ospatuko da AEKellarrea Alkaiagako landetan Bortziri—Maldaerrekako AEK—k eta inguruko beste zenbait kultur eta gazte taldek antolatuta. 24 orduko jai honek «hizkuntza eta administrazioaren muga guztiak urratuz Nafarroa, Gipuzkoa eta Iparraldeko lagunen arteko harremanak sendotu nahi ditu, elkarrekiko ezagutza bultzatuz», batzorde eratzailean dagoen Mikel Legarraren ustez.

Mugak urratu, jaiak eratu. Arbasoengandik datozkigun usadioak berriztatzen ahalegindu dira Bortziritarrak, Zugarramurdi eta beste hainbeste leize, ibar eta mendietako akelarre ospetsuen iraupena aldarrikatuko balute bezala. «Herri xehearen, herri euskaldunaren jaiak ziren akelarreak, —ekiten dio Mikel— mugak apurtzen zituzten, eta guk ere egungo mugen gainetik euskara eta elkartasunaren beharra azaldu nahi dugun».

Egitarrak gau osorako eta hurrengo iganderako emango du, ekitaldi lasaiz beterik batzutan eta erritmoz blai bes-teetan. Tartean maskaradak, rock taldeak, jokoak, sokatira, herri kirolak, bertsolariak, folk taldeak eta abar. Bapozan, hobe edan eta gorputzak ematen duen arte.

Larunbat gauaz, 10etan, hasiko da gauza Leitzarango Maskaradaz, gauerdiko Hertzainak rockeroei lekua uzteko. Porzietto, gasteiztarrek euren hirugarren plastikoko berria 'Salda badago' aurkeztuko dutena betiko kanta ezagunekin batera. Ordu biak aldera Mintxoriak giroaren araberrako dantzatzekoak joko ditu, eta pentsatzekoak da xiberutarrek gustora egonez gero ordu luzetara-

Hizkuntza eta administrazioaren muga guztiak urratuz, Nafarroa, Gipuzkoa eta Iparraldeko harremanak sendotuko ditu Aekellarrek festa giroan.

ko bidea duketena. Egunsentiak zutik baina jota aurkituko dituen gorputzak astintzeko, eta barrua beste modu batez berotzeko, berakatz zopa epela.

Jolasak, herri kirolak eta bertsolariak

Nagiak ateratzeko ez da jolasa baino hoberik, denbora eman ohean apatz-apatz lo egin dutenak itxaron bitartean. Hamaikak aldera Olasagasti eta Larretxea arikuko dira aizkora eta txingekin. Ondoren inguruko herriak sokatira modu berrian saiaturiko dira, zortziko taldeak bai, baina lau neska eta lau mutil ez osatutakoak. Animatzen direnentzat, oraindik epea dago izenak emateko ostirala baino lehen.

Bazkaldu aurretik Lizaso, Peñagari-kano, Telleria eta Mendizabal arikuko dira bertsotan. Ordu bi t'erdia aldera babarrunak, zekorkia saltsan eta izozkia. Kafe, pattarra eta zigarroa barne 1.200 pezeta, edo mila baino ez aldeztu aurretik txartela erosten dutenentzat AEK—ko bulegoetan, Irulegi Irratian edo ohizko tabernetan. Bazkari bitartean eta ondoren Erramun Martikorena, Jojo Bordegarai, eta Basaburuako txapelketako irabazleak ibiliko dira kantari.

Arratsaldea erromeria giroan

Eta arratsaldea bukatzeko Baigorriko eta Baztango dantzariak, Txanbela folkiak, eta Izan, Iparraldeko erromeria taldea.

AEKellarrea zelai zabal batetan egin da, aipatu bezala Alkaiaga auzoan, erreka polit baten ondoan. Euria izango balitz, iaz izan zen bezala, atzeratu ordez Berako frontoi bitara eramango litzateke ospakizuna.

Hau da larrean AEK—k antolatu duen akelarrea, gainontzekoak norberaren kontura geratzen da.

INAKI GOITIOITZA

122 mila miloitara hel daitekeen proiektuaz
zalantza ugari oraindik

Bilboko trenbide metropolitanoa bidegurutzean

Bilboko metroaren proiektuan dagoeneko 720 miloi gastaturik, gero eta zabalagoak dira honi egiten zaizkion kritikak eta sortzen dituen zalantzak, prentsan egunotan irakurri ahal izan denez. Azkenak, Garraiorako diputatu forala den Nicolas Redondo Terreros-ek Bizkaiko Batzar Orokorretako sektore politika batzordeari aurkeztutakoak izan dira, zeinetan proiektua zentralista eta gauzatu ezintzat jotzen bait zuen.

Europako modernoena izango den trenbide metropolitanoaren lehen faseko obrak urte honen amaierarako hasiko omen dira. Horretarako lau mila langile inguru beharko dira, gehienak ez kualifikatuak, eta hamar bat kilometroko luzeera izango du lehen fasean. Erabat automatikoa izan daiteke eta gaurko ezker eta eskuinaldeetako trenen erbileraren doblea garraiatzeko gauza izango da, ehun mila pertsona denetara, urtero. Bizkaia osorako zerbitzua izango delakoan, bestelako tren eta autobus sareekin kontaktatuko du. Lanak Erandioko geltokian hasiko dira eta lehen zatia plaza Zirkularaino helduko da, Nerbioi azpian bi tunel egingo direlarik, Arenalean bat eta Olabeagan bestea. Bilbo azpitik joateak expropiazio gutxi- ren beharra ekarriko du, eta Bilbotik kanpo Algorta eta Durangorako trenbideak erabiliko ditu zati batzutan. Azterlan geoteknikoa hasita dago eta zulaketa ugari eginda. Proiektuaren atzean, hala ere, zalantza eta puntu ilun ugari somatzen dira gaur egun, eta finantzia- zioarena ez da makalenetarikoa.

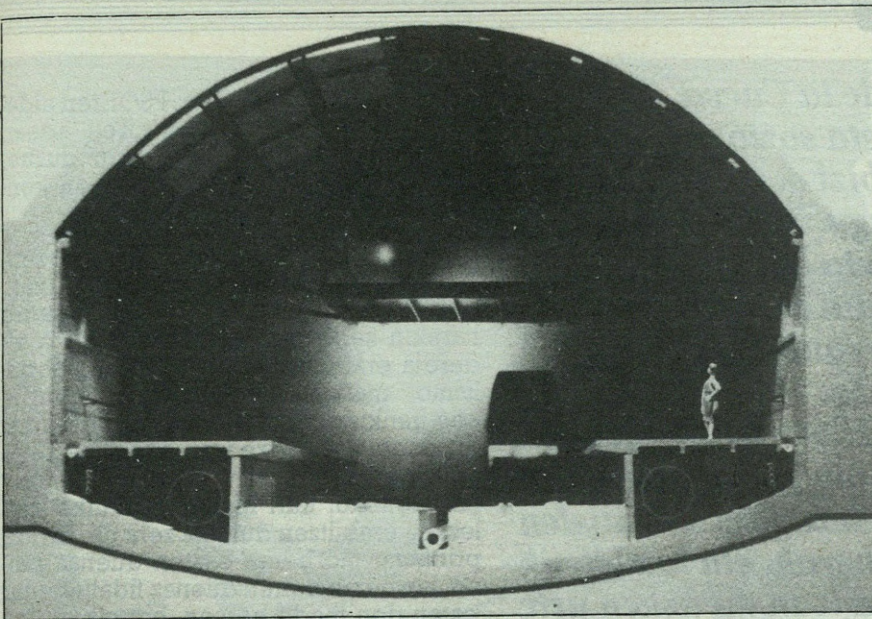
Bilbotarren ametssezko metroaren

historia luzea bezain argigabea izan bada ere, egunotan proiektuaren indarber- rritzea susmatu ahal izan dugu Jaurleri-

tzako garraiorako kontseilariak eta bes- te zenbait politikok haizatu duten ongi etorri moduko prentsa kanpaina dela medio. 1974.eko lehen proiektuak, Pi- lar Careaga-ren garaietakoak, bilakaera ugari eta sakonak ezagutu ditu urte hauetan zehar, eta hauen ondorioz, martxan dagoena egindako laugarrena dugu. Aldaera guztiak ez dira azterketa teknikoetatik etorri, eta auzokideen eta giza taldeen presioak ere proiektuaren egokitasuna kuestionatuz joan dira. Ho- nela, teknikoen azterketek montaia osoa metropolitanoaren alternatiba ba- kartzat justifikatzera datorrela esan be- harrean daude, bestelako baliabideak kontutan hartu ez direlarik, hala nola dagoen autobus zerbitzuaren egoki-

Etxeberritik San Inaziora joango litzateke lehen fasean, Santutxu, Zazpi Kaleak, Gran Via, Indautxu, Deustu eta San Inazio lotuz.

Azterketa geoteknikoa hasita dago eta zulaketa ugari eginda. Projektuaren atzean hala ere, zalantza eta puntu ilun ugari somatzen da.

tzea, aparkaleku politika falta, tren sarearen errentagarritasuna... Ikerketen arauera metroaren erabilpena %ko 55a igoko baldin bada ere autobusena %ko 14a eta kotxeena %ko5 baino ez dirateke jeitsiko.

Bilboko udalean urbanismo ardura daraman Josu Barandika-k bere alderdiaren ikuspegi kritikoa sarritan plazaratu du. Honen ustez Bilbok ez du inondik inora metroaren beharrik, bertako garraio arazoa konpontzeko bitarteko merkeago eta efektiboagoak daudelakoan. Hiri kosmopolita eta modernoaren imajina emateko miloitako montaiatzat hartzen du HBk Nerbioialdeko garraio arazoaren aterabide gisa aurkeztu den proiektu hau, auzokideen beharrianetara moldatu beharrean, merkatarien eta oligarkiaren zerbitzuan egingo dela salatuz.

Alderdi honek duela bi urte hitzaldiz eginiko informazio kanpaina baten zioenez «PNV agintean egon den denbora honetan trenbidearen sarea gaurko-

tzeko pausuak eman izan balira, autobus sarearen berrantolaketa eta municipalizazioa eman izan balira, aparkaleku politika egoki baten bidez eta oinezkoentzako bide sarea zabalduz Bilbo erdialderako kotxeen sarrera indiskriminatua ekidin izan balitz, gaur egun zentzurik edukiko ote luke aurkeztu den alternatiba bakar eta milonario honek?».

Bilbo erdirako zerbitzua

Etxebarritik San Inaziora joango den lehen fasean Santutxu, Zazpi Kaleak, Gran Via, Indautxu, Deustu eta San Inazio lotuko dira, eta honek biztanlego handiko auzune periferikoekiko diskriminazioa lekarke lotura berezirik ez jartzekotan, Errekalde, Otxarkoaga, Irala, Abuso eta Zurbarango kasuan, kontutan harturik diru publikoz ordainduko dela. Hauentzako garraio zerbitzu publiko osagarriaren alternatibarik eskaini gabe, %ko 40a osatzen duen biztanlegoarekiko fraudetzat du HBk oraingo proiektua, eta ondorioz banketxe entrepresa eta komertzio handia izanik onuradun zuzenenak, hauentzako neurri fiskal bereziak eskatzen ditu: «Ohituta gaituzte proiektu handi, balio eta kontrolgabeak ikusten. Begiratzea baino ez dago Itsasadarraren garbiketa plan garrantzitsua, urteetan ordaintzen ari garena, eta oraindik ez dira arazoari aurre egiteko gai izan, errekarra ondakin kutsagarriak botatzen dituzten enpresek zuzentze eta finantzia neurriak hartuz».

Inbertsioaren truke kompetentziak

Dagoeneko 720miloi gastatu du Bizkaiko Garraio Partzuergoak, zeinetan

zenbait udalek hartzen duen parte, eta lehen zatia, San Inaziotik Zazpi Kaleara doana, 30.000 milioiz ekingo zaio. Proiektu osoaren eraikuntza eta mar txan jartzeak balioko duenaz ez dago datu globalik, baina Batzar Orokorreretan EEko ordezkaria den Raul Fernandez-ek kalkulaturiko 122.000 miloitako zifra ez du inork zalantzan jarri.

Dirutza hau noren kutxatik aterako den ere ez omen dago oso argi, eta tirabirak egon eta egongo direla ematen du, maila ezberdinetako instituzioen artean. Izan ere inbertsio eta parte hartze mailaren oreka zailean datza istilua arlo honetan. Gestio eta ordaintetaren banaketa ezberdinak izan dira posible lehen projektutik hona. Hasiera batetan Estatua, Aldundia eta Partzuergoko udalen esku geratzen bazen, autonomia aurreko urteetan eta gero kontzertu ekonomikoen onarpenarekin, konpetentziek eta gestio banaketek era berriak ezagutu zituzten. Duela bi urte, Estatuak garraio kompetentziak erabat transferiturik, banaketa Eusko Gobernua, Aldundia eta Udalen artean egiteko zen %ko 50a, 25a eta 25a, orden honetan.

Egun, aldiz, istiluak sortu dira Diputazioiko garraiorako diputatua den Nicolas Redondok politika sektorialeko batzorde baten jaurtikitako deklarazio batzuekin. Sozialista honen ustez, metroaren banaketan instituzioen konpetentziak egokitzen dituen legea zentralista eta gauzaezina da. Eraikuntza, planifikazio eta explotazio arloetan Diputazioaren parteartze handiagoa eskatu zuen, argudiatuz Aldundiak Jaurritak beste aportatuko diola, dirutan, proiektuari. Gauzak honela, Bizkaiko instituzioa diskriminaturik aurkitzen da, Gobernuak konpetentziak hartu eta partzuergoaren legea bere hartan utzi zuelako, instituzio foralak 2 ordezkari baizik ez duelarik Gobernuko 13ren aurrean partzuergoaren erabakietan. Legeak, beraz, proiektua eta azpiegitura Gobernuaren esku uzten du, Diputazioaren kaltean. Legea aldatzearen behararekin batera mehatxua ere igorri zion Garraiorako diputatuak Gobernuari, esanez, indar jarrera gisa eta legea ez aldatzekotan, Aldundiak gestio elkarre bat sor dezakeela Bizkaiko garraio osoa planifikatzeko asmatan, Partzuergoak egin ezin duena, zeinetan arlo honetan konpetentziak dituzten lurraldeko instituzioak egongo bait liratekeen.

Hordagoa emanda, instituzio bakoitzak proiektuarekiko zer jarrera duen argitu daiteke laster, kartak erakusten badizkigute, behinik behin.

ARTURO IZARZELAIA

“Ohituta gaituzte proiektu handi, balio eta kontrolgabeak ikusten. Begiratzerik baino ez dago Itsasadarraren garbiketa plan garrantzitsua”

Justo de la Cueva, abokatu ikasketaz eta soziologo ofizioz, Lizarran bizi den madrildarra dugu. 1937an jaio zen, bonbaketa baten erdian, eta ordutik beti egon izan da zurrumbilo politikoetan murgilduta. 1976an "Partido Socialista Historico"aren buru izanda, ondo ezagutzen ditu ezagutu sozialisten gorabeherak, eta hurbiletik segitu izan du azken urte hauetan eduki duten aldaketa politiko harrigarria. Gaur egun, HBko militantea izanik, ikerketa soziologikoen bidez, makro-politikoari buruzko teoria propioak desarroilatu ditu, Euskal Herriko independentzia mota posibleak aztertuz.

Justo de la Cueva:

«EAJren zatiketaren arrazoiak munduko politika ekonomikoan bilatu behar dira»

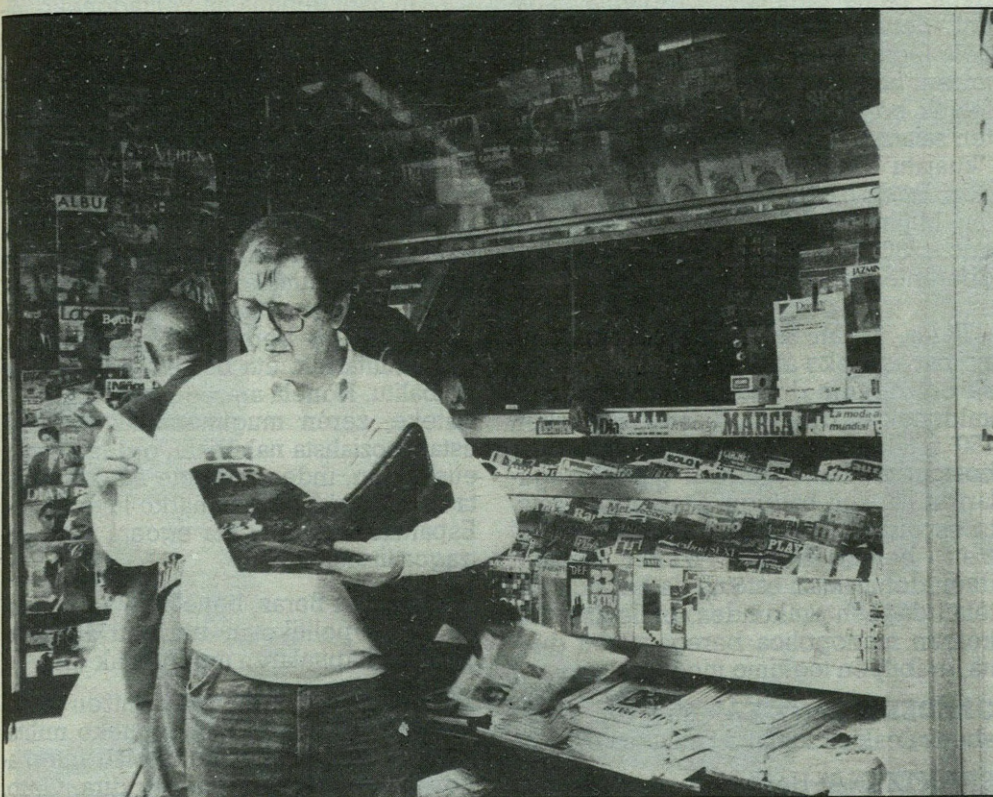
GALDERA: Gaur bertan, PSOEren aldaketa politikoari buruz batzuren artean idatzi duzun liburua aurkeztu duzue. Zein da liburutik ateratzen duzun konklusioa?

ERANTZUNA: Konklusio nagusia zera da, Felipe Gonzalez-ek trama eta txantaila batzuren bidez, 1974-76ko alderdi harekin zerikusirik ez duen 1988ko alderdia eraiki izan duela. Orduko sozialismo marxista iraultzailetik, gaurko neo-frankismo soziologikora alde handia dago, eta horixe izan da Felipe Gonzalez-ek eragin izan duena. Azterketa hau egiteko, Karl Marx-en teknika itzelezkoa erabiltzen dut, eta zera da, bizitza pribatuan norberak esaten duenaz baino, norberak egiten duenaz fidatu behar izaten den modu berean, honela ere alderdi politikoak ez da bere hitzegatik, edo beraren buruaz duen kontzeptuagatik epaitu behar, egiten duenagatik baino.

Nire kapituloan datu ofizialak ematen dira, eta horietan argi ikuste da Felipe Gonzalez-ek langilegoari egin diona: langabetuen kopurua milioi baten gehitu, datu horietan sartzen ez direnak kontatu gabe. Bestalde, banka espainiarrak inoiz ez du PSOErekin irabazi duen beste diru irabazi, eta gainera, langileek urtetan lortutakoa zapaldu egin du. PSOE kapitalaren tresna da, estatuko langilegoa gehiago zapaltzeko.

GALDERA: PSOEren aldaketak estatu osoan eduki du eragina, baina Euskal Herrian konkretuki aldaketa kualitatiboa izan da, autodeterminazioa, Nafarroa eta torturaren arazoa kontutan hartuta. Euskal Herriaren kontuak eragina eduki du aldaketa horretan?

ERANTZUNA: Nik ez nuke hori esango. 1976ko alderditik (XVII. Kongresuan Gonzalez-ek marxista zela zioen aktetan) oraingora dagoen metamorfosia zeragatik izan da, Gonzalez eta Guerra eta beraien morroiak kapitalaren exijentziara makurtu izan direlako. "Internacional Socialista" deiturikoa, European nazionalizatu den nazioarteko kapitalaren gendarmea da. Eta Estatu Batuetako aktetan frogak daude. Han, CIAren eKintzak ikertzeko eratu zen senatuaren batzorde batetan, CIAkoek aitortzen zuten heurrek Europako alderdi batzuren borondateak erasoten zituztela, eta horien artean, PSOErena bera. Diru horiek unibertsitate eta erakundeen finantziaketaren bidez heltzen zen, eta konkretuki, Pablo Iglesias erakundera heltzen dira CIAren diruak.

«EAJren historia azaldu nahi da pertsonen arteko enfrontamendu modura, eta ez da. Masen enfrontamendu sozialak izan dira EAJ zatitu dutenak, eta konkretuki nazio askapenerako euskal mugimendua»

GALDERA: PSOEren politika CIAk finantziatzen zuela diozu, eta ez orain bakarrik, baizik eta orain hamabi urte. Zehaztu dezakezu gehiago?

ERANTZUNA: Gai honetaz mintzatzen naizenean, ez da bakarrik dokumentuetan oinarrituta, baizik eta nik neuk ere pertsonalki ikusi izan dudana, 1976an PSOE Historikoko Madrilgo Federazioaren idazkari nagusia nintzenean, eta Gonzalez-en "reunifikatuekin" izan ginenean, ikusi izan nuen. Diru horiek jaso zituen pertsona nik neuk ezagutzen dut, eta ondo dakit. Are gehiago, lehenago hauteskunde ondoren egiten ziren udaletarako zirkularrak, kanpoko erakunde horrek zentsuratzen zituen, CIAren dirua bideratzen zuen erakundeak hain zuzen.

GALDERA: Argitaratzeaz dagoen liburuan, ez bakarrik PSOE, baizik eta EA ere CIArekin erlazionatu duzu. Nola daude erlazionaturik EA eta CIA?

ERANTZUNA: Bai begira, liburu horretan azaldu nahi dudana gaia zera da, EAJren zatiketari buruz egin den azalpena faltsua dela. Nik liburuan, "Garikoe-txea—Kleopatraren sudurraren hipotesia" deitzen dut. Eskumak, mendetan zehar dakarren kirtenkeriaz, errealitatea faltsuki azaltzen du, historia indibiduo

batzuren eraketa bailitzen azaldu nahian. Hau da, Kleopatraren sudurraren adibideaz azaltzen dute historia, harek sudur polita eduki ordez piperra modukoa baileukan, Marco Antonio eta Julio Cesar ez ziren berataz maiteminduko eta Egipto ez zen erromatar inperioaren parte izango. Gezur hutsa! Marx, Engel, Mao, Lenin eta Troskik materialismo dialektikoa desarrolatu ondoren ondo dakigunez, historia masek egiten dute, eta ez indibidualidadeek, nahiz eta hauek aurreratu edo atzeratu dezaketen prozesua. Baina inoiz ez gertakizunen joera aldatu, hauek milioika pertsonaren ekitntza espontaneoak direlako.

GALDERA: Beraz, EAJren zatiketari buruz eman den hainbat azalpen ez duzu bidezkoztat jotzen?

ERANTZUNA: Gure artean, EAJren historia azaldu nahi da pertsonen arteko enfrontamendu modura, eta ez da. Masen enfrontamendu sozialak izan dira EAJ zatitu dutenak, eta konkretuki nazio askatasunerako euskal mugimendua, punta-puntan ETA daukana borroka armatuan eta HB masa borrokan, beste batzurekin batera. Eta masa hauek dira estatua Euskadin legitimatzeko egin den ahalegina (hau da Estatutua) deslegitimatutut dutenak. "Problema vasco" deitu-

**«“Problema vasco”
deiturikoa zera da, estatu espainiarra ez dela legitimoa Euskadin, ez da legaltzat jotzen, baina ez orain, baizik eta 150 urtetatik hona»**

rikoa, baina benetan “problema espainiol” dena, zera da, estatu espainiarra ez dela legitimoa Euskadin, ez da legaltzat jotzen, baina ez orain, baizik eta 150 urtetatik hona. Estatu espainiarra gorpuzten saiatzen ari da, baina oraindik ez du “kuajatu”. Espainia denboraz “hartzen” doa. Ez da gauza bera 1585ekoa (Holan- da, Milan, Napoles, eta abar zeukala), edo 1830ekoa, eta 1897koa ere zerbait diferentea zen.

Beraz, XIXan Espainiarekin estatu-na- zio bat sortzeko ahalegina egin zen, bai- na porrot egin duen ahalegina da, eus- kaldunek ez dutelako onartu. Eta azken 150 urtetan lau gerrate egon dira, eta bostgarren bat, gaurkoa, gerra irregu- lartzat hartzen badugu. Eta hori da esta- tu espainiarra ez delako legitimoztat jo- tzen, behintzat Max Weber ematen duen definizioaz: estatua da lurralde ba- tetan dagoen erakundea, biolentzia fisi- koaren monopolioa bereganatzen due- na, erabilpen legitimo modura.

GALDERA: Beraz, EAJ zatitu zen, ezker abertzaleak ez zuelako Estatutua onartu?

ERANTZUNA: Horrela da, zatiketa Esta- tutuaren funtzio legitimatzailearen po- rrota da, estatu espainiarra honen bidez legitimatu nahi zan bait zen Hego Euskal Herrian. Eta ez zuen legitimatu, Isabel II eta Alfonso XII. arekin legitimoa ez zen moduan, eta are gutxiago Francoren mi- litar perjuero eta sedizioasoak, Errepubli- karen gobernu legitimoaren aurka egin zutenak. Faszista italiar eta alemandarre- kin inbaditu, hiltzen eta torturatzen hasi ziren, eta oraindik ez dira gelditu, ber- berak direlako.

Legitimoa ez delako, horregatik erabi- li behar du estatuak indar fisikoa. Eta le- gitimitate hutsune hori betetzeko aha- le- gina Autonomia Estatutua zen, hainbat oferta egiten zuena: euskara, Nafarroa... Baina oferta horiek mantendu ezin izan zirenez, porrotaren ebidentziak apurtu du EAJ.

GALDERA: Berriz galdetu behar dizut CIAz eta prozesu guzti honetan eduku zuen eraginaz. Zein da eragin hori?

ERANTZUNA: Nik ez dut sinisten histo- riaren teoria konspiratzailean. Interpre- tazio hori eskumatarra da. CIAz mintza- tzen naizenean formula sintetikoa erabi- ltzen dut, ez Estatu Batuak izendatzeko, baizik eta nazio askotako kapital interna- zionalizatua esateko. Hori da benetan agintzen duena eta CIA bere tresna. Ha- la ere ez dut baztertzen zerbait konspi- razio, kazetariak edo politikoak eros- tea... baina ez da hori.

Esan nahi dudana da Pentagonoko mi- litarrek eta “tankthink’s”-eko intelektua- lek eszenarioak egiten dituztela, hau da, mundu osoko politika aztertu. Eta agian, garaua atera aurretik konponbidea ipini nahi izan dute. Bestera esanda, nazio as- kapenerako euskal mugimenduak esta- tu independente eta sozialista lor deza- la baino lehen, heurrek independentzia emandakoa bultzatuko luke, baldintza batekin: eskumako indar nazionalista batek burutzea independentzia hori, baldin eta une berean OTANGO sarrera, base militarrek, eta bestelakoak onartu- ko balitu. Honela arazoa konponduko li- tzateke, zeren mugimenduak oraindik estatu sozialista nahi balu, orduan estatu euskaldun, independente eta kapitalis- ta baten aurka egin beharko luke, eta ez Espainiaren aurka. Eta egoera hori gai- tzagoa litzateke.

GALDERA: Beraz, benetan eta edonon- go arazo politikotan benetan agintzen dutenak kapitalaren ingurukoak dira.

ERANTZUNA: Benetan agintzen dute- nak, mundu osoan, Pentagonoko milita- rrek eta nazio askotako kapital interna- zionalizatua eskuan dutenak dira. Gero, mundu ekonomia horretako estatu ba- koitzeko bloke menperatzaileak daude, kate handi horren katemailak direnak. Bloke hauek autonomia erlatiboa dute, kapitalaren pilaketa eta plusBaliaren lor- penak kuestionatzen ez duten bitartean.

Baina batzutan, jakina, interes kontra- jarioak egon daitezke, kasu honetan, esaterako, Espainiako kapitala eta na- zioarteko kapitalaren artean. Azken honi Euskadigandik interesatzen zaion baka- rra produkzio kapitalista sistema man- tentzea da eta langilegoari plusBalia ate- ratzen segitzea. Baina kapital honi bost axola zaio sistema hori merkatu espai- niarraren barnean edo euskal merkatu independente batetan egiten den, ka- pitalista den bitartean. Espainiako mer- katuari aldiz, ez dio berdin, heurrek zu- zenki lortzen duten plusBalia murrizten delako.

GALDERA: Horren arabera, batzuk in- dependentzia ukatzen diguten bitar- tean, besteak luzatzeko prest leudeke, gobernu kapitalista baten menpe sortu- ko balitz?

ERANTZUNA: Horrela da, eta kasu ho- netan bi estrategia desberdin batera gerta daitezke. Espainiarrek Euskadiko iraultza edonola zapalduko luketen bi- tartean, posible da benetan agintzen du- tenek bloke menperatzaile lokala amore ematen bortxatzea, zenbait garantiaren truke. Horixe litzateke EAren papera.

GALDERA: Ondo ulertu badugu, EAJ-ren papera estatu espainiarra legitimatzea litzateke, eta EArena independentzia-ligth bat lideratzea?

ERANTZUNA: Horixe bera. Hori da. EAren sorrerak noren alde egiten du? Nazioarteko kapitalaren alde, eta espainiarren aurka. Honela ulertzen dira Madrildo egunkari batzutatik egiten zaizkion kritika gogorrak. Independentzia hori demokrazia burgesen modukoa litzateke. Garaikoetxeak berehala jarriko luke OTAN base bat, Europako merkatuan ere bagaude. Gu ginateke hamairugarren izarra Europako banderan, gaur egun txantxetan esaten den hori.

Nik ez dut uste EAren basekoak horren alde egongo liratekeenik, ezta urrik eman ere, eta buruzagien artean ere ez dut uste denek onartzen dutenik. Garaikoetxea eta goikoen artean ulertutzat jotzen diren baloreak dira. Eta denek enkajatu egiten dute.

GALDERA: Zure teoria frogagarria dela diozu. Nola froga dezakezu esaten dizun hori?

ERANTZUNA: Bi bide desberdinetatik frogatu dut teoria hau. Bat da azken urtetako eboluzioa ikustea eta aztertzea, eta bestea datu soziologikotan oinarritzen da. Datu soziologikoak honela erabil-

tzen ditut: hiru tesi aipatu dut, Garaikoetxe-Cleopatraren sudurrarena, gero Garaikoetxeak aipatzen duen «hirugarren bidea»rena, eta azkenik nire teoria, estatutuaren porrotarena.

Lehenengoa egia balitz, EAJ eta EAren baseek ezaugarri soziologiko berberak edukiko lituzkete: adina, ideia politikoak eta abar. Eta diferentzia bakarra litzateke batzuek Garaikoetxea maite dutela eta besteek ez.

Bigarren tesia da, heuren hitzetan, heurak direla «pistolarik gabeko HB bat». Orduan EAJ eta EAKoen artean diferentziak politikoak eta soziologikoak lirateke, EAn ez bakarrik EAJ ohiak, baizik eta HBko asko egongo bait litzateke, ideiekin bai baina pistolekin bat ez da tozenak.

Nire tesia egiazkoa bada, EA eta EAJren botoemaileek ezaugarri soziologiko berberak eduki behar dituzte, baina ez igualak direlako, baizik eta baten eta bestearen ezaugarri soziologikoen batuketan 1984ko ezaugarrien berbera izan beharko litzatekeelako. Baina diferentzia politikoak leudeke, eta hori da froga matematikoa, 26 nazioarteko inkestetan oinarritzen dudana.

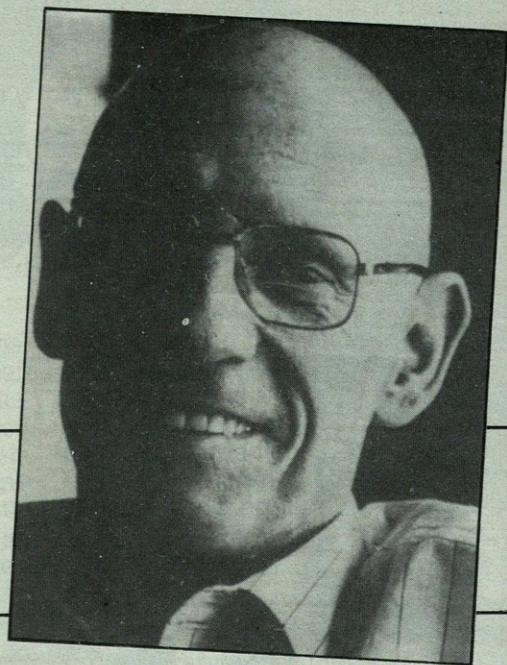
LAURA MINTEGI

«EAJren papera estatu espainiarra legitimatzea litzateke, eta EArena independentzia "ligh" bat lideratzea»

68ko maiatza dela eta...

Michel Foucault-en

itzala mintzo

Parisen orain dela 20 urte sortutako Erreboltaz aritzeko antolatu dituzte Eibarren hitzaldi sorta eta ekitaldi interesgarri batzuk «Mintzaira eta Boterea» izenburupean. Bertan parte hartzeko etorri dira, besteen artean, Fernando Alvarez Uria, garai haietan Vincennes-ko unibertsitatean Michel Foucault-en ikasle eta, gaur egun, Madrilgo Unibertsitate Autonomoan Soziologiako irakasle dena eta dator Julia Varela, Hezkuntzaren soziologian aditua. Biak bildurik, egun gizarte hiperkomunikatibo deritzan honek erdi irentsita dituen orduko mezu iraultzaileez bezala giza ikerketarako hain eman-korra izan daitekeen Foucault-en ekarpenari buruz hitzegiteko parada eduki dugu.

ARGIA.— Biek “giltzapeko espazio”ei buruz ikerketa ugari duzue eginda eta argitaraturik; hala ere ezagunagoak zarete «La Piqueta» argitaletxearen inguruan Michel Foucault-ek erabilitako ikuspegiaren zabalduerako ikertzaile taldean lanean ari zaretelako. Baina zer da «La Piqueta»?

JULIA VARELA.— Soziologia bukatuta, Paristik etorri ginenean, erakundearen analisetarako talde berezia eraiki nahi izan genuen. Bizitzen ari garen espazio eta erakundearen ezagutzarako geneologiaren ekarpena guztiz ezezaguna den ezinbestekoa iruditu zitzaigun argitaletxe baten inguruan elkartzeara. Beraz, Foucault-ek berak jorratutako bi-deari jarraipena eman nahian itzulpe-

nak egin eta Foucault-i buruz egindako entseguak bezala bere lanerako metodologia da zabaldu gura genuen hildoa.

Zoritxarrez kritikoa izan behar duen Soziologia hori egin beharrean gaurko modak egile ospetsuen hermeneutika besterik lantzen ez duenez lehen aipaturiko proiektuan Fernando eta biok bakarrik geratu ginen.

Edonolaz ere, eta gure uste apalean, «La Piqueta» argitaletxean biltzen diren lanak Michel Foucault-en ikerketa era ezagutu nahi duenarentzat guztiz erreferentziagarriak dira.

ARGIA.— Foucault-en mezua laburtuz esan daiteke: “Bila ezazue egia-
ren historia eta ez historiaren egia”. Honetarako boterearen genealogia egin beharra dago, boterea

arauaren sorkuntzatik abiatuta ulertu ahal izateko. Hildo honetatik, beraz, normalizazio prozedurak dira aztergai. Estatu espainiarraren normalkuntza demokratikoaren ikerketarako zer eman dezake ikuspegi honek?

J. V.— Foucault ez zen inoiz ausartu hain garaikidetzat jo daitezkeen ikerketak egitera baina bere ikuspegi orokorretik kontrolerako mekanismoen genesiak aztertutik dauzkagu, adibidez polizia modernoaren sorkuntza edota gizartearen sekularizazioa...

Gauza bera egin daiteke orain, luzitzen ari garen gizartean zer nolako kontrolerako mekanismoak erabili diren eta erabiliko diren aztertuz, adibideez.

Orain ematen du burgesiak bere legitimizazioa erabilitako zientziaren ideologia azpimarratzearen ordez teknika hutsa maneiatzen duela. Neurri haundi batetan teknokraziaren menpe

**“Foucault-ek
demokrazia formala
deritzana kritikatzan
du zeren bere baitan
agintearen aurpegia
ezkutuan mantentzen
baitu”**

gaude. Politika pragmatika bihurtu da eta Etika desagertu. Epe laburreko efikazia dugu gakoa eta, ondorioz, pentsamenduaren txirotasuna, alternatiba eza.

Guzti hau salatu beharra dago egunerako zereginetan eta, gure kasuan, ikerketa genealogikoen bidez.

Gobernu Sozialista batek hemen egiten duena gezurra dirudi, langabezia eta giza sektore xumeak lagundu beharrean "efemerideak" besterik ez ditu buruan (1992, 2000. urtea etab). Ikuspegi sozial-demokrata batetik ikusita ere onartezinezkoa dugu egoera hau.

F. A. U.— Foucault-en ekarpena, nere aburuz, sistema demokratikoari egindako kritikekin lotzen da.

Foucault-ek demokrazia formala deritzana kritikatzeko du zeren bere baitan agintearen aurpegia ezkutuan mantentzen baita. "Giltzapeko espazioak" (psikiatrikoak, gartzelak, Armada, eskola etab) boterearen adierazpenak dira goitik behera eta, era berean, erakusten dute gizartearen egitura piramidala dela, zeinean oinezkoek ez duten inongo informaziorik, eta parte hartzea gutxi batzuren eskutan dagoelarik.

Foucault-en ikerketak bada, Ezker Berriarekin batera doaz: hau da, gizarte demokratikoen salakuntza bertan ahotsik ez dutenaren multzoari hitza eman ahal izateko eta, finean, gizartearen aldaketa iraunkorra birplazaratzeko asmoz.

“Sistimak erresistentziak bereganatu egiten dituela ez dago dudarik, baina aldi berean, erresistentzia berriak sortzera kondenaturik dago”

Italiako 151. legearen aurka eraman-dako mugimenduak (Basaglia, Jervis eta psikiatriaren kontrakoak) bide hau jorratu zuen. Hemen ere, eta Foucault-en hitzetan, "intelektual aditua" k giza kontrolak agerian utzi beharko ditu borrokarako fronte berriak irekiz.

Foucault-en bidea, dagoeneko, irekia dugu... Giza arlo ezberdinetan jarraitzea besterik ez da falta.

ARGIA.— Baina Ezker Berria deitutako hori edo 68ko Maiatzaren izpiritua edota Foucault-en pentsamendua bera ere ez ahal zaizue iruditzen gaur egun Sistimaren botere-sarean aldetik guztiz irentsita daudenik?

J. V.— Sistimak erresistentziak bereganatu egiten dituela ez dago dudarik baina, era berean, bere dinamikak eraginda, boterea beti erresistentzia berriak sortzera kondenaturik dago.

Horregatik Foucault ez zen oso pesimista. Egun 68. Maiatzak ez duela inongo balorerik izan ez dago esaterik ere.

Iraultza egitea posible izango ez balitz ere (Borroka armatua eta guzti) gizartea aldatu beharko litzateke. Hau geraezinezko mugimendua dugu. Zeren Foucault-en ekarpenak boterearen ikerketarako ez diosku soilik agintea sare bat bezala funtzionatzen duenik, boterearekin batera erresistentzia dagoela baizik.

Intelektualen artean, oster, pesimismoa besterik ez dago. Dena omen dago "sistimak janda", "ezin da ezer egin" etab... Foucault-ek, bere eszeptizismo-tik, herri xumea (ez jendetza, ez "las masas"), errebindikatzen du erresistentzia, azken finean, gatazken bidez lort daitekeen gizarte kontraesankor berri horren eraikuntzarako.

Hildo honetatik esan dezakegu 68ko Maiatza, bere kontraesanak eta guzti, bizirik dagoela eta ustegabeko erresistentzia eta agintearen aurkako mugimendua izan dela.

Foucault-en mezuak bultzatzen gaitu gaurkoa aztertzea eta aldatzea.

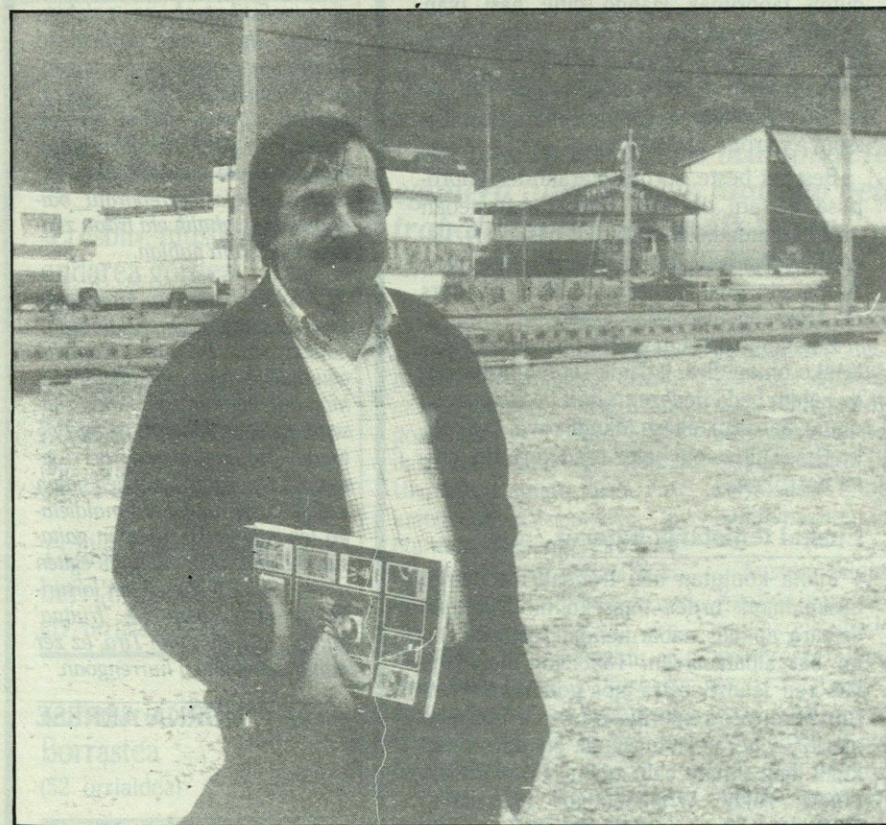
ARGIA.— Gaur egungo intelektual gehienek, berriz, ez omen dute horrela pentsatzen. Aitzitik, denetatik hitzegiteko gai dira baina gizarte aldaketaz guztiz pesimistak dirudite.

F. A. U.— G. Deleuze-rekin egindako elkarrizketa batetan Foucault-ek aldarrikatu zuen "intelektual aditua" ren eredu. Luzeegi litzateke definizio honek adierazi nahi duen guztia azaltzea baina argitua gera daiteke esaten bada Foucault-entzat teoria dela "herramienta kaxa" bat. Hau da praktiketarako erabilgarriak izan behar diren tresnak. Intelektualen lana ezin da inoiz "narzista" izan, praktikoa behar du izan. Horregatik, neurri handi batetan, Foucault lotzen da marxismoarekin, praktika ezberdinen ikerketa eta aldaketarako sortuta baita.

Foucault-ek ziozkunez giza bizitza judo borroka besterik ez da. Bestearen boterea erabiliz, erresistentzietaz baliatuz indar harremanak aldatu beharra dago.

Ez dago, beraz, helmugari buruzko eskatologiarik. Ez da iraultza bukatu-rik, giza eta intelektuala den duintasuna, askatasunaren bidea, guztiz praktikoa bezain hildo iraunkorra dugu. Ez besterik.

FITO RODRIGUEZ BORNAETXEA

Fernando Alvarez Uribe, Michel Foucault-en ikasle izana eta egun, Madrilgo Unibertsitate Autonomoan irakasle.

Roland Garros: McEnroe denbora galduaren bila

Berrogeita hemezortzigarren Roland Garros tenis txapelketa iragan den astelehenean hasi zen Parisen izen bereko lurrezko pistetan, bi asteren buruan ezagutuko direlarik finalistak. Winbledonekin batera Europako lehiaketarik garrantzitsuena berau, mementuko munduko tenistari onenak bilduko ditu, bai gizonezkoetan bai emakumezkoetan.

Jean Borotra

OROTARA 128 gizonezko eta beste hainbeste emakumezko tenistek ekin zioten iragan den astelehenean Parisen jokatzeko ari Roland Garros txapelketari. Frantsez telebistek segimendu interesgarria eskeintzen dio urtero, eta aurtengoan bereziki indartu dira alderdi teknikoak (badute zer ikasteko ugari ETBko 'espezialistek'). Zaletuek ez dute munduko tenis ikuskizun honekin gozatzeko aukera galduko ekainaren 5a bitartean.

Aurtengoan gainera McEnroe bueltatuko da oraindik falta zaion garaipenaren bila, azkenengo torneoetan erdietsitako mementu ona erakutsi eta gero. Aurrez-aurre orde, pilota guztiei erantzuteko gaitasuna duten faboritoak izango ditu: hasi Ivan Lendl (1984, 86 eta 87 urtetan irabazle) eta Mats Wilander-engandik (1982 eta 85an) eta segi Noah (1984ko garailea), Becker eta urrezko suediarrenganaino —Edberg, Carlsson, Nystrom eta Jarryd—.

Besteak beste, sorpresetarako leku aproposa gertatu ohi den Pariseko torneoan pronto daude halaber Cash, Chesnokov, Leconte, Mattar, Arias, Gomez, Mayotte, Agassi eta Vilas 'zaharra', betiere Connors eta Mecir-en ausentziari esker.

Emakumezkoetan gauzak baretuago gertatuko omen dira, jadanik erreboltarik izan ez baldin bada bederen. Graff (iazko txapel-duna), Sabatini, akaso Mandlikova, eta betiko Navratilova eta batez ere Evert, titulura ko borrokan.

Euskal tenistariak bateretz

Pilota kontutan beti trebeak izan diren euskaldunak orde teniseko modalitatean ez dira apenas nabarmendu. Historikoetako bat aipatzearren, 1898.ean Biarritzen jaio zen Jean Borotra aipa genezake —Matin Borotra erremontistaren senidetarteko akaso?—, bere bizkotasanak eta derrebese-koak hain sonatu egin zuena. Bitan irabazi omen zuen Winbledongo txapelketa, 1925ean, kasu, René Lacoste-ri irabazita.

G.A.

Haurdun geratzea, 'doping' berria?

UDAKO olinpidetarako ez da ezer askorik falta. Eta iazko Erromako atletismoko mundialetan gertatutako neurke-ta gorabehera ustelen kontuei Seuleko txapelketetan arreta berezia eskeiniko zitzaieela bazirudien ere —konpondu ote dira konpetizio komiteen eta epai komiteen arteko saltsak?—, bada, hala ere ohizko eta betiko trapi-txeo arazoek ez bide dute olinpiada bezperetako gai nagusien arteko leku nabarmenik jasoko. Dagoeneko, domina gehiago nork eskuratuko ote duen da selezio partehartzaileen ardura (eta karrera) bakarra. Eta ondorioz, horietxek baita ere jurnalistak sportiboen kroniketako aipamen bereziak.

LABORATEGI fisiologikoe-tako inbestigazioetaz mintzatu ginen zutabe honetan due-la hilabete. Anabolizante eta anfetamina botiken erabilerak ere aitatu izan ditugu zabal samar. Eta odol txertaketa bidezko doping sofistikatuak ez zaizkigu ahaztu —hori omen da Seuleko kontroletan atxeman ahal izan-go ez denetarikoa bat—. Selezio guztiak albokoa zertan ari den zelatan ari direla, alegia... entrenamendu eta teknika alorreko aurrerapenetan erreparatu baino gehiago, ahalik eta trapu ziki-nenak aireratu nahian.

ESATE baterako. Finlandia-ko doktore batek salatu du honez gero Britainia Handiko egunkari batetan, ekialdeko makina bat emakumezko atletek in-seminazio artifizialak egingo di-tuztela 'doping' metodo berri gi-san (?). Idoroketa berriek jakin arazi omen dute hardunaldieta-ko lehendabiziko asteetan gaita-sun muskularrak areagotu egiten direla. Gero, lehiaketetan lorturi-ko emaitzen ondoren, 'fruitua' galdu arazi eta kitto! Tira, ez zer kontatzen diguten hurrengoan.

GORKA ARRESE

Iruñeko Gobernuaren dekretuak euskara guttietsi irakaskuntzan

Pasatu den astean onartu zuen Iruñeko Gobernuak euskararen erabilera irakaskuntzan arautuko duen foru dekretua, hala ikastegi publiko nola pribatueterako egokituko dena. Dekretu hau, behin eta birritan deuseztatu izan dadin eskatu den «Ley Foral del Vascuence» delakoa bideratzeko lehen eta nagusia da, beste hiru dekretu ere onetsi izan arren: irakaslegoaren egokipenerako, Diputazioaren menpeko zentru elebidunetarako eta helduen euskara irakaskuntzarako.

Goian aipatu dekretuaren arauerak, 'eskualde ez euskaldun' deituetan euskara ez da derrigorrezkoa izanen, eta 'eskualde euskaldun' deituetan «A» eredia hedatuko da, «B» nahiz «D» eredia nahiko luketene Administrazioaren baimena eskatu beharko dutela.

50.000 MILA LAGUN INGURU SENPEREN SEASKA-REN ALDEKO FESTA EGUNEAN

Sekula baino jendetza zabalago bostgarren «Herri Urrats»en

Bezperatik antzematen zen iragan iganderako eguraldi onak bi aldeetako euskaltzaleak bapo girotu zituen urteroko Iparraldeko ikastolen festa egunera hurbiltzeko, mugako betiko trabak gaindituta, inoiz baino arrakastatsuagoa bilakatuz.

Urteroko ohitura petralak ahazten ez dituen polizia espainolaren mugako erasoak ez zen nahikoa gertatu Hegoaldetik Ipar Euskadiko ikastolen aldeko «Herri Urrats»era abiatu ziren euskaltzaleak oztopatzeke, ez eta mugatik Senpereko lakurainoko bidean polizia frantsek ezarri nahi izan zituzten miaketa trabak ere. 50.000 bat lagun bildu zituen festa egunak *Euskara Europako bidean* lemapean, goizetik itzarritako eguraldi onaren babesean.

Herri kirolek, musikak, bertsoek, dantzek, antzerkiak, erakusketek eta beste hainbat ekitaldiren aldame-

nean umore eta koloretsu portatu zen Euskal Herriko eskualde guztietatik Senpereko lakuaren inguruko parajetara ailegatutako jendetza, arratsalde partean ageri laino eta ur ttanttek freskatu baldin bazuten ere.

Aurten bildutako diruak Kanbon paraturiko bigarren mailako Xalbador ikastegia-
ren erosketa maileguak kitatzen saiatzeko profitatuko dira, halaber Seaskaren funtzionamendu eta mantenuaren ziurtapena suposatu ahaliko duela, betiere Administrazioak bete nahi ez duen dirulaguntza banaketaren esperoan.

Hizkuntz plangintzari buruz biltzarrak azaroan

Hizkuntza Gutxituen Aldeko Bulego Europarraren laguntzaz, Gasteizko Gobernuko Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiak «Herri-Administrazioan Hizkuntza Plangintzari buruzko Biltzarrari» helduko dio datoren azaroaren 2tik 4ra bitartean, Donostian burutuko diren bileretan.

Administrazioak sortzen dituen beharrei erantzun ahal izateko baldintza eta baliapideak aztertuko dira bertan, batik batik hizkuntzaren modernizazioa, hizkuntza normalizatzeko faktoreak, egitarauak, ekin-tzak eta helburuak kontutan hartuz.

Moldaturiko egitarauaren barnean herri ezberdinetako sei kasuren azterketa baliatuko omen da, Euskal Herriko egoera berezia jorratzeaz gain present izango direla Kanada, Quebec, Finlandia, Jugoslavia, Frisia eta Katalunyoak.

Aste honetan

Euskal komikigintzaren panorama
(46. orrialdea)

«Eresbil», musikaren ondarea gordez
(48. orrialdea)

Zestoako XI. Euskal Zinema Topaketak
(50. orrialdea)

Txillardegiren nobela berria: «Exkixu»
(51. orrialdea)

Kulturaren Aste Borrastea
(52. orrialdea)

BERTAKO KOMIKI INDUSTRIA ZERTAN DEN: ARGITALETXE, ALDIZKARI ETA BESTE

Euskal komikigintza: panorama eta premiak

Euskal Herriko editorialak ez dira ausartzen, etekinik ez du uzten honek. Garestiak materialak, komikilariak ezin profesionalizatu, merkatuak ireki beharra, zaletasuna piskanaka 'kutsatu', tiradak biderkatu, azpiegitura muntatu, egiteko dago ia dena.

Gaur egun goraka doan artea da irudia eta literatura ezkontzearena. Aldizkarietan komikiari gero eta orri gehiago eskaintzen zaizkio: «Aizu!»n ikusteko gorakada izan du azken partean, ARGIA honetan ere zerbait soma daiteke. Gustoko ditugun fantzine-aldizkariak biharko profesionalen plataforma lirarteke.

Prentsan jaiotako honek espazio batzu jaten ditu beroretan: bertakoa bultzatzen dute batzuk; beste prentsa batek nahiago du ordea, bistan denez, 'tira' arrotzak —yankiak nahiz espainolak— merke (nola garesti) erostea. Marrazkigileen emigratu beharra-eta mila faktore. Hemen doa, atrebentzia ez bada.

«Habeko Mik»: Dagoena dago

Helduentzako komikigintzan bada norbait «Habeko Mik». «Habe» erakunde gubernamentalaren babesean egina, euskara ikasten ari diren batzuen aldizkaria da duela bost urtetik hona. Arduradun eta koordinatzaile, Iñaki Ugalde eta Enrike La-

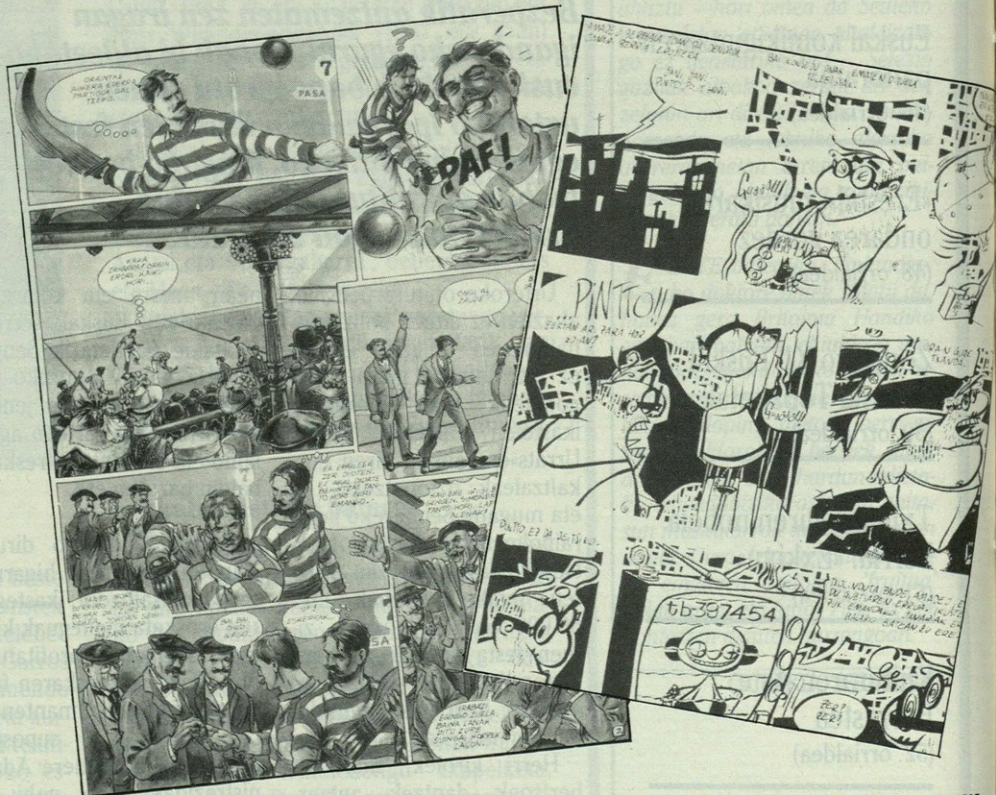
rrartek diotenez bi helburu lituzke «Habeko Mik»ek, «euskara ikasteko ere komikiak duen indarra, medio baliagarria da. «Habe»ren ikuspegitik ikusten da euskaltegietan-eta

dezente erabiltzen dela, hori da helburuetako bat». Bestea, komikigintza bera. Instituzionalki premia nabaritu eta mogida horretan sartu ziren, irakaskuntzari begira. Bikoteak ez dio alde txarrik ikusten Administrazitza ia-ia produktore izateari: «alde ona garbi dago. Produktorearen aurkezte truke, diru bat eskaintzen dizu. 'Habeko Mik'en kostuak argitalpenen aurrekontu orokorrean sartzen dira, horiek Administrazitzak erabiltzen dituen kontuak dira, guk ez dugu horren berririk, ez dakigu».

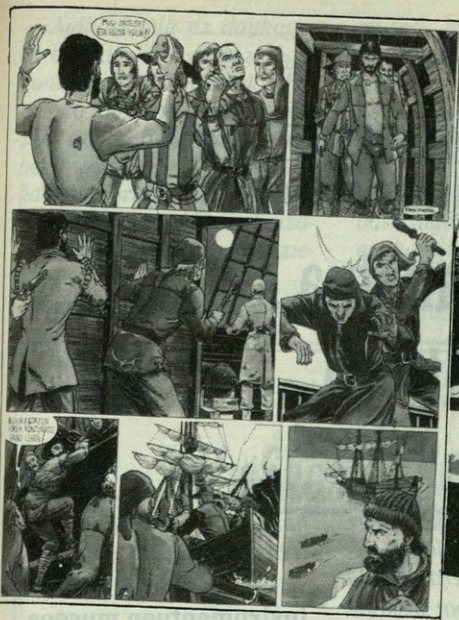
Urtero sei, hogeitahamar

zenbaki atera dituzte, 46-48 orri, 1.500 ale batzaz beste. Horrezaz gain zazpi albur, istorio luzeagoez. «Habeko Mik» hasi zenean, «bazen Donostian kalitate bikaineko talde bat, gidoilari eta irudigilez osatua (Muro, Astrain, Mata eta Redondo e.a.) Hemen publikatzen hastea beraiantzat salbazioa izan zen. Badago mogimendua, baina Euskal Herrian linea bat duen aldizkari bat ateratzea ezinezkoa da. Dagoen guztia sartu behar da».

Aldizkariaren premien araberaren antolatzen dute konkurso bat, 250 komiki aurkeztu

«Habeko Mik»en arduradunak: «Administrazitzak du soilik gure aurrekontuen berri. Guk ez dakigu».

Euskal Herrian eta Espainian ez bezala, komikia beti dago modan Frantzian.

direrarik aurtengora. Kontraturik ez egitearen truke-edo, sarien bidez ordaintzen dute komikia. 96 sari ematen dira, gutzira 5 milioitik gora.

«Ipurbeltz», hasieran bezalatsu

«Ipurbeltz»en arduradunetako eta «Erein» argitaletxe-ko Julien Lizundiak dioenez, orain dela 10-12 urte ez zegoen ezer. 77an atera zen lehen alea eta hileroko martxan 126. alean doaz —60tik gora marrazkigile pasa da hortik—. «Ipurbeltz», funtsean, 3.000 harpidedun arteen zabalzen da. Errentagarri izateko 40.000eko kopurua beharko litzateke gutxienez. Aldizkari-az aparte, 25-28 ale berezi atera dira «Erein»en eskutik. Hortik aurrera helduentzako gauza batzu atera dituzte; nobedadea, «Zakilixut» berehala kaleratuko dutela komikietan.

«12 urteotan hobeagora joan da, 16 orriekin hasi eta orain 32, hor dago. Haurren merkata haunditzea oso zaila da, oso mugaturik gaudela. Hala ere aldizkari bat egiteko adina jendea badago. Duela 10 urte ez zegoen askorik, gaurko haur literatura konpetentzia... betiko prolema, ekonomikoa. Subentzioa ez da nahiko inondik ere, beste aldizkariak bezala gaude, oso gaizki, gale-

rarak ditugu. Nik uste dut jendeak esan behar duela, merezi baldin badugu norbaitek lagundu behar gaitu. Bestela gu gara lehenengoak, moztu eta fuera. Gauzak diren bezala, hasieran bezala gabil-tza, orain hamar urte bezala segitzen dugu». Zerbitzu gisan sortu zen «Ipurbeltz», errentabilitate kulturala bai-zik ez dute. Beste planteamendu batzu egin beharko dira.

«Tarttalo» eta nazioarteko merkaturak

Enrike Villa mintzo da «Tarttalo»ren izenean. 83an sortu zen argitaletxe hau, hemengo irudigileak promozionatzeko, irabazteko asmorik gabe. Kunplitu da: marrazkilarien balioa frogatu da; eta dirua ez irabaztearena ironia suertatu, ez dago dirurik egiterik. «Justin Hiriart»ekin hasi ziren: orduko eta geroztika-koak iada mundu erdian publikatzen dira.

Europako azoketara atera diren aurrenekoak ditugu argitaletxe honetakoak. «Abentura bat zen. Furgonetak kargatu komikiekin eta ez stand ez ezer ibiltzen ginen Europako azoketatik barrena. Behin batean ezik, subentzio batekin abiatu ginen gure eta beste produktuak eskaintzera: sari bat irabazi zuen euskal komikiak. Uste dut

Eusko Jaurlaritzak hobeki gastatu duen milioi-erdia izan dela horretarako emandakoa. Erabat onuragarria da denentzat, marrazkigileak ezagutarazteko, egile eskubi-deak saltzeko; sari haren bidez enteratuko zen jende asko Euskal Herria badela. Azpiegitura minimo eta duin bat behar dugu, ez luxozkoa. Kostu gutxi eta mesede handia aterako litzaioke Gobernuak laguntzeko politika osotasun batean bere gain hartuko baluke. Marrazkilariei ez bazaie laguntzen beren afizioa erahiltzen da».

«Antxeta»: Abentura hasi besterik ez

Iparraldean «Antxeta» jaio, (ikus 1.186 ARGIA) irudizko literatura bultzatzeko argitaletxea eta iada, bi lehenik eta hiru berriki, kanpoko bost komiki albu euskaratu ditu: «Jaunes» pertsonaiaren bi Haizearen bidaiariak»en beste bi, eta «Corto Maltese» mitikoaren «Ethiopikoak». Aipatuak beren segida izango dute, urtean hamar-hamabi albu kaleratzekotan dira.

Ladix Arrosagaraik guztien gainetik azpimarratu nahi duena, «Iparralderako ez ezik Euskal Herri osorako proiektua da gurea. Hori bai, Iparraldean komikizaletasuna hedatuago dago, frantses estatuan legez. Dena dela ha-

rreman gehiago ditugu Hegoaldeko marrazkilariekin mugaz honunzkoekin baino. Badakizu, Ipar Euskadin, gutti gara euskal, abertzale, komikizaleok».

Hemengo berezko sorkuntza, kalitatekoa, argitaratzekotan dira ahalik eta lasterren. Hori da desafioa. Diote-nez, «Salneurria ez da garestia. Frantses estatuko salneurrien mailan egotea lortu dugu tirada askoz murriztago batekin».

Komiki agentzien beharra

«Stesó!» taldearen eta «Gabi» komikiaren berri eman genuela ez da hilabete izango. Urteetako lanak hartuak dituzte dakigunez. «Lur» argitaletxe-ko Iñaki Mujikak, lan erraldoi honen koordinatzailea den Joxean Muñozengana bidaltzen gaitu. «Lur» eta gure taldearen proiektuak koinziditu egin dute. Marrazkigile talde hau animaziozko lanik ez zegoelako sartu zen-hiru urtetako lanean, horrek ematen duen soltura, ohitura... Irteera handirik ez duen mundu batean jauzi interesgarria da. Txalogarria da orain arte umeen merkatura, liburuak saltzera mugatzen zen argitaletxe hau alor prolematiko honetan ausartzea».

Komikizaleatasunaren normalkuntza prozesuan, «hemengo agentzia bat oso interesgarria litzateke, hemen argitaratu beharko lukete eta norbaitek saldu lan hori beste merkatuetan. Harriet eta hauen eredia piska bat hori da, funtzionatzen du, mugatua baldin bada pertsona bakar batek daramalako da. Agentziaren premia zentzu horretan, marrazkilaria askori lagungarri gerta lekiokelako. Zaila dago. Publizitate merkaturak ere hor dago. Konkurtsoak interesgarriak dira dirulaguntza bat dagoelako, baina hori hor gelditzen da. Horrek ez du ematen istorioak hobetzen joateko eta jendeak lan konstantea egin ahal izateko posibilitaterik».

JON ARANO

ERRENTERIAKO KAPUTXINOEN EGOITZAN GORDETZEN DU
LIBURU, ALDIZKARI, GRABAZIO ETA PARTITURA ANDANA

«Eresbil», musikaren ondare sakabanatua biltzeko helburuz sortutako artxibategia

Euskal musikagintza sortzen ari den ondarea sakabanaturik gal ez dadin eta aintzinako obra eta errelikien biltzeko eta zaintzeko sortu zen «Eresbil» Andra Mari Abesbatzaren bultzadaz, duela hamalau urte. Dagoeneko, gure musikaren artxibategirik hornituena bilakatu da.

Errenteriako «Andra Mari Abesbatza»ren tradizioa eta musikaren aldeko bere eginalak ezagunak dira musikazale ororentzat, ez bakarrik abesbatza gisan bereganatu duen ospeagatik bakarrik, bai eta *Musikaste* bezalako ihardunaldien eratzaile dugun neurrian ere. Ostera «Andra Mari»ren esfortzuak areago garatu dira, 1974. urteko ekainean berak sustaturik sortu bait zen *Eresbil* (*Eusko Ereslarien Bilduma*) artxiboa Errenteriako Aita Kaputxinoen komentuko egoitzak baliatuz.

Mendeetan barrena Euskal Herriak izan duen musikarekiko grinak hedadura handiko eta balore nabarmeneko ondare artistiko-musikala utzi duen arren, urte guzti hauetan sakabanatua ez ezik neurri handi batetan galdutzat ere jotzen denez gero, ondare zabal horren bilketa, sailkapena eta gordeketaz arduraz zedin sortu zen *Eresbil*. Bere sorreratik egundaino beraz, musika klasiko unibertsalaren alorreko ahalik eta materialerik gehiena bereganatzeaz gain, batik bat euskal musikagileen ekoizpena arre-

ta bereziz jasotzen dihardu, edozein ikerle nahiz musikazalaren kontsultarako zerbitzua zabalik duela.

Liburutegia, hemeroteka eta fonoteka zerbitzuak

Eresbilek dituen zerbitzu eta artxibategien artean liburutegia, hemeroteka, fonoteka eta urteetan barrena antolatu diren musika egitarauen nahiz afitheen bilduma sailez osatzen da. «Gure eginkizun nagusia euskal musikaz denez» mintzo zitzaigun Jon Bagües arduraduna, «ikerketarako baliagarri gertatuko diren argitalpen guztiak gordetzen ditugu, biografiak direla, musikari buruzko azterketak, partiturak... Mementu honetan, adibidez, euskal musikari eta unibertsalen artean 30.000 partituratik gora partitura ditugu».

Fonotekako saila orain bi urte hasi zen seriozki bilketa lanean, ordurarteko medioak ez bait zuten horretarako hainako baliapiderik eskeintzen. Egun komertzialki grabatzen diren argitalpen guztiak gordetzen saiatzen dira,

bai kasete eta disko nahiz konpaktoan ere. «Honez gero, gutxi gorabehera esanda behintzat, 2.000 bat diskotara iritsiko da gure artxibategia. Horien artean bereziki aipatu beharko lirateke aintzinako diskoen bilduma egiteko egin den esfortzua, ehun bat izango direla jasotakoak».

Mikrofilmetan ere gordeak daude hainbat eta hainbat aldizkari zahar eta atzerrian erositako liburuak. «*Erebis*leko fondoak materialeen mikrofilmetak gauzatzeko asmoak baditu, baina epe luzerako proiektutzat jo deza-kegu oraindik. Hala ere Berengarako Mikrofilmategiarekin

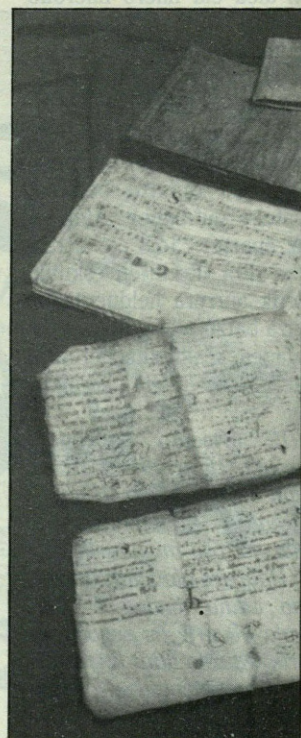
harreman zuzenak mantentzen ditugu».

Instrumentuen museoa amets bat litzateke

Ondare guzti onen erabilerririk egiteko aukera zabalik dago gaur egun musika zale-tuentzat. Kontsulta eta azterketetarako gelak bereziki prestatuak daude, eta halaber dokumentuen zein grabaketen kopiak egiteko azpiegituraz baliatu ahal izango du interesik duen edonork, mikroformen irakurgailu bat eta guzti. Pianola bat ere bada bitxikeriarik entzun edota partiturarik aztertu nahi izanez gero ere.

Milaka liburu eta partitura sailkatu ditu «Eresbil»ek hamalau urtetan.

«Aiditoriumik ez daukagu, ez bait da hori gure zeregin konkretua. Grabaketak ahalik eta fidelenak izan daitezzen saiatu behar dugu, eta behin eta berriz entzuteak kalteak sortuko lizkieke. Kopiarene bat ateratzea aski izaten da halako kasu berezietan».

Gisa berean instrumentuen

museo bat moldatzea ere Eresbilen gaitasunetik kanpo geratuko litzateke, egoitzak baldintza oso bereziak eskatzeaz gain, espazioz justu samar dabilatzalako. «Nahi bai, baina instrumentuen museo bat izugarri garestia da; eta ez hori bakarrik, jende oso espezializatua beharko litzateke horretarako, bai zaintze-

ko bai mantenu espezifikorako. A ze ametsa!».

Aspaldidanik aipatzen ari diren kontua da instrumentuen egunetik egunerako galerena, baina oraindik ez da sortu tamainako pieza preziatuen zaintzeko ardura beregain hartuko lukeen instituziorik. «Gogoratzen naiz, katalogo bat prestatzen ari nin-

tzelarik, Araozera jeitsi nintzela behin eta zaborren artean busti-busti eginda XVII. mendeko musika liburuak eta XVIII. eneko eskuizkribuak topatu nituela. Eta musika tresnek ez dute askoz tratu hobegorik jaso».

GORKA ARRESE

«Musikaste 88»: musika erlijioitsuaren ekarpena nagusitu

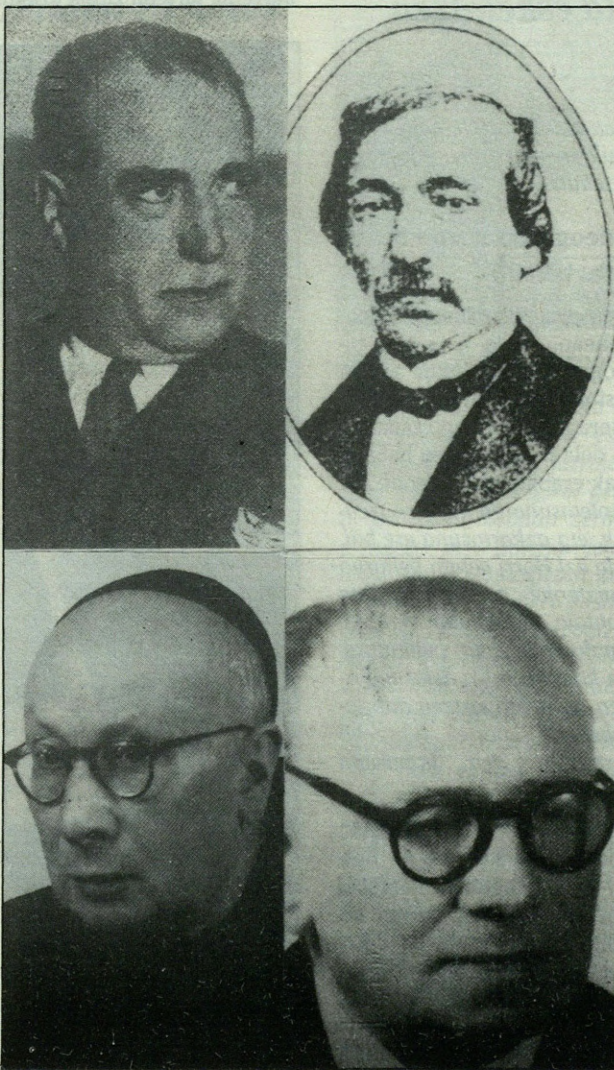
Egungo belaunaldiak beren aurrekoen musika lanak ezagutu eta aintzat hartzeko xedez antolatutako zituen Andra Mari Abesbatzak «Musikaste»ko egitarauak, eta egundainoko hamasei edizioetan horretan ahalegindu dira, urtetik urtera ekarpen bitxirik eskeintzen saiatuz. «Iraganeko musika ez ezagutzeak oraingo belaunaldiak babesik gabe utzi eta egina errepikatzearen arriskua dakar, benetako aurrerapenaren kalteta», azpimarratu nahi izan zigun Jon Bagüesek.

«Musikaste»ren asmoa ez da sekula interprete eta obra sonatuen ekitaldiak moldatzeko ardura hartzea, baizik eta garai bateko nahiz egungo musikagileen obren eza-gutza ematea, betiere tajukera estetikoan bereziki errepertatu gabe. «Goi mailako interpretetarik ez da izaten, arrazoi bategatik, interpreteetan baino musikagileetan oinarritzen delako Musikaste. Ez da sekula egitarau 'inposaturik' ematen, obra berrien atzetik ibili ohi gara-eta. Horregatik, oso zailak gertatzen dira halakoak antolatzea, batez ere halako obra ezezagunen emanaldiak behin edo bitan bakarrik egin ahal izaten direlako. Eta baldintza hauek ere ez da erraza interpreteak topatzea ere».

Gasteizko Kolejiatako maisuen obrak

Gasteizko Santa Maria Kolejiatako artxibategian aurkituriko obrak ez dira eskuarki

Andra Mari Abesbatzak apailaturik, «Musikaste»ren hamaseigarren edizioa burutu zen Errenterian joan den asteburuan. Baionako Delphin Alard biolinista zenaren obrekin batera, Gasteizko Kolejiatako Kapera maisuen lanak gertatu ziren ekarpenik nabarmenenak.

Goian: Beobide eta Alard. Behean: Ugartetxea eta Erauskin.

ez ugariak ez eta musika maila handikoak ere. Baina merezi izan du XVI. mendetik XVIII. enera bitarteko musikagile erlijioitsuen pasarteak entzuteak, jakinik gainera hogeit bat urteko gaztetxoaren eskutatik sortuak izan zirela. Muro, Landazuri, Murua, Eleizgaray, Ibarguchi eta beste zenbaiten obrak interpretatu zituzten Landatxo eta Araba abesbatzek, M. Arruabarrena eta I. Alvarez sopranoak eta J. Rada teklidak, Rafael Mendilauta eta Manuel Sagastumeren gidaritzapean.

Jean Delphin Alard bibolinjolea

Baionan jaio zen 1815ean eta Parisen hil duela ehun urte. Mendeurrena profitatuz, gamara musikagatik eta pedagogia alorrean egin zuen lanagatik ezagun den Alard bibolinjolearen obrak eskeini ziren, Biarritzeko Roland Daugareil biolinistaren eta Angeline Pondepeyre pianistaren eskutik.

Ezin ahaztu, amaitzeko, aurtengo «Musikaste»k Feliciano Beobide banda musika bultzagilearen, eta F.M. Ugartetxea eta J.A. Erauskin organisten jaiotzaren mendeurrena gogoratu dituela egitarau zabalaren barnean.

G.A.

ZESTOAKO XI. EUSKAL ZINEMA ETA III. BIDEO TOPAKETAK BAINUETXEKO EKITALDI BEREZIEZ BURUTUKO MAIATZAK 28AN

Joxe Gaztañaga: «Formato ttikiko saioak dira gaur egungo zaletuen zinema eskola bakarra»

Zestoako zine-klubaren eskutik Zinema eta Bideo Topaketa edizio berri bati ekin zitzaion maiatzaren erdikaldera, euskal zinemagintzako hainbat ekoizpenen erakusketarekin batera bideo eta formato ttikiko filme egin berrien pantailaraketa eskeintzen diharduela.

Iaz hogeitabost urte Zestoako zine-kluba sortu zela, gaurdaino Euskal Herriko beste hainbat zine-klubek bezalatsu bere egitarau propioan murgildurik ohizko foruma eta guzti. Eta bere eskutik antolatuta, hamaikagarraren Euskal Zinema Topaketak aurtengoan eskeintzen dizkigunak, hasiera bateko familia giroko etxeko errodaekin hasi zen hura honez gero dokumental, animazio eta fikziozko euskal filmeen ihardunaldi nagusienetarikoa bilakatuta, Lekeitioko Bilera-ekin batera.

«Euskal Herrian ez zegoen zinema eskolarik, eta gure artean esan genezake 8 mm.tako formatoa dela zine zaletuentzat eskola bakarra», heldu genion solasari Joxe Gaztañaga zine-klubeko sustatzaileetariko batekin. «Formato horietan egileak berak egin behar izaten dik dena, herorrek errodaia, muntaia... elaborazio guztia. Horregaxegatik egin diagu metraje honen aldeko apostua, makina bat egilek zinemagintza zertan den ikasten eta aztertzen lan adierazgarria egiten

duelako. Esfortzu hauek bereziki merezi du bere topagune lekua».

Bideogintza gero eta indartsuago

Zinema Topaketen aldamenean, duela hiru urte bideogintzari ere ekin zioten Zestoakoek, somatuz urtetik urtera jende gehiago saiatzen ari dela medio honen baliapideak erabiltzen. «Bideoak lan sinpletasunaren aukera zeukak, eta azkartasuna ere bai, nola ez! Horri gehitu beharko genizkioke gero soinu eta muntaia aldetikako erraztasunak 8mm.tako pelikularekin konparatuta. Asko indartzen ari dela igartzen duk topaketetan parte hartzeko aurkeztzen den kopuruan erreparatuta».

Pasatu den asteburuan egin zen hain zuzen III. Euskal Bideo Topaketa hamalau lanen proiektzioz, horien artean zirela, besteak beste, Koldo Gutierrezen «Bilbok txuri beltza usaintzen du», Kortatu eta Manolo Gilen «Gernika 37-87», Diez Quevedoren «Urolako trenaren lau

sentimentalak» edota Josu Bilbaoren «Hego haizearen hutsunea».

Euskal zinegileen aipamen bereziak

Ihardunaldiak profitatuz euskal zinemagintzaren erakusketa moduko bat ikusi ahal izan da zazpi egunetan barrena, tartean zirela ezagu-

nak diren azken urteotako luzemetraieiz gainera zenbait laburmetraia, «Azpiko gona», «Liliana», «Fernando Amezetarra», edota «Tarta, tarta, hey» kasu.

Egunotan bestalde, XI. Euskal Zinema Topaketako egitarauari heldu zaio Elizondo zine aretoan, asteazkenetik ostiralera bitartean hamar zintaren aurkezpenez, bi 16mm.takoak —«Mari» K. Ezeizarena eta «Anapurna» A. Arenasena—, eta zortzi 8mm.takoak, «Indar komandoa» (Anakabe-Bilbao), «Albarracin» (Barakaldoko zine-kluba), «Psssy... txo» (K. Leniz), «Biperbeltza» (García Arroyo) eta beste.

«Ohizko gure egitarautik aparte, azken egunerako Zestoako Bainuetxean omenezko aipamen berezi batzu egitea pentsatu diagu, garai bateko zinegileei egokitua: Mauro Azkonari —'Mayorazgo de Basterrechea' eta beste errodatu zituen—, Larruquert-ek eginiko 'Amalur' filme zentsuratuari, eta iaz hil zen Iparraldeko Maite Barreneixe zinegileari, euskaraz makina bat zinta burutu zituen». Guzti hau posible egin dutenen artean, Euskal Herriko Filmategiaren laguntza eta batez ere Pello Aldazabalen bilketa lan eskerga azpimarratu nahi izan zigun Joxe Gaztañagak.

Zestokoaren ildo beretik segidarik emango dionik izango da ekainaren azken aldera Lekeitioko XI. Bilertan, eta ordukoen berri datozen asteotan laburbilduko du gu orrialdeotan.

PERU UNTZUETA

«Euskal zinegileen aipamen bereziak egingo ditugu aurtan».

«HAIZEAZ BESTALDETIK» ORAIN HAMAR URTE,
«EXKIXU» NOBELA DURANGOKO AZOKARAKO

Txillardegik: «Bazegoen eta oraindik badago halako mesfidantza bat intelektualeekiko»

Duela hamar bat urte atera zuen Txillardegik bere azkeneko nobela. Gerora, Baionako aspaldiko ipuinak, eta euskara batuaren prozesuan ere erabat sarturik ibili zaigu. Laister izango da kalean idazle honek izkiriaturako ETAkide baten historia. Garaiak eskatze bide zuen.

68.an «Elsa Shellen» atera zuenean sekulako kritikak jasan zituen. Azkenekoa, «Haizeaz bestaldetik»: ez du uste konprenitua izan zenik. Baina kritikoren baten onespennak animatu zuen; nonbait, asmatu du «Exkixu»rekin ere.

Orain dela bospasei urte, ETAkide bati buruzko nobela, ezagutu dituen burkide batzuen gorabeherak kontatzea erabaki zuen. Istorio hau 68tik 74. urte bitartean garatzen da, Altzako baserriko gazte bat du protagonistak, erakundeko kide sinbolikoa. Izatez, Euskal Herriaren arrozte fenomenoaz aztertze-ko oso egokia bait da Altzakoa.

Pertsonaia 'ezaguna'

Exkixuren estiloko pertsona asko ezagutu ditu Txillardegik. «Horrek ez du esan nahi ETako guztiak beren burua hor ikusiko dutenik, jende desberdina bada. Hala ere, esango nuke, borrokan dabiltzan mordo bat horren ezpalekoak direla, isladaturik aurkituko direla. Hala diote, abenturazkoa dela. Ni

saiatu naiz nobela normala egiten, kontatzen; uste dut ondo egon dela esperimentalismoa, gauza berriak egiten saiatzea, baina finean nobelaren xedea gauza batzu kontatu eta horien bidez gauzak adieraztea dela pentsatu izan dut beti».

Gazte horren kasua —kautsa— kontatzen da, eta arketipikoa den neurrian jendeak ikusiko du bere burua horretan ala ez. Burgosko Auziaren garaian pertsonaia kontzientzia hartzen du, geroago lehen harremanak, garai hartan egiten zen legea, Iparraldera ihes egin eta ezagun pilorekin aurkitzen da bere sorpresarako. Arazoa sentitu eta borrokan sartzea proposatzen diotenean onartu egingo du. Prozesu klasikoa Exkixurena, abenturak mila... ezin esango dugu dena.

Abentura baten testigantza

Bienbitartean Exkixuk garbi dauka marxismoaren bidez espainolismoa sartu daitekeela, «gaur horrelakorik ikusten ez bada ere, bai or-

«Borrokan dabiltzan mordo bat Exkixuren ezpalekoak dira».

dea garai hartan, 70.eko lehen urteetan. ETArek esziosia gertatuko zen jarraian. Hori guztia orain garbi gertatu da, baina orduan zerbait somatzen zen, Baionan jende arras arraroa mogitzen zen. Pertsonaia hori bera susmatzen du... Frente Obreroan giro hori bazegoen —PCEkoak e.a.—. Nik uste interesantea dela hori horrela aurkeztea, ze gauzak horrela ikusita ETA nola ez zen desagertu mirari bat da, une haietan benetan gaizki zegoen asuntza: infiltrazio, desbioak...». Zinez interesgarria prozesuaz jabetzeko, batipat giro hori hurbiletik ezagutu ez duenarentzat.

Arazoa bete-betean bizi du Exkixuk, kezkatutik aurkitzen da, nahiko hertsia ideologia horiekiko, ekintza gogorren aldekoa da, «Hemen

abertzale gogorren artean bazegoen, eta esango nuke badagoela, halako mesfidantza bat intelektualeekiko. Halako ideia zailak... eta azkenean zer?: desbio espainolistak. Bazegoen halako joera bat, «kontuak utzi eta egur gehiago», hori oso normala zen, eta oraindik egia dela esango nuke».

Estiloaren aldetik, «Exkixu»n ez dago ez 'nouveau roman' ez eta horrelakorik, zerbait kontatzen da eta kito. Istorioa lehenengo pertsonaia kontatzen da, horrek beti ematen diolarik abantaila, hain kritikatu izan den 'orokile' ustekoarekin alderatuz gero. Exkixuk ikusten duena baino ez du kontatzen, horrek ematen dio egiantzekotasuna.

MIKEL ARAMENDI

Paperetan idatzia

IKASTOLAK ETA AKORDIOA

Euzko Alderdi Jeltzaleak, bestalde, ez ditu ahaztuko pribatu izan nahi duten ikastolak, eskola mota desberdinen aukeraren alde dagoelako, eta batez ere, gure herrian funtsezkoena eskola euskalduna lortzea delako, XIX. mendeko publiko-pribatu auziaren gainetik. (...) Eta gaur egun pilpilean darabilgun arazoari hurbilduz, EAJk bere norabideak argi dituela esan dezakegu. Hau da, EAJk beti bultzatuko duela Hezkuntza Saila eta ikastolen elkar-aditzetasun edo consensus batek datorren publikifikazeko egitasmo bat.

Txomin Aurrekoetxea, («Eguna», 88-V-19).

IPARRALDEA BATEGINIK

Guri da, euskal gizarteari da, euskararen ondorioak txarrak izateko orde onak atera ditezten neurriak bilatzea. Iparraldean ikastolek haunditzeko segurtasun ekonomikoa lortu behar dute. Amaitu den «Bateginik» kanpaina hor daukagu lekuko emankor. Esperantza handia sortarazi dauku ondorio ekonomikoak ekarri dauzkigulako bainan ere gure herriaren euskalduntze proiektu eta prozesuan elkar laneko pausu bat izan delako.

Jean-Louis Maitia, («Herriz Herri», 88-V-12).

ANTZERKI DIRULAGUNTZAK

(Ez dute sosik jasotzen) eskatzen ez dugulako eta, dirulaguntza politika aldatzen ez den bitartean, absurdoa iruditzen zaigulako. Hasieran saiatu ginen baina, duela bizpahiru urtetik honera, ezta ahaletik ere. (...) Izan ere, taldeak montatu izan dira proiektu bat burutzeko eta, horren bidez, Eusko Jaurlaritzak emandako laguntza jaso ahal izateko. Horrela segituz gero, ez dugu behin ere antzerki talde iraunkorrik izango.

«Maite Agirre» antzerki taldea, («P.y H. de Euskal Herria», 88-V-19/26).

EUSKARA BATUA

Ni ez nago batua-ren kontra, batua egin den modua-ren kontra baino. Batua aintzinatik datorren gauza da, idazleek apurka-apurka jo izan dabelako batuarantz, baina gazteek, politika tartean sartuta, batzarre bat egin eben Baionan eta bertan idazle zaharrak baztertzea erabagi eben, batua egiteko momentuan.

Aita Onaindia, («Hemen», 88-V-20).

Xabier Lete

Joxe Mari Isasti-ren galderak Euskadi Irrati-ko «Zazpigarrenean aidanez» saioan (88-V-20)

Nire sentimenduak, nire frustrazioak, nire adar surrealista batzuk, eta hori dena. Oso nirean zen hori, eta hori estimatzen zen neurri batean, baino beti erreserba askorekin. Jendeak esaten zuen, «oso kanta pertsonalistak egiten dituzue eta batzuetan oso zuen munduan ari zarete, hori ez da kontua, hemen arazo kolektibo batzu badaude, problema politikoak, aberri problema, sozial problema, eta horretan jardun behar duzute». Eta beno, garai hartan pentsatzen genuen baietz, hori dena inportantea zela, eta horrelako zerbait egin behar zela, baina nik uste dut azkenean benetan egiazkoenak besteak direla. Batzuetan zure bibentziak eta sentimenduak eta gizartearenak amalgamatu edo nolabait elkarlotu daitezke kanta batzuetan, nik uste dut ahaletik bat egin izan dudala eta lortu izan dudala, nire sentimendu batzuk, baina nireak bezala beste askorenak izan daitezkeenak reflejatzeko, «Haizea dator» kantan edo horrelakoetan, baina hori gutxitan gertatu da, generalean kanta soziala edo politikoa deitua kanta programatiko bat izan da, «hau esan beharko diagu eta horrela. Beno, egin dezagun kanta bat edo zazpi kanta». Eta hori esan. Azkenean nik uste dut ez duela ezertarako balio.

— Eta noiz arte jarraitu zuen kantari Xabier Letek?

— 78. arte.

— Orduan utzi zenuen.

— Bai, orduan utzi nuen bai.

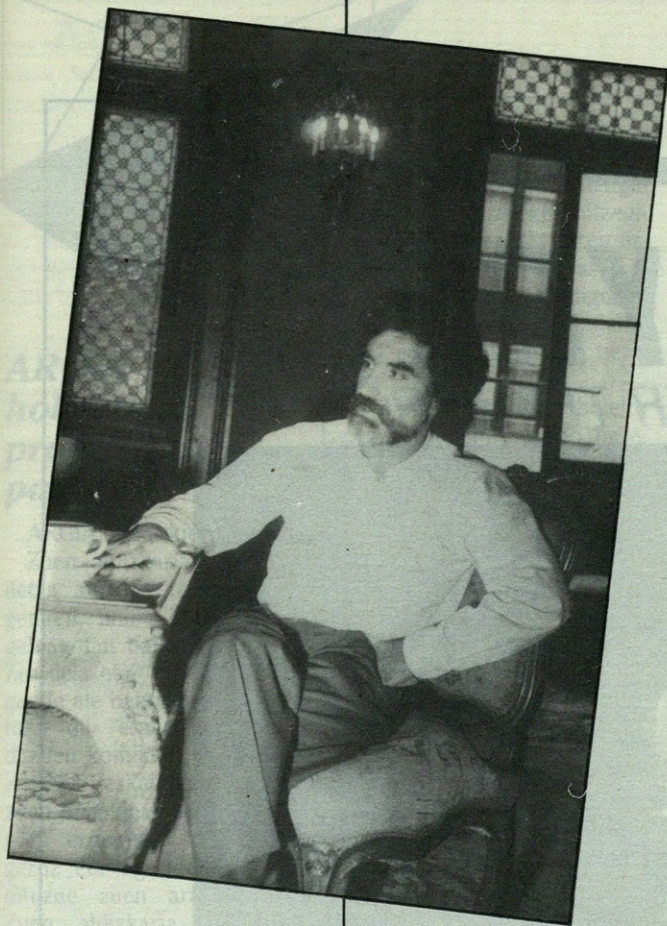
— Zer zela eta?

— Alde batetik, nire bizitza pertsonalean nahiko istorio nituelako, eta ez nengoe-lako eszenario batetara atera eta besteentzako kantatzeko aritzeko moduan. Ezin

nuen, ezin nuen. Hori bate-tik, eta bestetik trantsizio po-litiko deituaren garaia zela-ko eta kantaldietara jendea etortzen hasi zelako mitinak entzutera, eta goraka eta bi-baka eta fueraka aritzera, eta beno, nik sentitzen nuen ez nuela han ezer pintatzen, jendeak beste zerbait nahi zuen, mitin batzuk nahi zi-tuen, eta nola mitinak or-duantxe hasiak ziren, kantaldiak nola ordurarte erdi-mitinak izanak ziren, bada, jendeak horrekin jarraitu nahi zuen. Kantaldiek bazuten oraindik erakarpelik eta jende asko xamar biltzen zuten, eta orduan jendea —halako politizazio maila oso rudi-mentario zuen jende bat ba-tez ere, bere adierazpene-tan—, bada etortzen zen oihukatzen kontsigna batzu, slogan batzuk; kantaldi guztia sloganak ohiukatzen, eta ni ez nengoen prest espe-rientzia hori bizitzeko, niri iruditzen zitzaidan aberrantea zela eta ez zuela zentzu-rik. Horrelaxe erabaki genuen uzteak, probisionalki, eta klaro, probisionalki uzten duzunean urte asko pa-satzen dira.

— Jendearen gorak, bi-bak, fuerak eta abarrak aipatu dituzu. Eta ez dakit, eszenario batean horri erantzun bat emateko prest ez bazeunden ere, gerora jende baten gorak eta bibak, ez dakit erantzun nahian baita ere, baina behintzat Administra-zioraino heldu zen Xabier Lete.

— Ez, bai, baina... Nik uste dut ez zuela ezer ikusterik izan bibakin edo fuerekin. Horiek gero etortzen dira. Administrazitza sartzeko zarenen, kargo politiko batean edo publiko batean txalo gutxi batzuk eta txistu asko batzuk entzun behar izaten dituzu. Ni Administrazitza sartzeko nintzen kasualidade handi batez, ez nuen espero eta ez nuen ezta-ezta pentsatu ere egiten horrelakorik gerta zitekeenik. Nire bizitza, bada gauza nahiko des-lotuak eta sakabanatuak egiten ari nintzen momentu hartan, ez nuen lan oso zehatzik, eta momentu berezi batetan Imanol Muruak pro-

posatu zidan Gipuzkoako Diputazioan Kultur Zuzendari izatea. Niri beldur handia eman zidan istorio horrek. Pentsatu nuen, «*beno, baino, Kultur Zuzendaria izatea alde batetik, partidu politiko baten sigla batzuetan izan beharko du...*». Eta esan nion neure buruari, «*zergatik ez? Azkenean hemen garrantzitsuena da gauzak egitea eta zurekin kontatu nahi baldin badute eta konfiantzazkoa baldin bazaituzte, zergatik ez? Deitu zaituzten horiekin joan eta bereziki Imanol Muruarekin*». (...) Iruditu zitzaidan konfiantza hori eskertzekoa zela. Beti esan izan ohi da politikoei beti politikoen gana jotzen dutela, konfiantzarik ez dutela izaten kultur pertsonengan eta orduan nik ikusi nuen Imanol Muruak konfiantza hori jartzen zuela ni bezalako gixajo batetan, baina behintzat kultura edo kultura deitzen zen mundu horren barruan mogitzen zen batetaz konfian-

tza jartzen zuela. Iruditu zitzaidan konfiantza hori eskertzekoa zela eta eskertzeko modurik onena esperientzia horretan sartzea zela. Eta horrelaxe sartu nintzen, beldur handi batekin eta gero ere beldur askorekin ibili izandu naiz askotan, zergatikan ni ez nengoen prestatua lan horretarako, gestio lanerako eta nahiko gogorra izaten da hori ohiturarik ez duen batentzat.

— Eta zer-nolako esperientzia izan zen?

— Gogorra baino oso interesgarria. Nik ez dakit berriz errepetituko nukeen baino ez nago batere damututa. Izan ditut oso momentu atseginak, oso momentu beteak eta izan ditut oso momentu txarrak ere. Nahi-ta-ezin, ez asmatzen eta batez ere Administrazitza makina nahiko zaila da, ez da erraza hori dena mogitzen, eta zu ondo mogitzen makinaria horren barruan.

Karmelo Landak puntua jarrita

Joseba Kanpori

(AEKren kidea)

— Egia da «Korrika» berria prestatzen ari zaretela? Zer zentzu izan du eta izango du «Korrika»k?

Laster egin beharko da. «Korrika» ez da bakarrik AEKren kanpaina bat, askoz ere zabalagoa da, askoz ere jende gehiago inplikatzeko da, eta esango nuke AEK-k berak bakarrik, ezin izango lukeela «Korrika» bat aurrera atera. Azken «Korrika»rekin AEK saiatu zen aurrerapausu handi bat ematen, beti ere euskarenekin aldeko apologiatik konpromisura, eta bide hori jarraitu behar dugu. Ondo dago «Korrika»n, ariñeketan, egiten den esfortzua, baina esfortzu honek jarraipenik ez badauka, euskara ikasterakoan, erabiltzerakoan, irradiatzerakoan, berdin jarraitzen dugu. AEKren behar ekonomiko guztiak garantizaturik baleude ere «Korrika» egin beharko genuke.

Puntako argitalpenak

Bilboko «Lauaxeta» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

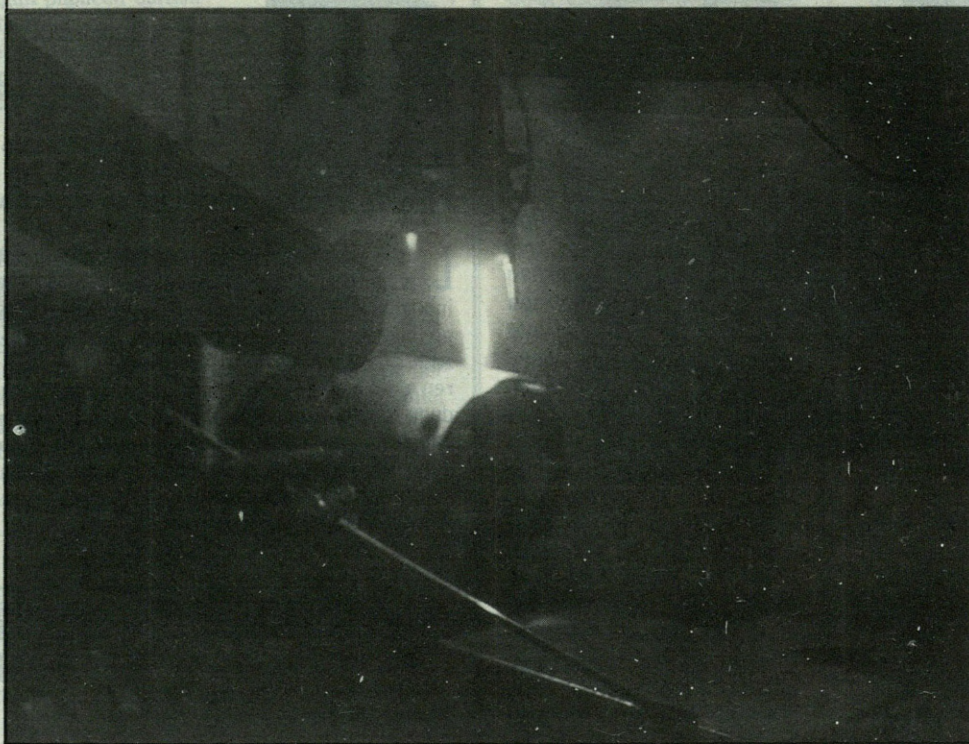
- 1.— «Joakinek arazoak ditu», Goscciny/Sempe (Imanol Tapia). Elkar.
- 2.— «Kontu kontari». Ipuin Lehiaketa 84, Ibaizabal.
- 3.— «Jaioko dira», Eusebio Erkiaga. Labairu.
- 4.— «Narrazioak», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 5.— «Odolaren usaina», Mikel Antza. Susa.

Oritarikoak:

- 1.— «Itinerario ecologico de Alava». Arabako Foru Aldundia.
- 2.— «Esaldi konposatuak». Goierriko Euskal Eskola.
- 3.— «Aditza 1 eta 2». Goierriko Euskal Eskola.
- 4.— «Ikaslearen esku gramatika», Pello Salaburu.
- 5.— «Euskal dialektologiaren hastapenak». UEU.

ELHUYAR ¹⁵ 1988 EKAINA 450 PTA

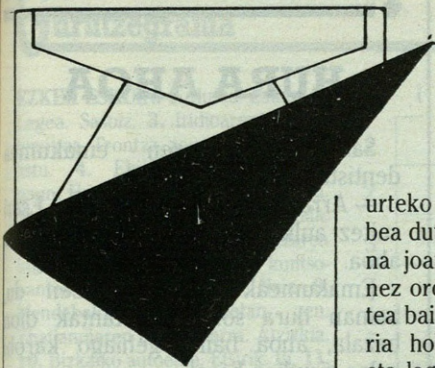
ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Eta gainera:

**FOBOS, MARTITZEN EZKUTARIA
HATZMARKA GENETIKOAK
APO ZIKIN HORIEK
ERLAUNTZAREN ERAIKUNTZA
ZIENTZIA ERDI AROAN
HEGAZTI BIZIAK**

Ekainaren batean zure kioskoan

ARGIA hobetzeko proposamen pare bat

ARGIAko adiskideak agur: Zuen aldizkariaren harpidetza aurren ere ordaindu genuen, baina behin baino gehiagotan bai damutu ere. Zer dela eta? Aspertuta bait gaude ale bakoitzean «jarraituko du» esanez bukatzen duzuen komikiari, eta publizitateari eskaintzen dizkizuen orrialdeak ikusten; gainera erderazko aipamenak geroz eta ugariago sartzen dituzue zuen artikuluetan. Zuen aldizkaria, euskaraz idatzitako informatibo bezala aukeratu genuen eta aste-karia etxera iritsi bezain laister, aurreneko orrialdetik atzerakoraino begiratua da, bai irakurri ere, komikia eta publizitatearen hondakinak baztertuaz. Interesgarriak zaizkigu zuen elkarrizketa eta artikuluen informatiboak, baina gehiegikeria benetan guri gazteleraz hitzegitera behartzen gaituztenei zuek publizitatea eskaintzera...?

Ohitura dugun bezala aurren ere harpidetza ordaintzera zuen bulegora joateko asmotan nengoela etorri zen postaria postordainekin. Zailantzan egon nintzen segituan ordaindu edo zuen bulegora joan; erraztasunagatik postariari ordaindu nion zuen txartelean jartzen duen «seis mil treinta y una ptas.» (Kontuak euskaraz betetzea gure esku dagoela baina zuek ez duzue ikasi noski...). Urrengoan zuen bulegora joan eta gogozago ordainduko dut. Gu etxean aurkitzea zaila bait da eta honelako ordainketaren kezka laurogei

urteko aitari uztea baino hobe-a dut tartea hartu, zuengana joan eta zuekin hitzeginez ordaintzea. Datorren urtea baino lehen zuen astekaria hobetuko ahal diguzue eta lagunei beste harpidetza bat eskaintzen gogo-a beteko dugu!

B.O.E. estaduko boletín ofizialaren informazio berezietan bozeramaile ere izan zaitezte, agertzen diren lege eta dekretuen berri emanez. Egutero, hemen ez bezala, Belgika eta Frantziako irratiek entzuleak informatzen dituzte sozialeko orrialdearen bitartez, etxebizitza, familia, hezkuntza, alarguntza, pentsionista, ezindua, gaixoa eta bizitzako beste alorrei buruz ateratzen diren erabakiaz; telefono zenbakia eskaini ere bai informazio gehiago behar dutenentzako. Badakigu denek erabilgarri dagoela boletina herriko udaletxean, baina hara joateko tartea hartzea zail zaigu askotan. Iluntzean zuen aldizkaria irakurtzeko adina badugu oraindik.

Eskerrik asko aukerako gurutze-gramari jarri diguzue-lako eta kazetari bakoitzari bere artikuluetatik. Euskaraz gogotik aurrera. Besterik gabe.

ESKISABEL SUKIA
SENDIA (ORDIZIA)

Itzultzaileek Administrazio- aren laguntza eskasa

Behean sinatzen duten Itzultzaile eta Interpretarien Elkarteetako ordezkariak, «Estatu Espainoleko Hizkuntzen arteko Itzulpen Jardunaldiak» direla eta bildurik, Madrilgo Liburutegi Nazionalaren egoitzan, 1988ko Maiatzaren 6 eta 7an, agerian jarri dute Estatu honetako itzulpen eta interpretarien egoera, errealitatea bere alderdi desberdinetan ebaluatuz eta arazo amankomunak eta, aldi berean errealitate heterogeneoak daudela egiaztatuz, prozesu historiko berean eta baita gaur eguneko giro sozio politiko eta kulturazkoaren ondorioz ere, bai Estatuaren eta bai Autonomien Administrazioen aldetik behar adinako laguntzarik ez dagoelako batipat.

Halaber, egiaztatzen dute ekimen pribatua, egitez, ez dela aski itzulpenaren eta interpretaritzaren mundua normaltzeko Estatu Espainoleko hizkuntzetan.

Jabeturik daude Administrazio desberdinak gaur arte izan duten jardunbidea erabat askieza gertatzen dela aipaturiko normalkuntza lortzeko.

Guzti horrenatik, hisituki eskatzen diote beraiei sustatu dezatela presabidez itzultzaile eta interpretarien prestakuntza, nazio- eta nazio-gaineko errealitateari dagokionez eta ondorioz, ekin diezaiotela beharrezko tresnak sortzeari, hala nola: itzultzaile eta interpretari Fakultateak, Ikerketa Traduk-tologikozko Departamentuak, etabar; eta har ditzatela beharrezko diren bide guztiak, Estatu- eta Autonomi Elkarteetako erakunde desberdinak: hala nola Parlamentuak, Haurzitegiak, Komunikabideak eta gainerako antolamenduak beharrezko itzultzaile eta interpretariz hornitzeko Espainiar Konsti-

tuzioaren, Autonomi Estatu-tuen, Giza Eskubideen Aitorpenaren, Helsikiko Azken Agiriaren eta Estatu Espaino-lak berretsiriko beste tresne-tako erabakiak betetzeko, Estatu-ko hizkuntza bakoitzaren behin betiko normalkuntzarako aurretiazko eta ezinbesteko urrats bezala.

Hisituki eskatzen diete, halaber, Estatu eta Autonomietako erakundeei ekimen pribatuaren gaur eguneko joera determinatzen duten baldintzen aldaketa sustatu dezatela.

Beren aldetik, Elkarte sinatzaileen ordezkariak akordio hau egiten dute:

— Lau hizkuntzatzat, Jardunaldi hauetan bezala, bakoitzak berea erabiltzea.

— Beren arteko harremanak areagotzea helburu amankomun batera iristeko, Estatu espainoleko Itzultzaile eta Interpretarien Federakundea eratzearen bitartez.

Agiri honekin batera adierazi nahi dizugu, Euskal Itzultzaileen Elkarteak Eusko Jaurilaritzaren eta Gipuzkoako Kutxaren laguntza ekonomikoa izan duela Jardunaldi hauetan parte hartzeko.

Madrilen, 1988ko Maiatzak 7a.

APETI, APTIC/LC,
ATG eta EIZIE

Edertasunak saldu zaitu

(Doinua: «Agur, zeruko ama»)

1

Goizean aldamura
lasai urreratu
eta zuri begira
egin naiz geratu
zure kantu goibelak
egin nau kezkatu,
orain arte nolatan
ez naiz konturatu.

2

Kaiolan sarturikan
malkoak begietan,
zangotxoak dardarrez
justutik zutikan.
Abesteko ez dezu
ia gogorikan
zu hala ikustear
pena det egitan.

3

Galdu da zure poza
ta zure kementa
ta orain ezin izan
gaztetan zinena.
Alperrik itto dugu
zure bizi dena
ondo merezi dezu
gugandik omena.

4

Zure arraultzetikan
atera orduko,
gizonen atzaparrak
zintuen helduko,
askatasun nahari
eginikan uko
burdin sare horrekin
egin zenun topo.

5

Lehen ederra zinen,
ala zera orain
beste kulparik ez da
erori zure gain,
hori dela medio
zuri hainbat irain
inbidia zegoen
zu noiz jaioko zain.

6

Jaiotza ta heriotzan
arteko zubia,
inoiz ez da zuretzat
izan miraria,
zuk ezagutu dezu
benetako egia
bertan aurkitu duzu
zure hilobia.

7

Jaunak egin zintuen
bi egoeren jabe
bainan geldotasunaz
gogorturik daude,
egoismoagatik
gizonen mirabe
horrek ekarri dizu
hamaika nahigabe.

8

Begira jarriz gero
zu hodei ertzera
askatasuna zer dan
konturatzen zera;
txori guztiak egan
gora eta be(he)ra
une jakin hortan zer
sentitzen ote da.

9

Burutapen bat badet
nik azkenaldean
hemendikan aurrera
uztea librean.
Bildur naiz ibiltzea
gero nora ezean
egunez gose eta,
bakarrik gauean.

10

Baten bizitzarekin
ezin da jokatu
zugandik besterikan
ezin det eskatu.
Egina ezin den arren
inola orekatu,
barkatzerik a(ha)! bada
mesedez barkatu.

JOSE LUIS URDANGARIN

HURA AHOA

Sartu omen zen emakumea
dentistarengana eta:

— Arratsaldeon emakume! Eseri
zaitez aulki horretan eta ireki ezazu
ahoa.

Emakumeak ahoa zabaltzen du,
bainan hura sorpresa! Kantak dion
bezala, ahoa baino gehiago karobi
zuloa zirudien harek.

— Aizu! Ez da beharrezkoa ahoa
horrenbesteraino zabaltzea!

— Ez al dituzu ba, pintzak sartu
behar?

— Pintzak bai! Bainan ni kanpoan
gelditzen naiz!

INDIARA JOANA

Donostiarra omen zen bera.
Hemengo bizimoduaz aspertu eta
Indiara joatea otu zitzaion. Bertako
saindutegi horietako batetara sartu
nahi zuen eta horrela esan omen zion
“guru”ak:

— Gure artean bizi nahi baduzu eta
gu bezala “guru” egin nahi baduzu, 15
urte kontenplazioan pasa beharko
dituzu. Denbora luze horretan ezingo
duzu inorekin hitzegin, eta bost
urteatik behin bi hitz esateko aukera
besterik ez duzu izango.

Gure donostiarrari eman dizkiote
ohizko iltzezko ohea eta arroz-katilu
eta bost urte irakurtzen eta
kontenplazioan igaro ondoren,
hitzegiteko garaia iristen zaionean
zera esaten du:

— Ohe lizundua.

Oraingo honetan ardi esne-katilu
bat eta ogi kozkor gogortu bat ematen
dizkiote. Beste bost urte “Upanishad”
eta Indiako beste liburu sakratuak
irakurtzen pasata gero berriro
hitzegiteko garaia heltzen zaionean:

— Esne mikatza.

Hirugarren aldi honetarako
sagarra eta idatzi santuak gordetzen
zintuen kutxa bat eman zizkioten.
Berriro ere bost urteak amaitu eta
guru nagusiaren aurrean jartzen
dutenean zera esaten dio:

— Ba noa!

Eta guruak erantzuten dio:

— Ba huen garaia! Azken hamabost
urteotan kexatu besterik ez haiz egin
eta.

EZKER ESKUIN: 1. Bulka! Zaude! 2. Legea. Sasoiz. 3. Iridioaren sinbolo kimikoa. Trontza, zerra mota. Txistu, listu. 4. Ekialdeko euskalkietan, naun. Hodeietatiko ur. Barazki mota. 5. Behizain. Zintzarrotsak. 6. Bokala. Fruitua. Ahal ez. 7. Ekarri aditzaren infinitiboa. Moztu. Azkeneko kontsonantea. 8. Ipar. neurriak. Naiz. 9. Mendebaldeko euskalkietan, zen. Thaiandiaren izen zaharra. Atzizkia. 10. Bizkaiko autoetan. Etsirik. Bi. 11. Emakumea. Laburra. 12. Trebea. Arrantzarako aparailuak.

GOITI BEHERA: 1. Bustitzeko ekintza. Zalantza. 2. Urruti. Bizk. itsusia. 3. Musika nota. Naun. Bostehun eta bat. 4. Txistua, listua. Gaueko astro. Zoro. 5. Otarre, saski. Iluna. 6. Bokala. Prostituta. Erraz. 7. Iratze. Gai. Sufrearen sinbolo kimikoa. 8. Labaina. Haur hizkeran, likido edangarria. 9. Modua. Partikula kontsekutiboa. Galdetzailea. 10. Lantanoaren sinbolo kimikoa. Azalekoak. Infusio. 11. Ditu, subjuntiberan. Egunaren parte. 12. Beldurak. Zorteak.

(soluzioak 11. orrialdean).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							●					
2						●						
3			●							●		
4				●					●			
5					●							
6		●					●					●
7	●					●					●	
8								●				
9				●					●			
10			●							●		
11							●					
12						●						

OSASUNAREN ARDURAZ

Zurrunga egitearen arriskuak

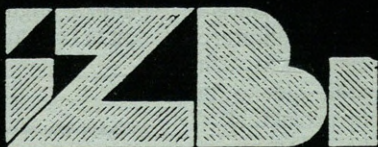
IRUÑEKO Klinika Unibertsitarioan Neurologia Saileko buru eta bertako katedraduna den J. Manuel Martinez-Lage medikuak esan duenez, zurrunga egiteko azturak hipertentsio-koadro bat sor dezake, eta denborarekin infartua sortzera ere irits daiteke.

Espezialista honentzat «zenbat eta zurrunga gehiago egin pertsona batek gauero, orduan eta joera gehiago edukiko du hipertentsioa, bihotzeko eta biriketako eritasunak, artritis, diabetes, depresioak eta egunez logura handia edukitzeko». Bestalde, zurrunga egiteko aztura hori, ia populazio helduaren erdiak daukan aztura hain zuzen, eritasun horien arrazoi (edo laguntza behintzat) izango balitz —dena den, frogatzeko dago oraindik— zuzentzen saiatzea beharrezkoa da eritasun horien agerpena ebitatzeko edo agerian egonez gero hobetzeko.

Zurrunga egiteko aztura gorantz doa adinarekin Martinez-Lagek dioenez, hiru rogeitahamar urte bete arte. «Adin honetatik aurrera gutxitzen da, agian larogei urteko pertsonen artean gehiegizko zurrungak egiten zituztenak ez daudelako, aztura horrekin zerikusia duten eritasunek jota hil zirelako».

XABIER AGIRRE

**BIDEO ETA FILMEEI
AHOTS, HOTS ETA MUSIKA
EZARTZEKO PREST**

BIKOIZKETA GRABAKETAK

**ARBAITZALDE ETXEA / SAN ROKE AUZOA
TELF.: 462964-459 629
DONOSTIA**

Euskararen borroka: herri mogimenduak organizatzeako ordua

JOSERRA Gartzia-ren umea gaiso jarri zen, hiru urte bete gabekoa. Gurasoek Erresidenziara eraman behar izan zuten. Ume txikien plantan bakarrik utzi zuten, ez zegoen umeari zeinek hitz eta kasu egin. Umeak ez du euskaraz besterik egiten. Gero, hainbat istilu eta gorabehera (mediku batek: «yo os aconsejaría que le educárais en bilingüe»), umearen mila desesperazio eta azkenean nolabaiteko soluzioa.

Historia hori, joan den otsailean, nahikoa ezaguna izan dugu. Joserra Gartzia periodista da.

Ez zuen, ordea, familia baten eta ume baten historia izan behar. Denon historia zen. *Euskal Herrian Euskaraz* hor dago: iruditzen zait, aukera ezin hobeago bat izan zitekeela, benetan eskandalo bat muntatzeko. Euskararen arazoa politizatu egiten dugula, esaten zaigu (*“el problema no es del niño, sino la ideología de los padres”*). Egia soil eta sinplea, askotan giza eskubideen minimoaren azpitik gabiltzala, besterik ez da. Kanpaina bat merezi zuen, promesa hutsak baino, soluzio bat eskain diezaguten arte gaisoetxe guztietan. Denok bat egin eta ez amore eman, kanpaina sistematiko bat egin gure eskubidea errebindikatzeko.

FINEAN, kontua da, zenbat antzeko kasu ematen den Euskal Herriko gaisoetxeetan, umeekin bezala zaharrekin. Kontua da, nola geratzen den edozein euskaldun mila tokitan, erdaraz jakin arren, bere bizitza euskaraz bizi ohi duena. Eta kontua da, hain zuzen gaiso dagoenean, inoiz bai eta tratu humano bat beharrago lukeenean, euskaldunak arrotz eta estraino bezala nola egon behar izaten duen herriko gaisoetxeetan.

Elkartzeko eta antolatzeako ordua da. Organizatzeako. Gure eskubideak edonon errebindikatzeko, lehenago. Horrelakoak ez bait dira gertatzen gaisoetxeetan bakarrik. Tribunaletan, bulego publikoetan, udaletan, elizetan, Posta etxeetan. Gutxi-asko, euskara, ia bizitza sozial guzti-guztian, errebindikazio hutsaren mailan aurkitzen da. Alderdi abertzaleen beren aurrean, edo barruan, euskara oraindik errebindikatu egin behar izaten da, eta euskaltzale “arradikalak” tipo bitxi zoro samar molesto batzuk gertatzen dira.

Are gehiago, Euskadi berreuskaldundu nahi bada, euskal kulturaren normalkuntza zinez nahi bada, ezin bestekoa da euskararen aldeko taldeak eta mogidak eta proiektuak elkartzea, bateratzea, koordinatzea, organizatzea. Euskal kulturaren batzarreak herriz-herri eta alorrez-alor osatzea. Elkarri laguntzea eta indartzea.

BATEGINIK aurten saio bat izan da, berriro ikasten haste-ko, euskara aurrera ateratzeko, bategin eta elkarrekin kolaboratu beharra daukagula. (Ze, beste borroka batzuek urteotan elkarrengandik hurrundu bagaituzte, ikasten hasi beharko dugu berriro, nola elkartu). Kanpainak bere alde onak eta txarrak izan ditu. Besteak beste, batasuna ez

dela erraza, erakutsi du. Baina ez dela imposiblea.

Esperientzia honetan lortu den elkartasuna, organizazioa, iraunkortu eta sendotu egin behar da orain. Gero, alor bakoitzean (unibertsitatean, teatroan, irakaskuntzan, kantuan, prentsan), bestelako diferentzien gainetik, euskararen interesak begiratu eta bultzatuko dituzten batzordean antolatu behar dira, euskaren berreskurapenak baso sozial ekinkor bat izan dezan.

Joserra Gartzia bada norbait herri honetan, badaki mogitzen, badu eskola, badu ausardia, eta bere arazoa konpondu ahal izan zuen. Baina ez hark ez inork dauka herri honetan, zergatik bakarrik egon horrelako kasuetan, bere problemarekin. Edo zergatik bakarrik eta desanparoen aritu bere proiektuarekin, euskal kulturaren zerbait egin nahi duenean. Telefonoa hartu eta nola deitu, non laguntza aurkitu, behar dugu, kasu guzti horietarako.

Herri mogimendu organizatu eta bizkor bat, euskararen alde, edozein politika linguistiko efikazen aurrebal-dintza izango bait da, azken finean.

JOXE AZURMENDI

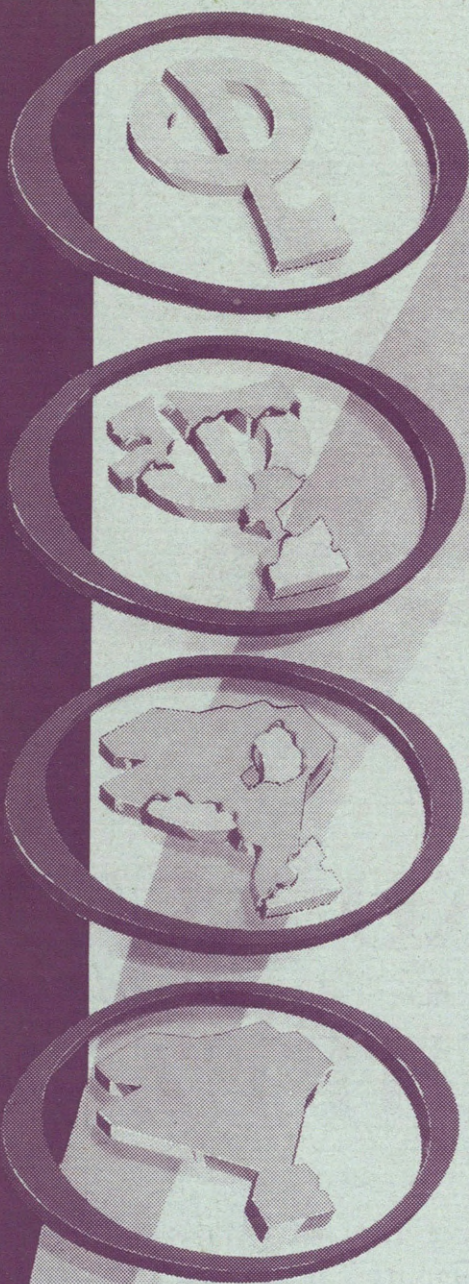
GK:

GIPUZKOAKO KUTXA • • • • • CAJA DE GUIPUZCOA

● Hauxe da Gipuzkoako Aurrezki Kutxa
Probintzialaren irudi berria. Eta gure izen berria
Gipuzkoako Kutxa da.
Gu garen eta izan nahi dugun guztiaren sinboloa.
Iritsi bait da etorkizunari adarretik heltzeko ordua.
Eta gure esperientziak erakutsitako onena bilduko
dugu, aro berri bati esperantzaz beteta ekiteko. Guk
ez dugu atzera begiratzen eta saiatuko gara, jo ta ke,
Gipuzkoak aurrera egin dezan.
Gu garelako Gipuzkoako Kutxa.

**Gipuzkoar guztiekin gaude
etorkizunari begira**

HERRI GINTZAN

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

► Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen Kutxa bakarra gara.

► Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bultzatzaile garen Entitatea.

► Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1987

Lehen Bulegoa	175 Bulego
Lehen Bezeroa	700.000 Bezero
Lehen Milioia	185.000 Milioiko aurrezkia

► Horrexegatik, Lan Kide Aurrezkia
"Euskadiko Kutxa" da.

Zatoz elkarlanean parte hartzera

ZURE NOMINA

LAN KIDE AURREZKIAN HELBIDERATUZ

HELBIDERATZE-TXARTELA

Lan Kide Aurrezkiaren
bulegoan daukadan ko
kontu korrontearen bidez
kobratu nahi dut nere soldata.

IZENA

N.A.N.

ENPRESA

SINADURA:

Kupoi hau ebaki eta hona bidali:
LAN KIDE AURREZKIA, Marketing-eko Dptu. a
J. M. Arizmendiarrrieta, Pasealekua z/g
Arrasate, Gipuzkoa.

Itxaron gabe, bete
eta bidaliezaguzu
ondoan doakizun txartela.

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa